CYNGOR Sir Ddinbych Denbighshire COUNTY COUNCIL

At:	Aelodau'r Pwyllgor Safonau	Dyddiad:	17 Hydref 2013
		Rhif Union:	01824 706204
		ebost:	dcc_admindenbighshire.gov.com.uk

Annwyl Aelod o'r Pwyllgor,

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **PWYLLGOR SAFONAU, DYDD GWENER, 25 HYDREF 2013** am **10.00 am** yn **YSTAFELL BWYLLGORA 1B, NEUADD Y SIR, RHUTHUN LL15 1YN**.

Yn gywir iawn

G Williams
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd

AGENDA

RHAN 1: GWAHODDIR Y WASG A'R CYHOEDD I FYNYCHU'R RHAN HON O'R CYFARFOD

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Dylai Aelodau ddatgan unrhyw gysylltiadau personol neu sy'n rhagfarnu yn unrhyw fusnes a nodwyd i'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYS FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Hysbysiad o eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion brys dan Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972.

4 YSTYRIED SYLWADAU A PHENDERFYNIAD TERFYNOL ADRODDIAD A BARATOWYD GAN OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU DAN ADRAN 71(2)(C) DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000 (REF 2871/201002627) (Tudalennau 5 - 16)

Ystyried canfyddiadau Adroddiad Ymchwiliad yr Ombwdsmon (a gylchredwyd yn flaenorol) ynglŷn â'r honiad o beidio â chydymffurfio â Chod Ymarfer y Cyngor ac ystyried y sylwadau a dderbyniwyd gan y cyn Gynghorwr yn ymateb i'r honiad, ac i wneud penderfyniad terfynol ar y mater.

5 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF (Tudalennau 17 - 26)

Derbyn cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 7 Mehefin, 2013 (mae copi ynghlwm).

6 ADRODDIAD BLYNYDDOL OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU 2012/13 (Tudalennau 27 - 98)

Ystyried adroddiad gan y Swyddog Monitro (copi ynghlwm) sy'n rhoi gwybod i Aelodau am Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer 2012/13.

7 CAP AR INDEMNIAD AELODAU AR GYFER CWYNION COD YMDDYGIAD (Tudalennau 99 - 104)

Ystyried adroddiad gan y Swyddog Monitro (copi ynghlwm) sy'n gofyn am gael argymell i'r Cyngor y dylid capio'r indemniad sydd ar gael i'r Aelodau sy'n ymwneud â gwrandawiadau Cod Ymddygiad ar uchafswm o £20,000.

8 MYNYCHU CYFARFODYDD

Nodi presenoldeb Aelodau'r Pwyllgor Safonau yn y Cynghorau Sir, Tref a Chymuned a derbyn eu hadroddiadau.

9 DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF

Cynhelir cyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau am 10.00am ar ddydd Gwener 22 Tachwedd 2013 yn Ystafell Gynadledda 1b, Neuadd y Sir, Rhuthun.

RHAN 2: MATERION CYFRINACHOL

Argymhellir, yn unol ag Adran 100A (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, y dylid gwahardd y Wasg a'r Cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod trafod y materion canlynol oherwydd y tebygolrwydd y caiff gwybodaeth eithriedig, fel y diffinnir ym Mharagraff 12 ac 13 Rhan 4 o Atodlen 12A y Ddeddf, ei datgelu.

10 COD YMDDYGIAD – RHAN 3 DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000 (Tudalennau 105 - 106)

Prif Weithredwr / Chief Executive Mohammed Mehmet PhD BSc
Prif Swyddfeydd Y Cyngor/Council Offices, Rhuthun/Ruthin, Sir Ddinbych/Denbighshire LL15 1YN.
Ffôn/Tel (01824) 706234 Ffacs/Fax (01824) 707446

Ystyried adroddiad gan y Swyddog Monitro (copi ynghlwm) sy'n darparu trosolwg o'r cwynion yn erbyn Aelodau sydd wedi eu cofnodi gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

AELODAETH

Aelodau Annibynnol:
Y Parch. Wayne Roberts, Ian Trigger (Cadeirydd), Ms Margaret Medley a/ac Mrs Paula White

Aelod Cyngor Tref/Cymuned:
Y Cynghorydd David E Jones

Cynghorwyr Sir:
Y Cynghorydd Bill Cowie
Y Cynghorydd Colin Hughes

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r: **Pwyllgor Safonau**

Dyddiad y cyfarfod: **25 Hydref 2013.**

Swyddog Arweiniol: **Gary Williams, Swyddog Monitro**

Awdur yr Adroddiad: **Gary Williams, Swyddog Monitro**

Teitl: **Ystyried Sylwadau a Phenderfyniad Terfynol Adroddiad a baratowyd gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru dan Adran 71(2)(c) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 (Cyf 2871/201002627)**

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

1.1 Ystyried sylwadau y cyn-Gynghorydd Allan Pennington naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, mewn perthynas â chasgliadau'r ymchwiliad ac unrhyw honiad ei fod wedi methu neu efallai wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad sydd wedi'i gynnwys yn adroddiad yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus a wnaed dan Adran 69 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ac i wneud penderfyniad terfynol mewn perthynas â'r mater.

2 CEFNDIR

2.1 Yn unol â Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 (y Ddeddf) mae Cyngor Sir Ddinbych wedi mabwysiadu Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau.

2.2 Mae'n ofynnol i Aelodau'r Cyngor i lofnodi ymgymeriad i ddweud y byddant, wrth gyflawni eu swyddogaethau, yn dilyn Cod Ymddygiad y Cyngor.

2.3 Mae Adran 69 o'r Ddeddf yn rhoi awdurdod i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ymchwilio i achosion lle mae honiad ysgrifenedig wedi'i wneud iddo gan unrhyw berson bod aelod o awdurdod lleol yng Nghymru wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

2.4 Pwrpas unrhyw ymchwiliad a wneir gan yr Ombwdsmon o dan yr adran hon o'r Ddeddf, yw penderfynu:

a) a oes unrhyw dystiolaeth o ddiffyg cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad
b) a oes angen cymryd unrhyw gamau mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad
c) a ddylai'r materion sy'n destun yr ymchwiliad gael eu cyfeirio i Swyddog Monitro'r awdurdod perthnasol dan sylw neu
d) a ddylid cyfeirio'r materion sydd yn destun yr ymchwiliad at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru

Adroddiad Ymchwiliad yr Ombwdsmon

2.5 Yn dilyn cwyn a wnaed gan aelod o'r cyhoedd bod y cyn Gynghorydd Pennington wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, penderfynodd yr Ombwdsmon ymchwilio i'r mater. Rhoddwyd y dystiolaeth a gafwyd yn ystod yr ymchwiliad i'r cyn Gynghorydd Pennington i'w alluogi i ymateb cyn i'r adroddiad gael ei gwblhau.

2.6 Roedd adroddiad yr Ombwdsmon mewn perthynas ag ymddygiad y cyn Gynghorydd Pennington wedi cael ei darparu'n flaenorol i aelodau'r Pwyllgor.

Ystyried Adroddiad yr Ymchwiliad

2.7 Gofynnir i Aelodau ystyried adroddiad yr Ombwdsmon ac unrhyw sylwadau a wnaed gan y cyn Gynghorydd Pennington.

2.8 Mae'r weithdrefn ar gyfer ymdrin â honiadau a wnaed yn erbyn Cynghorwyr ac y cyfeirir ati yn y Pwyllgor hwn i'w weld yn Atodiad 1 i'r adroddiad hwn

3 ARGYMHELLION

3.1 Bod y Pwyllgor yn penderfynu a yw'r cyn Gynghorydd Allan Pennington wedi methu â chydymffurfio â Chod Ymddygiad y Cyngor ac os felly: -

(a) a ddylid cymryd unrhyw gamau pellach **neu**

(b) bod y cyn Gynghorydd Pennington yn cael cerydd **neu**

(c) unrhyw argymhelliad arall y mae'r Pwyllgor yn gweld yn addas

PROCEDURE FOR DEALING WITH ALLEGATIONS MADE AGAINST COUNCILLORS AND REFERRED TO THE STANDARDS COMMITTEE

Introduction

1. This document sets out the procedure that the Council's Standards Committee will follow where it is required to make decisions about the conduct of Councillors following investigations by the Public Services Ombudsman for Wales or the Council's Monitoring Officer under Part III of the Local Government Act 2000 and related regulations. If there is any conflict between this document and any statutory requirements then those statutory requirements will prevail.

Interpretation

2. In this procedure:

   (a) 'the Act' means the Local Government Act 2000

   (b) 'the Council' means Denbighshire County Council

   (c) 'the Code of Conduct' means the code of conduct for members adopted by the Council or the community councils within the Council's area in 2008 in accordance with Section 51 of the Act, including any revisions

   (d) 'the Complainant' means any person who made any allegation which gave rise to the investigation

   (e) the 'Investigating Officer' means the person who conducted an investigation into any alleged breach of the Code of Conduct and produced the investigation report, being either the Ombudsman (or a person acting on his or her behalf) or the Monitoring Officer or Deputy Monitoring Officer.

   (f) an 'investigation report' means a report on the outcome of an investigation into any alleged breach of the Code of Conduct produced either by the Ombudsman under s71(2) of the Act or by the Monitoring Officer under the Regulations.

   (g) 'the Member' means any person who is the subject of an investigation into any alleged breach of the Code of Conduct

   (h) 'the Monitoring Officer' means the officer for the time being appointed by the Council under section 5 of the Local Government and Housing Act 1989

   (i) 'the Ombudsman' means the Public Services Ombudsman for Wales

   (j) 'the Regulations' means the Local Government Investigations (Functions of Monitoring Officers and Standards Committees) (Wales) Regulations 2001 as amended

(k) ‘the Standards Officer’ means the officer for the time being appointed by the Council to support the work of the Standards Committee

Summary of the procedure

3. Under section 69 of the Act, the Ombudsman may investigate any alleged breach of the Code of Conduct by members or co-opted members (or former members or co-opted members) of the Council or a community council in the Council’s area.

4. Under section 70(4) of the Act, where the Ombudsman ceases such an investigation before it is completed, he or she may refer the matters which are the subject of the investigation to the Monitoring Officer. The Monitoring Officer will then investigate matters in accordance with the Regulations before reporting and, if appropriate, making recommendations to the Standards Committee.

5. Alternatively, under section 71(2) of the Act, where the Ombudsman decides after investigating that it is appropriate, he or she will produce a report on the outcome of the investigation and send it to the Monitoring Officer and the Council’s Standards Committee. The Monitoring Officer will then consider the report of the Ombudsman in accordance with the Regulations, before, if appropriate, making recommendations to the Standards Committee.

6. The Standards Committee will then make an initial determination either:

   (a) that there is no evidence of any failure to comply with the Code of Conduct, or
   (b) that the Member should be given the opportunity to make representations, either orally or in writing

7. Where the Member is given an opportunity to make representations, the Standards Committee will convene a hearing to consider any response made by the Member and it must determine under regulation 9(1) of the Regulations either that:

   (a) there is no evidence of any failure to comply with the Code of Conduct and that therefore no action needs to be taken,
   (b) the Member has failed to comply with the Code of Conduct but that no action needs to be taken in respect of that failure
   (c) the Member has failed to comply with the Code of Conduct and should be censured, or
   (d) the Member has failed to comply with the Code of Conduct and should be suspended or partially suspended from being a member or co-opted member of his/her authority for a period not exceeding six months.

   and take any such action accordingly.

Investigations by the Monitoring Officer (referrals under section 70(4) of the Act)

8. Where the Ombudsman ceases his or her investigation before it is completed and refers the matters which are the subject of the investigation to the Monitoring Officer under section 70(4) of the Act, the Monitoring Officer must:-

   (a) conduct an investigation; and

(b) report, and if appropriate make recommendations to the Council's Standards Committee

9. The Monitoring Officer will investigate in accordance with the Regulations and may follow such procedures as he or she considers appropriate in the circumstances of the case.

10. After concluding an investigation, the Monitoring Officer must:

    (a) produce a report on the findings of his or her investigation and, if appropriate, may make recommendations to the Standards Committee,
    (b) send a copy of the report to the Member, and
    (c) take reasonable steps to send a copy of the report to the Complainant.

11. The Standards Committee will consider the Monitoring Officer's report and any recommendations in accordance with the procedure set out below.

Investigations by the Ombudsman (referrals under section 71(2) of the Act)

12. Where the Ombudsman completes his or her investigation and sends a report to the Monitoring Officer and the Council's Standards Committee under section 71(2) of the Act, the Monitoring Officer must consider the Ombudsman's report and, if appropriate, make recommendations to the Council's Standards Committee.

13. The Standards Committee will consider the Ombudsman's report together with any recommendations made by the Monitoring Officer in accordance with the procedure set out below.

The first meeting of the Standards Committee – Initial Determination

14. After the Monitoring Officer has:

    (a) produced an investigation report in accordance with paragraph 10; or
    (b) considered the Ombudsman's investigation report in accordance with paragraph 12

    s/he will arrange for a meeting of the Standards Committee to be convened as soon as possible and for a copy of the investigation report, together with the Monitoring Officer's recommendations (if any), to be sent to each of the members of the Standards Committee.

15. Notice of the time and place of the meeting will be given in accordance with Part VA of the Local Government Act 1972 as amended by the Standards Committees (Wales) Regulations 2001.

16. If the investigation report is produced by the Ombudsman, the Monitoring Officer will advise the Standards Committee. If the investigation report is produced by the Monitoring Officer, the Standards Officer or some other suitably qualified person will advise the Standards Committee.

17. The business of the Standards Committee meeting will be limited to considering the investigation report and the Monitoring Officer's recommendations (if any) and to making an initial determination either:-

(a) that there is no evidence of any failure to comply with the Code of Conduct, or
(b) that the Member should be given the opportunity to make representations, either orally or in writing in respect of the findings of the investigation and any allegation that he or she has failed, or may have failed, to comply with the Code of Conduct.

After the first meeting of the Standards Committee

18. Where the Standards Committee decides that there is no evidence of any failure to comply with the Code of Conduct, the Standards Officer will accordingly notify the Member, the Complainant and the Ombudsman.

19. Where the Standards Committee decides that the Member should be given the opportunity to make representations, the Standards Officer will notify the Member of the Committee's decision and the procedure which the Committee proposes to adopt to receive and consider any representations that he or she may wish to make.

Preparing for the hearing to consider the Member's representations

20. The Standards Officer, in consultation with the Chair of the Standards Committee, will write to the Member to propose a date for a hearing to consider any representations that the Member may wish to make and to ask the Member to respond in writing within 14 days to confirm whether s/he:

(a) is able to attend the hearing

(b) wants to make representations, whether orally or in writing and if so, to include any written representations in his or her response

(c) disagrees with any of the findings of fact in the investigation report, and if so, which matters he or she disagrees with and the reasons for any disagreements;

(d) wants to appear before the Committee in person or be represented at the hearing by a solicitor, barrister or any other person, in accordance with his/her right under the Regulations

(e) wants to give evidence to the Standards Committee, either orally or in writing;

(f) wants to call relevant witnesses to give evidence to the Standards Committee;

(g) wants any part of the meeting to be held in private;

(h) wants any part of the investigation report or other relevant documents to be withheld from the public

21. The Standards Officer will notify the Investigating Officer of the proposed hearing date and ask whether he or she will be attending the hearing.

22. The Standards Officer will send a copy of the Member's response under paragraph 20 to the Investigating Officer and will ask him/her to confirm in writing within 7 days whether s/he:

    (a) has any comments on the Member's response

    (b) wants to be represented at the hearing;

    (c) wants to call relevant witnesses to give evidence to the Standards Committee;

    (d) wants any part of the meeting to be held in private; and

    (e) wants any part of the investigation report or other relevant documents to be withheld from the public.

23. The Standards Officer will write to the members of the Committee, the Member and the Investigating Officer at least two weeks before the hearing to:

    (a) confirm the date, time and place for the hearing;

    (b) summarise the allegation;

    (c) outline the main facts of the case that are agreed;

    (d) outline the main facts which are not agreed;

    (e) note whether the Member or the Investigating Officer will attend or be represented at the hearing;

    (f) list those witnesses, if any, who will be asked to give evidence;

    (g) enclose the investigation report, any relevant documents, the Member's response and any further response from the Investigating Officer; and

    (h) outline the proposed procedure for the meeting.

Powers of the Standards Committee

24. The Standards Committee may, in accordance with the requirements of natural justice, conduct the meeting in the manner it considers most suitable to the clarification of the issues before it and generally to the just handling of the proceedings. It must so far as appears to it appropriate seek to avoid formality and inflexibility in its proceedings. The Standards Committee will decide factual evidence on the balance of probabilities.

25. The Member or the Investigating Officer may be represented or accompanied whether or not legally qualified but if in any particular case the Standards

Committee is satisfied that there is a good reason, it may refuse to permit a particular person to assist or represent a party at the hearing.

26. The Standards Committee may take legal advice from a Council officer appointed for this purpose at any time during the meeting or while they are considering the outcome. The substance of any legal advice given to the Committee will be shared with the Member and the Investigating Officer if they are present.

27. Where appropriate, and in accordance with the Regulations, the Standards Committee has power to censure the Member, or suspend or partially suspend the Member for a period not exceeding 6 months.

Procedure at the hearing

28. The hearing will be held in public unless the Standards Committee is persuaded that there is a good reason to exclude the public.

29. The procedure at the meeting shall be as set out below, subject to the Chair making such changes as he or she thinks fit in order to ensure a fair and efficient hearing.

Introduction

30. The Chair of the Standards Committee will introduce those persons present and will explain the manner and order of proceedings

First stage: Preliminary procedural issues

31. The Standards Committee will then resolve any issues or disagreements about how the hearing should continue, which have not been resolved during the pre-hearing process.

Second stage: Making findings of fact

32. The Standards Committee will then consider whether or not there are any significant disagreements about the facts contained in the investigation report.

33. If there is a disagreement as to the facts:-

(a) the Investigating Officer, if present, will be invited to make any necessary representations to support the relevant findings of fact in the investigation report.

(b) the Investigating Officer may call any necessary supporting witnesses to give evidence, with the Standards Committee's permission and the Committee shall give the Member an opportunity to challenge any evidence put forward by any witness called by the Investigating Officer.

(c) the Member will then be invited to make representations to support his or her version of the facts.

(d) the Member may call any necessary witnesses to give evidence, with the Standards Committee's permission and the Committee shall give the Investigating Officer an opportunity to challenge any evidence put forward by any witness called by the Member.

34. At any time, the Standards Committee may question any of the people involved or any of the witnesses.

35. If the Member disagrees with any relevant fact in the investigation report, without having given prior notice of the disagreement, he or she must give good reasons for not mentioning it before the hearing. If the Investigating Officer is not present, the Standards Committee will consider whether or not it would be in the public interest to continue in his or her absence. After considering the Member's explanation for not raising the issue at an earlier stage, the Committee may then:

(a) continue with the hearing, relying on the information in the investigation report

(b) allow the Member to make representations about the issue, and invite the Investigating Officer to respond and call any witnesses, as necessary; or

(c) postpone the hearing to arrange for appropriate witnesses to be present, or for the Investigating Officer to be present if he or she is not already.

36. At the conclusion of the representations as to matters of fact, the Standards Committee will retire to deliberate in private on the representations, after which the Chair of the Standards Committee will announce their findings of fact.

<u>Third stage: Deciding whether the Member has failed to comply with the Code</u>

37. The Standards Committee will then consider whether, based on the facts it has found, the Member has failed to comply with the Code.

38. The Standards Committee will invite the Investigating Officer to make representations as to whether or not, based on the facts the Committee has found, the Member has failed to comply with the Code of Conduct.

39. The Standards Committee will invite the Member to respond to the representations of the Investigating Officer and to make representations as to whether or not, based on the facts the Committee has found, he or she has failed to comply with the Code of Conduct.

40. The Standards Committee may, at any time, question anyone involved on any point they raise in their representations.

41. The Member will be invited to make any final relevant points.

42. The Standards Committee will retire to deliberate in private on the representations and decide whether or not the Member has failed to comply with the Code of Conduct, after which the Chair of the Standards Committee will announce their findings.

Fourth stage: Action to be taken

43. If the Standards Committee decides that the Member has not failed to comply with the Code of Conduct, it will formerly record that there is no evidence of any failure by the Member to comply with the Code of Conduct and that therefore no action needs to be taken.

44. If the Standards Committee decides that the Member has failed to comply with the Code of Conduct it will invite the Member and the Investigating Officer to make representations as to:

(a) whether or not the Committee should apply a sanction; and
(b) what form any sanction should take.

45. The Standards Committee will retire to deliberate in private on the representations and decide either that:

(a) no action needs to be taken in respect of the failure to comply with the Code of Conduct,

(b) the Member should be censured or

(c) the Member should be suspended or partially suspended from being a member or co-opted member of his or her authority for a period not exceeding six months,

after which the Chair of the Standards Committee will announce their decision.

46. After making a decision the Standards Committee will instruct the Standards Officer to confirm the decision and the reasons for the decision in writing and to send a copy of the written decision (including details of the Member's right of appeal) to the Member, the Complainant and the Ombudsman as soon as reasonably practicable.

Failure to make representations / attend the hearing

47. If the Member fails to make representations, the Standards Committee may:

(a) unless it is satisfied that there is sufficient reason for such failure, consider the investigation report and make a determination in the Member's absence; or
(b) give the Member a further opportunity to make representations

48. If a party fails to be present or represented at a hearing, the Standards Committee may, if it is satisfied that the party was duly notified of the hearing and that there is no good reason for such absence -

(a) hear and decide the matter in the party's absence; or
(b) adjourn the hearing.

Illness or incapacity

49. If the Standards Committee is satisfied that any party is unable, through physical or mental sickness or impairment, to attend the hearing and that the party's inability is likely to continue for a long time, the Standards Committee may make such arrangements as may appear best suited, in all the circumstances of the case, for disposing fairly of the matter.

Suspension

50. A period of suspension or partial suspension will commence on the day after:

    (a) the expiry of the time allowed to lodge a notice of appeal to an appeals tribunal under the Regulations (i.e. within 21 days of receiving notification of the Standards Committee's determination);

    (b) receipt of notification of the conclusion of any appeal in accordance with the Regulations;

    (c) a further determination by the Standards Committee made after receiving a recommendation from an appeals tribunal under the Regulations,

    whichever occurs last.

Referral by an Appeals Tribunal

51. Where the Standards Committee determines that the Member has failed to comply with the Code of Conduct, the Member may appeal against the determination to an appeals tribunal drawn from the Adjudication Panel for Wales.

52. An appeals tribunal may endorse the decision of the Standards Committee, refer a matter back to it recommending it impose a different penalty, or overturn the decision.

53. If:
    (a) the Standards Committee determines that the Member failed to comply with the Code of Conduct;
    (b) the Member appeals to an appeals tribunal drawn from the Adjudication Panel for Wales; and
    (c) the said tribunal refers the matter back to the Standards Committee with a recommendation that a different penalty be imposed,

    the Standards Committee shall meet as soon as reasonably practicable to consider the recommendation of the appeals tribunal and will determine whether or not it should uphold its original determination or accept the recommendation.

54. After making its determination the Standards Committee will instruct the Standards Officer to confirm the decision and the reasons for the decision in writing and to send a copy of the written decision to the Member, the Complainant, the Ombudsman and the president of the Adjudication Panel for Wales as soon as reasonably practicable.

Publication of the Standards Committee's report

55. The Standards Committee will cause to be produced within 14 days after:

   (a) the expiry of the time allowed to lodge a notice of appeal under the Regulations, or
   (b) receipt of notification of the conclusion of any appeal in accordance with the Regulations, or
   (c) a further determination by the Standards Committee made after receiving a recommendation from an appeals tribunal under the Regulations,

   whichever occurs last, a report on the outcome of the investigation and send a copy to the Ombudsman, the Monitoring Officer, the Member and take reasonable steps to send a copy to the Complainant.

56. Upon receipt of the report of the Standards Committee, the Monitoring Officer shall:

   (a) for a period of 21 days publish the report on the Council's website and make copies available for inspection by the public without charge at all reasonable hours at one or more of the Council's offices, where any person shall be entitled to take copies of, or extracts from, the report when made so available,

   (b) supply a copy of the report to any person on request if he or she pays such charge as the Council may reasonably require, and

   (c) not later than 7 days after the report is received from the Standards Committee, give public notice, by advertisement in newspapers circulating in the area and such other ways as appear to him or her to be appropriate, that copies of the report will be available as provided by sub-paragraphs (a) and (b) above, and shall specify the date (being a date not more than seven days after public notice is first given) from which the period of 21 days will begin.

Costs

57. The Standards Committee has no power to make an award of any costs or expenses arising from any of its proceedings.

Legal and Democratic Services
February 2012

PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd yn Ystafell Gynadledda 1a, Neuadd y Sir, Rhuthun, Ddydd Gwener, 7 Mehefin, 2013 am 10.00am.

YN BRESENNOL

Aelodau Annibynnol Mrs Margaret Medley, y Parch Wayne Roberts, Mr Ian Trigger (Chair), Mrs Paula White, Cynghorydd Cymuned David E. Jones a'r Cynghorydd Sir Bill Cowie.

HEFYD YN BRESENNOL

Swyddog Monitro (GW) a Swyddog Gweinyddol (CIW).

1 YMDDIHEURIADAU

Apologies for absence were received from Councillors Colin Hughes

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni ddatganwyd cysylltiad personol na rhagfarnllyd gan unrhyw Aelod yn unrhyw un o'r eitemau i'w hystyried yn y cyfarfod.

Hysbysodd y Parchedig W. Roberts y Pwyllgor ei fod yn Gaplan i Gadeirydd y Cyngor Sir am y flwyddyn i ddod. Eglurodd y byddai Gwasanaeth Dinesig ar 30 Mehefin, 2013 yng Nghapel Mawr, Dinbych a chytunodd y SM i ddosbarthu gwahoddiadau i Aelodau'r Pwyllgor Safonau.
(**G. Williams i Weithredu**)

3 MATERION BRYS I'W CYTUNO GAN Y CADEIRYDD

Ni chodwyd unrhyw faterion a ddylai, ym marn y Cadeirydd, gael eu hystyried yn y cyfarfod fel rhai brys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd 22 Chwefror, 2013.

Cywirdeb:-

4. Cofnodion y Cyfarfod Diwethaf – Cytunodd y Pwyllgor dylid newid dyddiad cofnodion y cyfarfod diwethaf o ddydd Gwener 22 Chwefror 2013 i ddydd Gwener 11 Ionawr 2013.

7. Llythyr Gweinidogol ynglŷn â'r Fframwaith Foesegol:–

Newid y Cod Ymddygiad – yn y fersiwn Saesneg dileu'r gair 'the' o'r 'the Code of the Conduct'.

Cwynion Blinderus – dileu'r gair 'gwamal' o 'gwynion gwamal'.

Mewn ymateb i bryderon a godwyd gan Mrs M. Medley, eglurodd y SM na ddylai costau mewn perthynas â'r Pwyllgor Safonau fod wedi cael eu cyflwyno i Mrs Medley a chytunwyd mynd i'r afael â'r mater hwn.
(**G. Williams i Weithredu**)

PENDERFYNWYD *– yn amodol ar yr uchod, bod y cofnodion yn cael eu derbyn a'u cymeradwyo fel cofnod cywir.*

5 HYFFORDDIANT CADEIRYDDION AC IS-GADEIRYDDION

Roedd copi o'r adroddiad gan y SMD, a oedd yn darparu gwybodaeth am yr hyfforddiant diweddar a gynhaliwyd i Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Cynghorau Tref a Chymuned, wedi cael ei ddosbarthu gyda'r papurau pwyllgor.

Eglurodd y SM bod y digwyddiad hyfforddi wedi cael ei ddarparu ar 16 Mai 2013 gan Julia Wright Associates yn Neuadd y Sir, Rhuthun. Roedd y sesiwn hanner diwrnod yn cynnwys y testunau canlynol:

- Pam rydym ni'n cynnal cyfarfodydd?
- Paratoi ar gyfer cyfarfodydd
- Cynllunio Cyfarfod Anffurfiol
- Tair Brif Elfen ar gyfer Llwyddo
- Problemau gyda Chyfarfodydd
- Ysgogi Trafodaethau
- Gwrthdaro mewn cyfarfodydd
- Trefn Cyfarfodydd Ffurfiol
- Rheolau cyffredinol ar gyfer Cyfarfydd Anffurfiol
- Sut ddylai grwpiau ymddwyn?

Daeth 20 aelod i'r digwyddiad ac roedd pawb yn cyfrannu gan rannu arferion a myfyrio ar brosesau eu Cyngor. Roedd yr adborth yn gadarnhaol dros ben gyda'r ffurflenni adborth yn dangos bod y digwyddiad naill ai yn dda iawn neu'n wych. Yn ôl y sylwadau ychwanegol roedd y sesiwn wedi ei gynnal yn dda ac yn rhoi hyder i Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion gadeirio cyfarfodydd anffurfiol a ffurfiol. Roedd yr Aelodau'n teimlo eu bod wedi cael budd o'r drafodaeth agored ar y pethau sy'n gweithio'n dda a'r pethau nad ydyn nhw'n gweithio'n dda ac wedi cael budd o wrando ar brofiadau eraill, yn arbennig o ran delio â gwrthdaro neu faterion sy'n hawlio llawer o sylw.

Roedd y grŵp yn teimlo y byddai'n syniad da cynnal yr hyfforddiant hwn yn flynyddol. Soniwyd y byddai'n well ei gynnal ar ôl i Gynghorau Tref a Chymun benodi Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion newydd, diwedd mis Mehefin neu ddechrau mis Gorffennaf, neu cyn egwyl mis Awst fan bellaf.

Ar gyfer y dyfodol, roedd ar y grŵp eisiau cyfieithydd ac, oherwydd nifer y mynychwyr, sesiwn hirach er mwyn cael mwy o amser i drafod materion yn fanylach. Awgrymodd rhai Aelodau y byddai senarios mwy ymarferol o ddefnydd.

Awgrymodd y Cadeirydd efallai y gellid gwahodd Cynghorwyr profiadol i fynychu digwyddiadau yn y dyfodol i rannu eu barn a'u profiadau ac i arwain y drafodaeth ar sail anffurfiol. Rhoddodd y Cynghorydd D.E. Jones ei gefnogaeth lawn ar gyfer y digwyddiad, y bu ynddo, a theimlodd ei fod wedi cael ei drefnu'n dda iawn ac yn fuddiol i'r Cynghorwyr hynny a oedd yn bresennol.

Yn ystod y drafodaeth a ddilynodd, diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion am drefnu'r digwyddiad a:-

***PHENDERFYNWYD** – bod y Pwyllgor Safonau'n cytuno:-*

(a) Derbyn yr adroddiad a nodi ei gynnwys.
(b) Bod y Swyddog Monitro'n sefydlu trefniadau i gynnal y digwyddiad bob blwyddyn ym mis Gorffennaf.
(c) Anfon gwahoddiadau i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned, i'r Cadeiryddion, Is-Gadeiryddion a darpar Is-Gadeiryddion, gan bwysleisio pwysigrwydd y profiad i'w gael o fynychu'r digwyddiad.
(**G. Williams i Weithredu**)

6 Y DIWEDDARAF O GYNHADLEDD SAFONAU CYMRU

Roedd copi o'r adroddiad gan y SM, a oedd yn darparu adborth o gyfarfod Fforwm Pwyllgor Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 20 Mai 2013, wedi cael ei ddosbarthu gyda'r papurau pwyllgor.

Cynhaliwyd cynhadledd genedlaethol gyda chwe awdurdod Gogledd Cymru a Pharc Cenedlaethol Eryri ar 19 Ebrill 2013. Daeth dros gant o bobl i'r Gynhadledd o Awdurdodau ledled Cymru a chafwyd 80 ffurflen adborth gyda chrynodeb o'r sylwadau i'w gweld yn Atodiad 1 i'r adroddiad.

Roedd Swyddog Monitro Gwynedd wedi croesawu pawb i ogledd Cymru a sôn yn fras am drefn y diwrnod ac am y thema, 'Cydbwyso Hawliau a Chyfrifoldebau'. Y prif siaradwr oedd Peter Tyndall, Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a siaradodd am y diwygiadau a wnaed i'w ganllaw ar y Cod Ymddygiad, pwysigrwydd datrys cwynion yn lleol a'r angen i gapio lefel yr indemniad a ddarperir i aelodau etholedig o ran costau cyfreithiol achosion cod ymarfer. Darparwyd cyfres o weithdai dan y themâu canlynol:

- Hyrwyddo Safonau'n Rhagweithiol
- Cynnal Gwrandawiadau a Chosbau
- Cofrestru Buddiannau a Goddefebau
- Materion safonau ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned ac awdurdodau un pwrpas.

Cafwyd cyflwyniadau gan gynrychiolydd o CLILC, Swyddog Monitro Rhondda Cynon Taf a Dirprwy Swyddog Monitro Dinas a Sir Abertawe a rannodd eu

profiadau wrth weithredu trefnau datrys lleol. Mae copïau o gyflwyniadau'r Gynhadledd ar gael yn Atodiad 2.

Amlinellodd y SM feysydd o welliannau posibl a awgrymwyd ar gyfer Cynadleddau yn y dyfodol a'r manteision a ddaeth yn sgil y digwyddiad a oedd yn cynnwys:

- Gofyn am y dewis iaith a ffafrir cyn dosbarthu'r ddogfennaeth
- Adolygu amseriad a gallu'r sesiynau gweithdy
- Efallai dechrau'r Gynhadledd yn gynt
- Ystyried darparu'r cyfle i ymwelwyr fynychu o leiaf tri gweithdy yn ystod y digwyddiad
- Manteision sy'n deillio o ddadl a thrafodaeth rhwng cynrychiolwyr o wahanol Awdurdodau a'r gwahanol ardaloedd

Awgrymwyd gan y SM y gallai Aelodau'r Pwyllgor ddymuno trafod ac ystyried ffyrdd o hyrwyddo safonau rhagweithiol a dysgu o weithdrefnau ac arferion gweithredol Awdurdodau eraill. Dwedodd y Cadeirydd y gallai fod yn fuddiol i gasglu gwybodaeth am sut yr oedd Pwyllgorau Safonau mewn Awdurdodau eraill yn mynd i'r afael â phroblemau a delio â materion a chyflwyno'r canfyddiadau i'r Pwyllgor. Mewn ymateb i gwestiynau pellach gan y Cadeirydd, rhoddodd y SM fanylion rhesymeg y Drefn Ddatrys a fabwysiadwyd gan Sir Ddinbych ym mis Mai 2012, sef i gymryd y llwybr trafod.

Yn ystod y drafodaeth a ddilynodd, cytunwyd byddai'r SM yn gofyn am farn Pwyllgorau Safonau mewn Awdurdodau eraill mewn perthynas â'r materion canlynol:-

- ffyrdd o hyrwyddo safonau rhagweithiol
- barn ar y Drefn Ddatrys lleol a'i gyfansoddiad
- pynciau yr oedd y gwahanol Bwyllgorau Safonau perthnasol yn eu trin

***PENDERFYNWYD** – bod y Pwyllgor Safonau yn:-*

(a) nodi cynnwys yr adroddiad, a
(b) gofyn i'r Swyddog Monitro ofyn am farn y pwyllgor Safonau mewn Awdurdodau eraill mewn perthynas â'r materion a amlinellwyd.
(**G. Williams i Weithredu**)

7 FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU

Roedd copi o'r adroddiad gan y SM, a oedd yn darparu adborth o gyfarfod Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 20 Mai 2013, wedi cael ei ddosbarthu gyda'r papurau pwyllgor.

Byddai'r Fforwm, sy'n cyfarfod yn chwarterol, yn cynnwys Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Pwyllgorau Safonau awdurdodau gogledd Cymru ynghyd â'u Swyddogion Monitro. Yn anffodus, nid oedd Cadeirydd, Is-Gadeirydd na Swyddog Monitro Sir Ddinbych yn gallu mynychu'r cyfarfod diwethaf ar 20 Mai 2013. Cafodd y Fforwm grynodeb o'r adborth a gafwyd o ran y Gynhadledd Safonau a gynhaliwyd

ar 19 Ebrill 2013 a thrafodwyd y modd byddai cyfarfodydd yn cael eu trefnu yn y dyfodol.

Eglurodd y SM bod y Fforwm wedi cytuno cynnal cyfarfodydd ar draws y rhanbarth fel bod pob awdurdod yn ei dro yn cael llywyddu cyfarfod. Byddai'r trefniadau o ran casglu rhaglenni ac ati yn parhau yn nwylo Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy gyda phob awdurdod yn darparu rhywun i gadw cofnodion y Fforwm pan mae'r cyfarfod yn eu sir, a byddai SM yr Awdurdod llywyddu yn bresennol i ddarparu cyngor i'r Fforwm. Byddai'r SM yn cysylltu â'r SM eraill cyn y cyfarfod i sôn am faterion i'w trafod ac i ddarparu adborth ar ôl y cyfarfod.

Mewn ymateb i gwestiwn oddi wrth y Cadeirydd, eglurodd y SM y byddai pob cyfarfod o'r Fforwm yn cynnwys elfen o hyfforddiant, ac y byddai Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol yn cael ei ddatblygu er mwyn cynorthwyo'r Fforwm i ganolbwyntio ar eu gwaith.

Yn dilyn trafodaethau pellach:-

PENDERFYNWYD –

(a) Bod y Pwyllgor Safonau yn derbyn a nodi cynnwys yr adroddiad, a
(b) Bod copi o gofnodion cyfarfod y Fforwm Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 20 Mai 2013 yn cael ei ddosbarthu i Aelodau'r Pwyllgor Safonau.
*(**G. Williams i Weithredu**)*

8 PROTOCOL CYFRYNGAU CYMDEITHASOL

Dosbarthwyd copi o adroddiad y SM gyda'r papurau pwyllgor, a oedd yn gofyn i Aelodau am eu barn ynglŷn â'r dull mwyaf addas o ddarparu canllawiau i aelodau etholedig ynglŷn â defnyddio cyfryngau cymdeithasol. Dosbarthwyd copi o ddrafft Cyfryngau Cymdeithasol: Canllaw Cyflym i Gynghorwyr Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLlLC) yn y cyfarfod.

Eglurodd y SM bod defnyddio cyfryngau cymdeithasol ym mhob agwedd ar fywyd wedi dod yn ddull cyfathrebu ac ymgysylltu sy'n cael ei dderbyn. Bu awydd cynyddol ymysg pob rhan o gymdeithas i gael gwybodaeth a chyfathrebu trwy wahanol fathau o gyfryngau cymdeithasol fel Twitter, Facebook ac ati. Roedd cyfryngau cymdeithasol yn derm sy'n disgrifio ffyrdd hawdd o gyhoeddi gwybodaeth ar y rhyngrwyd ac mae'r term yn cael ei ddefnyddio'n gyffredinol i ddisgrifio sut mae unigolion, cwmnïau a chyrff eraill yn rhannu gwybodaeth a chreu trafodaethau ar-lein.
Mae hwylustod y dull hwn o rannu gwybodaeth a'r nifer cynyddol o bobl sy'n defnyddio cyfryngau cymdeithasol i gael gwybodaeth yn golygu byddai'r ffordd mae Cynghorau a Chynghorwyr yn rhyngweithio â'r cyhoedd yn newid.

Eglurodd er bod nifer o fanteision i ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol, roedd peryglon hefyd os nad yw pobl yn ofalus. Cyfeiriodd y canllawiau ar y Cod Ymddygiad droeon at ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol gan atgoffa Aelodau fod y Cod Ymddygiad yn berthnasol i'w gweithgareddau ar-lein yn yr un modd ag y mae'n berthnasol i agweddau eraill o'u rôl ac roedd nifer o awdurdodau wedi

darparu canllawiau i Aelodau ynglŷn â defnyddio cyfryngau cymdeithasol. Roedd y dogfennau hyn yn amrywio o fod yn wybodaeth ategol i'r Cod Ymddygiad a chyngor yr Ombwdsmon i ddogfennau mwy cyfannol a oedd yn rhoi cyngor ynglŷn â'r defnydd posibl y gellir ei wneud o gyfryngau cymdeithasol ac adrannau penodol ar faterion posibl yn ymwneud ag ymddygiad.

Roedd potensial i ymgysylltu i raddau helaethach trwy'r cyfryngau cymdeithasol pe byddai'r Cyngor yn mabwysiadu polisi o ddarlledu ei gyfarfodydd ar y we. Roedd tystiolaeth anecdotaidd yn awgrymu bod darlledu ar y we'n ffordd i gysylltu â rhannau o'r gymuned sy'n dibynnu ar dderbyn eu gwybodaeth ar-lein ac efallai'n dymuno cyfathrebu â'r Cyngor a'r Cynghorwyr trwy'r cyfryngau cymdeithasol. Darparwyd hyfforddiant i Aelodau Etholedig ar ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol ac roedd copi o'r deunyddiau hyfforddiant wedi eu cynnwys yn Atodiad 1 i'r adroddiad. Paratowyd canllawiau i Aelodau Etholedig yn 2010 ynglŷn â defnyddio cyfryngau cymdeithasol ac roedd copi o'r canllawiau wedi ei atodi yn Atodiad 2 i'r adroddiad.

Amlygodd y Cadeirydd bwysigrwydd sicrhau bod Cynghorwyr yn cael eu gwneud yn ymwybodol y byddai'r wybodaeth a roddwyd yn y cyfryngau cymdeithasol yn y parth cyhoeddus. Awgrymodd y dylai rhaglenni hyfforddiant gynnwys cyngor ar ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol ac y dylid defnyddio'r hyfforddiant i atgoffa Cynghorwyr fod y Cod Ymddygiad yn berthnasol hefyd i weithgareddau ar-lein. Eglurodd y SM bod hyfforddiant cyfryngau cymdeithasol wedi ei ddarparu o'r blaen a chytunodd i gysylltu â'r Tîm Cyfathrebu Corfforaethol ynglŷn â'r defnydd o gyfryngau cymdeithasol gan Gynghorwyr. Hysbyswyd y Pwyllgor nad oedd Sir Ddinbych ar hyn o bryd â gwaharddiad ar Gynghorwyr yn defnyddio cyfryngau cymdeithasol yn ystod cyfarfodydd. Dim ond â gwaharddiadau ar amharu ar gyfarfodydd yr oedd Rheolau Sefydlog yn ymdrin, a doedd dim cyfeiriad at gyfryngau cymdeithasol. Eglurodd y SM pe cyflwynwyd gwe-ddarlledu efallai y bydd angen adolygu Rheolau Sefydlog y Cyngor ac o bosib asesu'r ddarpariaeth o hyfforddiant i'r Aelodau er mwyn osgoi unrhyw broblemau posibl.

Ystyriodd a chadarnhaodd y Pwyllgor rinweddau cyflwyno protocol ar y defnydd o gyfryngau cymdeithasol ac yn dilyn trafodaeth fanwl:-

PENDERFYNWYD *– bod y Swyddog Monitro, ar y cyd â'r Tîm Cyfathrebu Corfforaethol, yn llunio dogfen protocol i'w ystyried gan y Pwyllgor Safonau gan ddefnyddio'r canllawiau CLILC a ddosbarthwyd.*
*(**G. Williams i Weithredu**)*

9 PRESENOLDEB MEWN CYFARFODYDD

Gwahoddwyd Aelodau'r Pwyllgor i roi adborth o'r cyfarfodydd Cyngor Sir, Tref a Chymuned yr oeddent wedi eu mynychu yn ddiweddar a chymerodd yr Aelodau'r cyfle i roi crynodeb o sut roedd y Cynghorau perthnasol wedi gweithredu.

Roedd y Parchedig W. Roberts wedi mynychu cyfarfodydd o'r Cyngor Llawn ar 7 Mai 2013 a 4 Mehefin 2013. Dwedodd bod y cyfarfodydd wedi cael eu cynnal yn dda iawn a dwedodd bod y drafodaeth wedi cael ei strwythuro a'i rheoli'n iawn.

Roedd y Cynghorydd W.E. Cowie wedi mynychu cyfarfod o Gyngor Tref Dyserth ar 11 Mawrth 2013 ac eglurodd fod y cyfarfod, a gafodd ei gadeirio gan yr Is-gadeirydd, wedi bod yn galonnog gyda'r holl Aelodau yn cymryd rhan mewn trafodaethau o safon dda. Fodd bynnag, eglurodd y bu diffyg trefn yn ystod y drafodaeth gyda'r Aelodau'n peidio ag annerch y cyfarfod drwy'r Cadeirydd, a theimlodd y byddai'n fanteisiol darparu hyfforddiant gyfer y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd. Roedd y Cynghorydd Cowie hefyd wedi mynychu cyfarfod o Gyngor Cymuned Cefn Meiriadog ar 19 Mawrth 2013. Dwedodd bod y cyfarfod wedi bod yn un da iawn ond teimlodd y byddai'n fanteisiol darparu hyfforddiant gyfer y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd. Pwysleisiodd y Cynghorydd Cowie nad oedd yn teimlo dylai'r Cymunedau lleol dan sylw fod ag unrhyw bryderon ynghylch eu Cynghorau perthnasol.

Mynychodd y Cynghorydd D.E. Jones Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol Cyngor Cymuned Llandyrnog a gynhaliwyd cyn y cyfarfod misol. Eglurodd bod yr ymagwedd at y cyfarfod wedi bod yn anffurfiol, ond bod strwythur sylfaenol y rhaglen wedi bod yn gadarn. Roedd y Cyngor Cymuned wedi mynegi bod ganddynt hyder yn eu Clerc a theimlodd dylai preswylwyr yr ardal gael eu sicrhau bod ganddynt Gyngor cyfrifol ac effeithiol.

Cydnabu'r Cynghorydd Jones bod Cynghorwyr Tref a Chymuned yn aelodau o'r llu gwirfodd mwyaf yng Nghymru ac yn rhoi cryn dipyn o'u hamser i gyflawni eu dyletswyddau.

***PENDERFYNWYD** – bod y Pwyllgor Safonau yn derbyn ac yn nodi'r adborth a gyflwynwyd o gyfarfodydd a fynychwyd yn ddiweddar gan Aelodau'r Pwyllgor.*

10 DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF

Nododd yr Aelodau byddai'r cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor Safonau'n cael ei gynnal ddydd Gwener 6 Medi 2013 am 10.00am yn Ystafell Gynhadledd 1b, Neuadd y Sir, Rhuthun.

GWAHARDD Y WASG A'R CYHOEDD

***PENDERFYNWYD** – Gwahardd y Wasg a'r Cyhoedd o'r cyfarfod dan ddarpariaethau Adran 100A Deddf Llywodraeth Leol 1972, tra'n ystyried yr eitem ganlynol, oherwydd ei bod yn debygol y bydd gwybodaeth eithriedig yn cael ei datgelu, fel y diffinnir hi ym Mharagraffau 12 a 13 Rhan 4, Atodlen 12A Deddf Llywodraeth Leol 1972.*

11 COD YMDDYGIAD - RHAN 3 DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

RHAN II

11. COD YMDDYGIAD - RHAN 3 DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Dosbarthwyd copi o adroddiad cyfrinachol gan y SM gyda'r papurau pwyllgor, a oedd yn cynorthwyo Aelodau'r Pwyllgor Safonau i ystyried a ddylid cynnal gwrandawiad cynrychiolaeth mewn perthynas â chanfyddiadau'r ymchwiliad a

gynhaliwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i honiad fod cyn-Gynghorydd wedi methu, neu efallai wedi methu, cydymffurfio â Chod Ymddygiad Cyngor Sir Ddinbych.

O dan Adran 69 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, caiff yr Ombwdsmon ymchwilio i achosion lle mae honiad ysgrifenedig wedi ei wneud iddo gan unrhyw berson bod Aelod o awdurdod perthnasol wedi methu, neu y gallai fod wedi methu, â chydymffurfio â Chod Ymddygiad yr Awdurdod.

Roedd yr Ombwdsmon wedi derbyn honiad fod cyn-Gynghorydd wedi methu cadw at y Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cyngor Sir Ddinbych. Honnodd yr honiad fod cyn-Gynghorydd wedi methu â datgan cysylltiad personol a rhagfarnllyd mewn cyfarfod o'r Cyngor. Roedd yr Ombwdsmon wedi ymchwilio i'r honiad a daeth i'r casgliad y dylai'r mater gael ei gyfeirio i Swyddog Monitro Cyngor Sir Ddinbych i'w ystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor.

Mae'r Rheoliadau (Cymru) Ymchwiliad Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) 2001 yn datgan pan fo unrhyw fater yn cael ei gyfeirio at Swyddog Monitro Awdurdod perthnasol gan yr Ombwdsmon, yna mae'n rhaid i'r Swyddog Monitro gyflwyno'r adroddiad gerbron y Pwyllgor Safonau.

Swyddogaeth y Pwyllgor Safonau ar ôl derbyn adroddiad o'r fath oedd bod yn rhaid iddynt benderfynu naill ai:

(a) nad oedd dim tystiolaeth o unrhyw fethiant i gydymffurfio â Chod Ymddygiad yr awdurdod perthnasol o dan sylw a rhaid hysbysu unrhyw berson a oedd yn destun yr ymchwiliad, unrhyw berson a wnaeth unrhyw honiad a arweiniodd at yr ymchwiliad a hysbysu'r Ombwdsmon yn briodol; neu

(b) bod unrhyw berson a oedd yn destun yr ymchwiliad yn cael cyfle i gyflwyno sylwadau, naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, mewn perthynas â chanfyddiadau'r ymchwiliad ac unrhyw honiad ei fod ef neu hi wedi methu, neu y gallai fod wedi methu, cydymffurfio â Chod Ymddygiad yr Awdurdod perthnasol.

Mae adroddiad yr Ombwdsmon i'r ymchwiliad i'r honiad a wnaed yn erbyn y cyn-Gynghorydd i'r SM wedi ei gynnwys fel Atodiad 1 i'r adroddiad. Mae copi o'r weithdrefn ar gyfer ymdrin â honiadau a wneir yn erbyn Cynghorwyr a'u cyfeirio i'r Pwyllgor Safonau wedi ei atodi fel Atodiad 2.

Diffiniodd y Cadeirydd rôl y Pwyllgor Safonau yn glir o ran ystyried a ddylid cynnal gwrandawiad cynrychiolaeth mewn perthynas â chanfyddiadau'r ymchwiliad a gynhaliwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Yn dilyn ystyriaeth fanwl o'r adroddiad cytunodd y Pwyllgor Safonau roi'r cyfle i'r cyn-Gynghorydd gyflwyno sylwadau, naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, mewn perthynas â chanfyddiadau'r ymchwiliad ynglŷn â'r honiad bod y cyn-Gynghorydd wedi methu, neu efallai wedi methu, â chydymffurfio â Chod Ymddygiad Cyngor Sir Ddinbych. Amlinellodd y SM weithdrefn y Cyngor ar gyfer ymdrin â Gwrandawiadau, ac roedd y manylion yn y Pecyn Cynhadledd Safonau, a

chadarnhaodd y byddai'n ysgrifennu at y cyn-Gynghorydd yn rhoi manylion penderfyniad y Pwyllgor a phroses y Gwrandawiad. Cytunodd Aelodau'r Pwyllgor bod y Cadeirydd yn awdurdodi'r llythyr i'w anfon at y cyn-Gynghorydd.

Yn ystod y drafodaeth a ddilynodd;-

***PENDERFYNWYD** – bod y Pwyllgor Safonau yn cytuno:-*

(a) bod y cyn-Gynghorydd perthnasol yn cael y cyfle i gyflwyno sylwadau, naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, mewn perthynas â chanfyddiadau'r ymchwiliad ynglŷn â'r honiad bod y cyn-Gynghorydd wedi methu, neu efallai wedi methu, â chydymffurfio â Chod Ymddygiad Cyngor Sir Ddinbych, a
(b) bod y Cadeirydd yn awdurdodi'r llythyr i'w anfon at y cyn-Gynghorydd.
*(**G. Williams i Weithredu**)*

Daeth y cyfarfod i ben am 12.05 p.m.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Safonau**
Dyddiad y cyfarfod:	**25 Hydref 2013**
Swyddog Arweiniol:	**Gary Williams, Swyddog Monitro**
Awdur yr Adroddiad:	**Gary Williams, Swyddog Monitro**
Teitl:	**Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2012/13**

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

1.1 Rhoi gwybod i'r Aelodau am Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon) ar gyfer y flwyddyn 2012/2013.

2 CEFNDIR

2.1 Bob blwyddyn, mae'r Ombwdsmon yn cyhoeddi adroddiad blynyddol ar weithgareddau ei swyddfa wrth ymdrin â chwynion yn erbyn cyrff cyhoeddus yng Nghymru.

2.2 Mae swyddfa'r Ombwdsmon yn archwilio i gwynion o gamweinyddu gan gyrff cyhoeddus ac, yn fwy perthnasol i'r Pwyllgor hwn, cwynion yn ymwneud â honiadau o fynd yn groes i God Ymddygiad gan aelodau etholedig y Cynghorau Unedol, Dinas, Tref a Chymuned.

2.3 Mae adroddiad yr Ombwdsmon wedi'i atodi yn Atodiad 1.

2.4 Y prif newyddion yn yr adroddiad yw bod nifer y cwynion a gafwyd am ymddygiad Aelodau yn ystod 2012/13 wedi syrthio 29% o'i gymharu â'r nifer a gafwyd yn 2011/12.

2.5 Mae'r Ombwdsmon yn credu bod y lleihad hwn yn bennaf oherwydd y ffaith bod 2011/12 yn flwyddyn etholiad a bod y system gwynion Cod Ymddygiad wedi'i defnyddio yn amhriodol ar gyfer drygioni gwleidyddol. Mae hefyd yn credu y gellir priodoli'r lleihad hefyd, i raddau, i lwyddiant datrysiadau lleol mewn nifer o awdurdodau.

2.6 Roedd y lleihad mewn cwynion yn fwy amlwg mewn perthynas â Chynghorau Dinas, Tref a Chymuned, gan leihau o 205 yn 2011/12 i 140 yn 2012/13. Roedd nifer y cwynion a gafwyd mewn perthynas ag awdurdodau unedol wedi lleihau o 178 yn 2011/12 i 150 yn 2012/13.

2.7 Roedd y mwyafrif o gwynion a gafwyd yn ystod 2012/13 yn ymwneud â ‘chydraddoldeb a pharch’. Roedd y cwynion hyn yn cyfrif am 35% o’r holl gwynion. Roedd tri chategori arall o gwynion oedd yn cynnwys cyfran helaeth o'r cwynion a gafwyd. Y rhain oedd ‘atebolrwydd a didwylledd’ (19%), ‘datgelu a chofrestru cysylltiadau' (18%), a 'gonestrwydd’ (18%).

2.8 Caewyd 371 o gwynion yn 2012/13. O’r rhain, caewyd y mwyafrif helaeth, 283, ar ôl ystyriaeth ddechreuol, sy’n cynnwys rhai lle; nad oedd tystiolaeth o dor rheolau, nad oedd y tor rheolau yn ddigon difrifol i fod angen archwiliad, neu bod y digwyddiad wedi digwydd cyn ethol yr Aelod.

2.9 O weddill yr achosion a gaewyd, roedd 18 lle nad oedd yr archwiliad wedi parhau, 23 lle nad oedd tystiolaeth o dor rheolau ac 15 lle credwyd nad oedd angen camau pellach. Dim ond 20 o’r 371 achos a gyfeiriwyd ar gyfer gwrandawiad, cyfeiriwyd 15 i’r Pwyllgor Safonau a 5 i Banel Dyfarnu Cymru.

2.10 Tynnir sylw’r Aelodau at y tablau yn Atodiad C i adroddiad yr Ombwdsmon sy’n nodi dadansoddiad ystadegol y canlyniadau fesur awdurdod lleol. Caewyd pedwar cwyn mewn perthynas ag Aelodau Sir Ddinbych ar ôl ystyriaeth ddechreuol. Doedd dim materion y credwyd oedd angen archwiliad.

2.11 Dylai’r Aelodau nodi bod 68 mater yn ymwneud â chwynion am Gyngor Tref Prestatyn wedi cau ar ôl ystyriaeth unigol. Roedd dau gwyn yn destun archwiliad, ond ni pharhawyd â’r archwiliad ar yr achosion hyn. Doedd dim materion yn ymwneud â Chynghorwyr Tref Prestatyn a arweiniodd at ganfod unrhyw dor rheolau’r Cod. Roedd lleihad amlwg yn nifer y cwynion a gafwyd mewn perthynas â Chynghorwyr Tref Prestatyn yn 2012/13 a all gyfrif am y lleihad sylweddol yng nghyfanswm y cwynion yn ymwneud â Chynghorau Dinas, Tref a Chymuned ledled Cymru.

2.12 Yn yr adroddiad, mae’r Ombwdsmon yn disgrifio’r newidiadau i arferion sydd wedi’u cyflwyno yn y blynyddoedd diwethaf. Mae’r materion hyn wedi’u trafod gan y Pwyllgor yn flaenorol ac yn mabwysiadu trefnau datrys lleol a chyfeirio materion nad yw'r Ombwdsmon yn credu sy'n debygol o ddenu cosb at y Swyddog Monitro i'w hystyried mewn archwiliad lleol.

2.13 Mae adroddiad yr Ombwdsmon hefyd yn cyfeirio at benderfyniad yr Uchel Lys yn ymwneud â’r Cynghorydd Calver o Gyngor Cymuned Manorbier a’r newidiadau dilynol a wnaed i ganllawiau’r Ombwdsmon i’r Aelodau.

2.14 Mae perfformiad yr Ombwdsmon wrth roi gwybod i gwynwyr, o fewn 4 wythnos i dderbyn gwybodaeth ddigonol am y gwyn, a fydd y gwyn yn cael ei harchwilio, wedi gwella. Mae hyn rŵan yn digwydd mewn 92% o achosion. Nid yw’r perfformiad wrth gwblhau archwiliadau o fewn 12 mis wedi gwella o 2011/12.

2.15 Mae’r Ombwdsmon hefyd yn cyfeirio yn ei adroddiad at yr angen am gap ar lefel yr indemniad a roddir i Aelodau mewn achosion safonol. Mae’r Ombwdsmon yn cefnogi cap gwirfoddol o £20,000 a defnyddio deddfwriaeth i roi cap os na sicrheir cytundeb gwirfoddol.

3 ARGYMHELLION

3.1 Bod yr Aelodau yn nodi cynnwys yr adroddiad hwn.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Atodiad 1

Ombwdsmon
OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

UNIONI PETHAU: YSGOGI GWELLIANT

ADRODDIAD **BLYNYDDOL** 2012/13

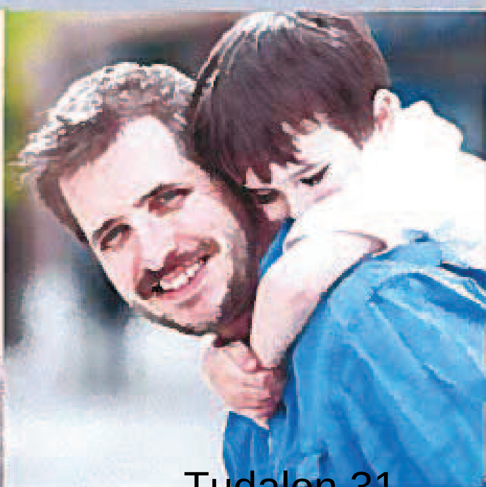

Adroddiad Blynyddol 2012/13

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

A osodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru
o dan baragraff 14 o Atodlen 1
i Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005

1	Cyflwyniad	**4**
2	Rôl Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru	**8**
3	Cwynion am gamweinyddu a methiant gwasanaethau	**10**
4	Cwynion Cod Ymddygiad	**16**
5	Cyflenwi Gwasanaethau Cyhoeddus yn well	**22**
6	Llywodraethu	**24**
7	Gweithgareddau eraill	**27**
8	Cydraddoldeb	**33**
Atodiad A	Cwynion am Gyrff Cyhoeddus: Adroddiadau Budd Cyhoeddus – Crynodebau o Achosion	**38**
Atodiad B	Cwynion am Gyrff Cyhoeddus: Dadansoddiad Ystadegol o Ganlyniadau fesul Corff Cyhoeddus	**46**
Atodiad C	Cwynion Cod Ymddygiad: Dadansoddiad Ystadegol o Ganlyniadau fesul Awdurdod Lleol	**57**
Atodiad D	Dyfyniad o'r Cynllun Strategol 2012/13 hyd 2014/15: Gweledigaeth, Gwerthoedd, Dibenion a Nodau Strategol	**63**

1. Cyflwyniad

Rwyf yn falch o gyflwyno'r adroddiad blynyddol hwn, y pumed ers i mi ymgymryd â swydd yr Ombwdsmon. Ei thema allweddol yw 'Unioni Pethau, Ysgogi Gwelliant', sef yr un thema a geir yn fy nghynllun strategol tair blynedd newydd sydd ar waith ers dechrau 2012/13. Fel Ombwdsmon, rwyf yn gweld dau brif reswm dros fodolaeth y swydd: unioni pethau i ddefnyddwyr gwasanaethau cyhoeddus pan gaf fod rhywbeth wedi mynd o'i le, ac ysgogi gwelliant wedyn yn y ffordd y mae'r gwasanaethau cyhoeddus hynny'n cael eu cyflenwi drwy ddysgu gwersi o'r cwynion yr wyf yn eu hystyried. Rwyf hefyd yn manteisio ar y cyfle i drafod isod rhai materion cyffredinol sydd wedi codi yng nghyswllt rôl Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru y byddwn ni am ddelio â nhw yn y flwyddyn sydd i ddod.

Cyflenwi gwasanaethau cyhoeddus gan sefydliadau'r sector preifat

Yng nghyd-destun gwasanaethau cyhoeddus lle y mae'r rhaniad rhwng cyflenwi gan y sector cyhoeddus a'r sector preifat yn mynd yn llai pendant, mae'n bwysig sicrhau na fydd hawl pobl i gael iawn yn cael ei gwrthod yn anfwriadol. Felly rwyf wedi croesawu'r ffaith bod Llywodraeth Cymru yn cydnabod hynny drwy gynnwys darpariaethau ym Mil Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru). Rwyf hefyd yn croesawu'r cynigion i ehangu awdurdodaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fel y gallaf ystyried cwynion gan bobl sydd, er enghraifft, yn talu am eu gofal cymdeithasol eu hunain mewn cartrefi gofal preifat yn ogystal â'r bobl hynny sy'n derbyn gofal sydd wedi'i ariannu gan y wladwriaeth.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf rwyf wedi siarad mewn sawl man, gan gynnwys gwledydd tramor, ynghylch sicrhau bod hawl gan bobl i gael iawn yng nghyswllt gwasanaethau cyhoeddus sy'n cael eu cyflenwi gan sefydliadau'r sector preifat. Rwyf hefyd wedi ysgrifennu nifer o erthyglau am y mater hwn. Mae angen mwy o ystyriaeth i hyn mewn perthynas â'r sefyllfa yng Nghymru. Yn Lloegr, er enghraifft, ystyrir cynnwys gofal iechyd preifat yn awdurdodaeth Ombwdsmon y Gwasanaeth Iechyd. Fodd bynnag, nid wyf yn credu y dylai'r trethdalwr dalu am gost y trefniadau i wneud iawn ar gyfer cwynion am y sector preifat. Un ffordd bosibl o ddelio â hyn yw codi ardoll, yn yr un modd â rhai o gynlluniau ombwdsmon y sector preifat, lle y mae'r holl gyrff o fewn yr awdurdodaeth yn cyfrannu at y gost o'u rhedeg, a hynny wedi'i seilio'n aml ar faint y corff dan sylw. Yr ail opsiwn yw talu ar sail nifer y cwynion. Mae hyn yn cynnwys elfen o egwyddor "y llygrwr sy'n talu", a chredir ei fod yn cymell cyrff o fewn yr awdurdodaeth i ddelio â chwynion yn well yn fewnol er mwyn osgoi costau sydd ynglwm â chwynion yn mynd at yr Ombwdsmon. Mae rhai cynlluniau ombwdsmon yn cynnwys elfen o'r ddau drefniant ariannu. Gall problemau mawr godi o ran cynllunio'r gweithlu mewn cynlluniau sy'n dibynnu'n helaeth ar dâl fesul cŵyn gan nad oes modd rhag-weld y ffrydiau incwm, felly ni fyddwn yn awyddus i ddadlau o blaid dull gweithredu o'r fath. Byddaf am gynnal trafodaethau â'r Cynulliad Cenedlaethol ar y materion hyn maes o law.

Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005

Ar adeg cyflwyno Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 roedd yn cael ei hystyried yn un o'r deddfau mwyaf blaengar ar gyfer ombwdsmyn ac mae'n cael ei chyfrif ymysg y goreuon o hyd yn y DU ac mewn gwledydd tramor. Fodd bynnag, mae profiad o redeg y swyddfa a newidiadau yn y byd y tu allan yn y saith mlynedd ers hynny wedi dangos bod lle i gryfhau, newid a datblygu rhannau o'r ddeddfwriaeth. Mae hyn yn cynnwys y mater o gyflenwi gwasanaethau gan y sector preifat sydd wedi'i grybwyll uchod yn ogystal â materion fel pwerau 'ar ein menter ein hunain'. Yn ddieithriad bron, mae pŵer gan ombwdsmyn gwasanaethau cyhoeddus ledled Ewrop, a thrwy'r byd yn wir, i ymgymryd ag ymchwiliadau ar eu menter eu hunain. Mae pŵer o'r fath gan Ombwdsmon Gweriniaeth Iwerddon eisoes ac mae cynnig i'w gyflwyno yng Ngogledd Iwerddon hefyd. Felly rwyf wedi dechrau trafodaethau â Chynulliad Cenedlaethol Cymru ynghylch adolygu'r ddeddfwriaeth er mwyn ei diwygio neu ei disodli. Mae'r ymateb cyntaf i'm cynigion wedi bod yn gadarnhaol ac edrychaf ymlaen at gael trafodaethau ar y mater hwn yn y dyfodol.

Y Cynllun Strategol Tair Blynedd

Y flwyddyn ddiwethaf dechreuwyd gweithredu'r Cynllun Strategol tair blynedd newydd. Mae'r fersiwn ddiwygiedig o'n gweledigaeth, gwerthoedd, dibenion a nodau ar ddiwedd yr adroddiad hwn. Mae'r cynllun yn parhau â gwaith y tair blynedd cynt pan gafwyd newidiadau sylweddol o ran ein dull o weithredu a'r mentrau a gyflwynwyd. Roedd hyn yn cynnwys sefydlu'r Tîm Cyngor ar Gwynion, gwasanaeth rheng flaen y swyddfa sydd bellach yn gyfrifol hefyd am ddarparu gwasanaeth cyfeirio Cwynion Cymru, a'n gwefannau arloesol newydd i ategu'r gwasanaethau hyn. Symleiddiwyd ein prosesau ymchwilio hefyd. Roedd angen gwneud hynny'n benodol oherwydd y cyfyngiadau ariannol sydd ar y swyddfa, yn yr un modd â'r sector cyhoeddus yn gyffredinol, yn y cyfnod hwn ac oherwydd y cynnydd parhaus yn ein llwyth achosion.

Wrth gymharu'r sefyllfa yn y flwyddyn a aeth heibio â thair blynedd y Cynllun Strategol blaenorol, mae'n werth gwneud sylw am y cynnydd hwnnw. Yn ystod y cyfnod hwn cafwyd cynnydd o 100% yn y nifer a gysylltodd â'r swyddfa, o 2,487 yn 2009/10 i 4,987 y flwyddyn ddiwethaf. Mae hyn wedi'i ddangos isod. Byddaf yn edrych yn fwy manwl ar faint y gwaith, a'i effaith, yn yr adrannau sy'n dilyn yn yr adroddiad hwn.

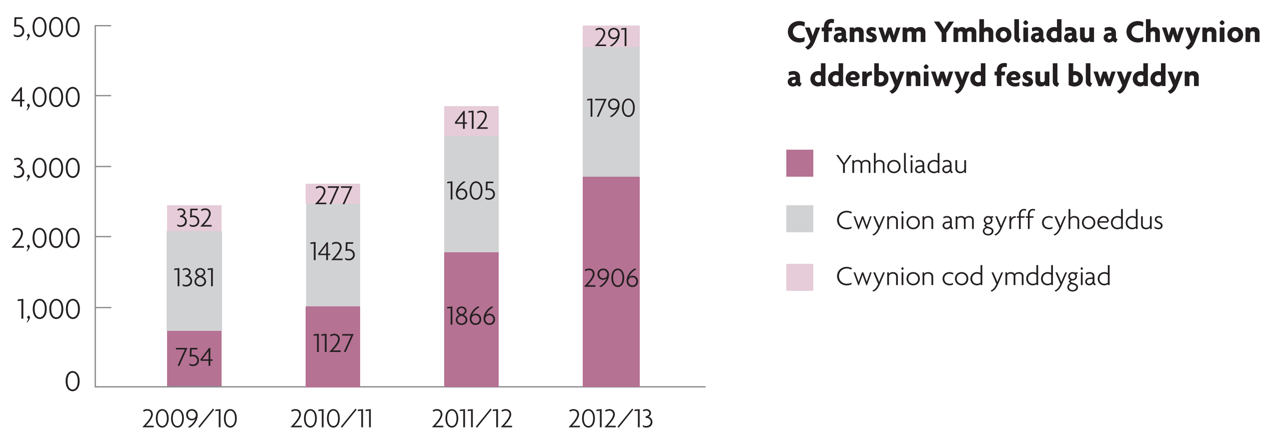

Mae'r cynnydd parhaus yn nifer y cwynion am wasanaethau iechyd yn destun pryder sylweddol. Ers sefydlu'r swyddfa yn 2006/07, cafwyd cynnydd o 257% yn nifer y cwynion am gyrff iechyd. Rwyf wedi priodoli'r cynnydd a gafwyd yn y gorffennol i nifer o ffactorau, gan gynnwys mwy o ymwybyddiaeth o waith fy swyddfa, bod aelodau o'r cyhoedd yn fwy tebygol o fod yn barod i gwyno'n gyffredinol a newidiadau ym mhroses gwynion y GIG yn y blynyddoedd diwethaf. Ond mae'r cynnydd mawr a pharhaus yn nifer y cwynion yn arwain at y casgliad bod mwy o anfodlonrwydd ynghylch cyflenwi gwasanaethau iechyd. Mae hefyd yn werth nodi bod yr holl adroddiadau budd cyhoeddus a gyhoeddais yn 2012/13 yn ymwneud â materion iechyd (gweler Atodiad A). Cafwyd llawer o sylw yn y cyfryngau i wasanaethau cyhoeddus yn y maes hwn ac mae nifer cynyddol o weithwyr iechyd proffesiynol yn mynegi pryder a rhwystredigaeth o fewn y gwasanaeth. Ni all neb fychanu'r anhawster o ddarparu gwasanaeth mewn hinsawdd lle y mae adnoddau'n gyfyngedig a lle y mae mwy o alw am yr adnoddau hynny. Mae'n glir bod pobl yn disgwyl mwy yn sgîl eitemau newyddion cyson am ddatblygiadau newydd mewn meddygaeth, a'r gallu i drin clefydau a oedd gynt y tu hwnt i driniaeth. Fodd bynnag, a barnu ar sail y cwynion yr wyf wedi'u gweld, mae awgrym hefyd fod angen ailafael yn yr hanfodion yn y GIG yng Nghymru pan nad yw agweddau sylfaenol ar ofal fel darparu maeth priodol, cydsyniad priodol ar gyfer llawdriniaethau a llwybrau gofal diwedd oes wedi'u sicrhau.

Llywodraethu

Yn ystod y flwyddyn sefydlais Banel Cynghori newydd er mwyn sicrhau llywodraethu cadarnach a dangos gwaith fy swyddfa'n fwy agored a thryloyw. Roeddwn yn ffodus o allu ffurfio Panel amrywiol o aelodau sy'n cynnig arbenigedd a phrofiad o nifer o feysydd perthnasol. Rwyf yn trafod hyn ymhellach yn Adran 6 o'r adroddiad hwn. Er mai newydd ddechrau ar ei waith y mae'r Panel, mae eu profiad a'u golwg ehangach ar waith fy swyddfa yn werthfawr iawn.

Y flwyddyn ddiwethaf diolchais i Mr Laurie Pavelin am ei gymorth rhagorol fel Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio dros gyfnod o chwe blynedd. Manteisiaf ar y cyfle yn yr adroddiad hwn i ddweud fy mod yn falch iawn o benodi Mr Ceri Stradling yn olynydd iddo, a'i fod eisoes wedi gwneud cyfraniad sylweddol.

Wrth ddiolch, rhaid cydnabod gwaith fy staff yn ystod y flwyddyn a aeth heibio, wrth gwrs. Yn wyneb y cynnydd yn y llwyth achosion ac yng ngweithgareddau eraill y swyddfa, rwyf yn ddiolchgar iddynt am eu hymroddiad a'u proffesiynoldeb parhaus yn yr hyn a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Byddwn ar fai hefyd pe na byddwn yn diolch yn arbennig i Mr Malcolm MacDonald, fy Nghynghorydd Ariannol, ar ei ymddeoliad. Mae Mr MacDonald wedi bod yn swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ers ei sefydlu. Bu'n aelod staff gwirioneddol werthfawr a dymunaf yn dda iddo ar gyfer y dyfodol.

Yn olaf, roedd fy Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2011/12 wedi'i ystyried gan un o Bwyllgorau'r Cynulliad Cenedlaethol yn hytrach na'i drafod mewn Cyfarfod Llawn. Dyma'r tro cyntaf iddo gael ei drafod fel hyn. Roeddwn yn croesawu'r datblygiad hwn yn fawr, ac rwyf yn ddiolchgar i'r Llywydd, Rosemary Butler, am ei hwyluso. Roeddwn yn falch o gael y cyfle i fod yn bresennol i drafod gwaith fy swyddfa yn hytrach na gorfod gwylio'r ddadl ar fy adroddiad o'r cyrion. Rwyf yn deall bod aelodau'r Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol yn ei weld yn ddatblygiad cadarnhaol hefyd. Edrychaf ymlaen at gael cyfle tebyg i drafod yr adroddiad hwn gyda'r Pwyllgor yn ystod 2013.

Peter Tyndall
Ombwdsmon

2. Rôl Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru y mae gennyf ddwy rôl benodol. Y gyntaf yw ystyried cwynion a wneir gan aelodau o'r cyhoedd eu bod wedi dioddef caledi neu anghyfiawnder drwy gamweinyddu neu fethiant mewn gwasanaeth ar ran corff sydd o fewn fy awdurdodaeth. Yr ail rôl yw ystyried cwynion bod aelodau o awdurdodau lleol wedi torri'r Cod Ymddygiad.

Cwynion am gyrff cyhoeddus yng Nghymru

Wrth ystyried cwynion am gyrff cyhoeddus yng Nghymru, byddaf yn edrych i weld a yw pobl wedi'u trin yn annheg neu'n anystyriol, neu wedi cael gwasanaeth gwael drwy ryw fai ar ran y corff cyhoeddus sy'n ei ddarparu. Y cyrff sydd o fewn fy awdurdodaeth, at ei gilydd, yw'r rheini sy'n darparu gwasanaethau lle mae cyfrifoldeb dros eu darparu wedi'i ddatganoli i Gymru. Yn fwy penodol, mae'r cyrff y gallaf ymchwilio iddynt yn cynnwys:

- llywodraeth leol (cynghorau sir a chynghorau cymuned);
- y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (yn cynnwys meddygon teulu a deintyddion);
- landlordiaid cymdeithasol cofrestredig (cymdeithasau tai);
- a Llywodraeth Cymru, ynghyd â'r cyrff y mae'n eu noddi.

Wrth ystyried cwynion, byddaf yn edrych i weld bod cyrff cyhoeddus wedi trin pobl yn deg, yn ystyriol ac yn effeithlon, ac yn unol â'r gyfraith a'u polisïau eu hunain. Os byddaf yn cadarnhau cwyn, byddaf yn argymell camau priodol i wneud iawn. Y llwybr y byddaf yn ei ddilyn gan mwyaf wrth argymell gwneud iawn, os oes modd, yw rhoi'r achwynydd (neu'r person sydd wedi cael cam) yn ôl yn y sefyllfa y buasai ynddi pe na fyddai'r camweinyddu wedi digwydd. At hynny, os byddaf yn gweld, drwy ymchwilio, fod tystiolaeth o wendid systemig, byddaf hefyd yn gwneud argymhellion sy'n ceisio ei gwneud yn llai tebygol y bydd eraill yn dod dan effaith debyg yn y dyfodol.

Cynhelir ymchwiliadau'n breifat ac maent yn gyfrinachol. Pan gyhoeddaf adroddiad, ni fydd yn cynnwys enwau er mwyn peidio â datgelu (hyd y gellir heb amharu ar effeithiolrwydd yr adroddiad) pwy yw'r achwynydd nac unigolion eraill sy'n gysylltiedig ychwaith.

Mae Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn darparu ar gyfer dau fath o adroddiad i gofnodi fy ymchwiliadau'n ffurfiol. Mae adroddiadau o dan adran 16 o'r Ddeddf yn adroddiadau budd cyhoeddus a chyhoeddir bron pob un ohonynt. Bydd y corff sydd dan sylw yn gorfod rhoi cyhoeddusrwydd i adroddiad o'r fath ar ei draul ei hun. Lle na fyddaf o'r farn bod y budd cyhoeddus yn galw am wneud adroddiad o dan adran 16 (ac ar yr amod bod y corff dan sylw wedi cytuno i weithredu unrhyw argymhelliad yr wyf wedi'i wneud) gallaf gyhoeddi fy nghanfyddiadau o dan adran 21 o'r Ddeddf. Yn ôl natur a chymhlethdod yr ymchwiliad, bydd hyn ar ffurf adroddiad weithiau, neu gall fod ar ffurf llythyr. Nid yw'n ofynnol i'r corff dan sylw roi cyhoeddusrwydd i adroddiadau neu lythyrau o dan adran 21.

O bryd i'w gilydd, mae angen i mi gyfarwyddo na ddylai adroddiad gael ei gyhoeddi oherwydd ei natur sensitif a'r tebygolrwydd y gellid adnabod y rhai sy'n gysylltiedig. Am resymau technegol, cyhoeddir adroddiad o'r fath o dan adran 16 o'r Ddeddf, er nad yw'n adroddiad budd cyhoeddus, a byddaf yn gwneud cyfarwyddyd o dan adran 17 o'r Ddeddf. Cyhoeddwyd pedwar adroddiad o'r fath yn 2012/13. Er hynny, yr oedd hi'n fater o bryder i mi yn ystod y flwyddyn pan derbyniodd un o'r adroddiadau hyn sylw gan y cyfryngau. Mae Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fel ag y mae ond yn caniatáu i mi orchymyn y corff cyhoeddus perthnasol i beidio rhoi unrhyw gyhoeddusrwydd i'r adroddiad, nid yw hyn yn ymestyn i bartïon eraill sy'n gysylltiedig â'r gŵyn.

Mae Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn rhoi pŵer hefyd i mi wneud unrhyw beth sydd â'r bwriad o hwyluso camau i setlo cwyn, yn ychwanegol at neu yn lle ymchwilio iddi. Os yw'r amgylchiadau'n briodol, mae 'ateb sydyn' heb ymchwilio yn gallu bod o fantais i'r achwynydd a hefyd i'r corff sy'n gysylltiedig. Ers ymgymryd â swydd yr Ombwdsmon, rwyf wedi bod yn awyddus i weld mwy o ddefnydd o'r pŵer hwn ac i ni geisio pennu cynifer o achosion ag sy'n bosibl a allai fod yn addas i'w datrys fel hyn. Rwyf yn falch ein bod wedi llwyddo i gynnal y record uchel o setliadau a gyflawnwyd llynedd (mwy o wybodaeth ar dudalen 13).

Cwynion bod aelodau o awdurdodau lleol wedi torri'r Cod Ymddygiad

Mae'r rôl sydd gennyf o ran ystyried cwynion sy'n honni bod aelodau o awdurdodau lleol wedi torri'r Cod Ymddygiad ychydig yn wahanol i'r rôl sy'n ymwneud â chwynion am gyrff cyhoeddus. Byddaf yn ymchwilio i gwynion o'r math hwn o dan ddarpariaethau Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 a hefyd Orchmynion perthnasol a wnaethpwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan y Ddeddf honno.

Os byddaf yn penderfynu y dylid ymchwilio i gŵyn, mae pedwar casgliad y gallaf ddod iddynt:

(a) nad oes tystiolaeth bod cod ymddygiad yr awdurdod wedi'i dorri

(b) nad oes angen cymryd camau mewn cysylltiad â'r materion yr ymchwiliwyd iddynt

(c) y cyfeirir y mater i sylw swyddog monitro'r awdurdod i'w ystyried gan y pwyllgor safonau

(ch) y cyfeirir y mater i sylw Llywydd Panel Dyfarnu Cymru i gael dyfarniad gan dribiwnlys (bydd hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Yn amgylchiadau (c) neu (ch) uchod mae'n ofynnol i mi gyflwyno fy adroddiad ymchwil i'r pwyllgor safonau neu i dribiwnlys i Banel Dyfarnu Cymru a mater iddynt hwy yw ystyried y dystiolaeth yr wyf wedi'i chael ynghyd ag unrhyw amddiffyniad a roddir gerbron gan yr aelod dan sylw. Yn ogystal â hynny, mater iddynt hwy yw penderfynu a yw toriad wedi digwydd ac, os felly, pa gosb y dylid ei gosod, os bydd un.

3. Cwynion am gamweinyddu a methiant gwasanaethau

Y prif ffigurau

- Cawsom 2,906 o ymholiadau, **56% yn fwy** nag yn 2011/12.
- Cawsom 1,790 o gwynion newydd, **12% yn fwy** nag yn 2011/12.
- Cawsom 177 o atebion sydyn/setliadau gwirfoddol, **lefel debyg** i'r 176 a gafwyd yn 2011/12.
- Cyhoeddasom 241 o adroddiadau ar ymchwiliadau, **35% yn fwy** nag yn 2011/12.
- Caeasom 1,725 o achosion, **11% yn fwy** nag yn 2011/12.
- Nifer yr achosion mewn llaw ar 31 Mawrth 2013 oedd 382, **16% yn llai** nag yn 2011/12.
- Roedd gennym 1 ymchwiliad ar agor ers mwy na 12 mis ar 31 Mawrth 2013.

Y llwyth achosion – y sefyllfa gyffredinol

Mae nifer y cwynion a gaf am gyrff cyhoeddus yn parhau i gynyddu. Fel y mae'r ffigurau yn y tabl isod yn dangos, mae lefel gyffredinol y cwynion newydd yn 12% yn uwch nag yn 2011/12.

	Cyfanswm y Cwynion
Achosion a gariwyd drosodd o 2010/11 (yn cynnwys cwynion Cod Ymddygiad)	295
Achosion newydd ynghylch cwynion am gyrff cyhoeddus 2011/12	1,605
Cyfanswm y cwynion 2011/12	**1,900**
Achosion a gariwyd drosodd o 2011/12 (yn cynnwys cwynion Cod Ymddygiad)	455
Achosion newydd ynghylch cwynion am gyrff cyhoeddus 2012/13	1,790
Cyfanswm y cwynion 2012/13	**2,245**
Achosion i'w cario ymlaen i 2013/14 (yn cynnwys cwynion Cod Ymddygiad)	**382**

Yn ogystal â hyn, deliodd y swyddfa â 2,906 o ymholiadau yn ystod 2012/13, o'i gymharu â 1,866 yn y flwyddyn flaenorol.

Er bod cynnydd yn nifer yr ymholiadau a'r cwynion a gafodd fy swyddfa, rwyf yn arbennig o falch bod nifer y cwynion a oedd mewn llaw ar ddiwedd y flwyddyn wedi gostwng o 455 i 382 o ganlyniad i ymdrechion fy staff. Wrth gwrs, mae'n anorfod y bydd rhai achosion ynghylch cwynion yn agored ar unrhyw un adeg benodol ac rwyf o'r farn bod y lefel hyn yn hydrin. Er hynny, rwyf yn ymwybodol y bydd her yn codi wrth ddelio â chwynion os bydd y nifer yn parhau i gynyddu yn y dyfodol.

Dadansoddiad o gwynion yn ôl sector

Mae'r siart isod yn dangos y tueddiadau yn y cwynion a gafwyd fesul sector. Cwynion am gynghorau sir yw'r rhai mwyaf niferus o hyd, ond mae'n braf gweld gostyngiad yn y nifer a gafwyd am y tro cyntaf ers sefydlu'r swyddfa.

Mae cynghorau sir yn darparu ystod eang o wasanaethau'n uniongyrchol i'r cyhoedd ac nid yw'n annisgwyl felly fod y nifer mwyaf o gwynion yn ymwneud â'u gwaith nhw.

Fodd bynnag, tynnais sylw yn fy adroddiad y flwyddyn ddiwethaf at y ffaith bod nifer y cwynion am gyrff GIG yn cynyddu'n fwyfwy. Mae'r cynnydd sydyn hwnnw'n parhau a chafwyd 682 o gwynion o'r fath yn 2012/13 o'i gymharu â 527 yn 2011/12, sef cynnydd o 30%.

Cwynion yn ôl sectorau cyrff cyhoeddus

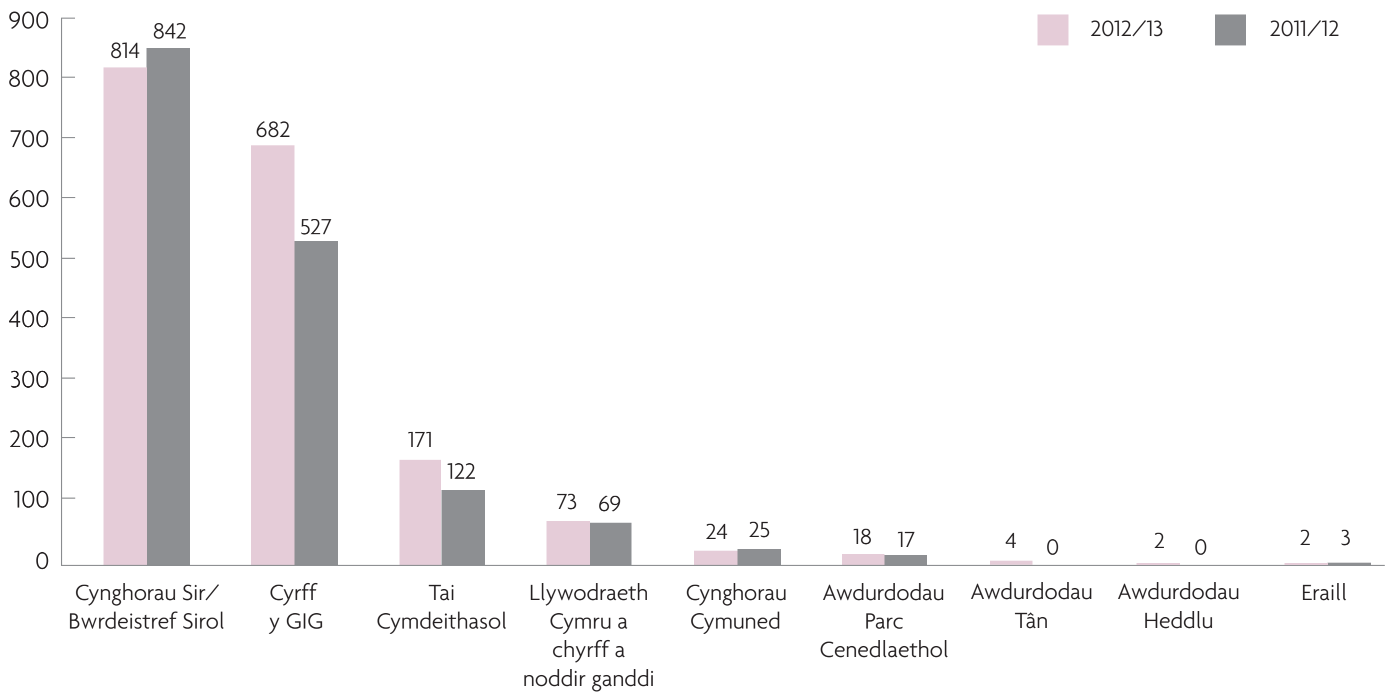

Cwynion am gyrff cyhoeddus yn ôl testun

Mae lefel y cwynion am wasanaethau iechyd yn cael ei chadarnhau wrth edrych ar nifer y cwynion yn ôl eu testun. Yn y pum mlynedd diwethaf, cwynion am wasanaethau iechyd oedd y mwyaf niferus o'r mathau o gŵyn a gafwyd. Ym mlwyddyn weithredol gyntaf yr Ombwdsmon (2006) cwynion ynghylch cyrff iechyd oedd 16% o'r llwyth achosion. Fodd bynnag, fel y mae'r siart isod yn dangos, maent bellach yn 37% o'r llwyth achosion. Gellir priodoli rhywfaint o'r cynnydd hwn i'r fffaith bod adolygiad annibynnol cynion iechyd wedi ei grynhoi yn fy swyddfa i. o dan trefniadau camweddau'r GIG 'Gweithio i Wella'. Rhaid cydnabod, er hynny, ei bod hi bron yn sicr fod y cynnydd hefyd yn adlewyrchu mwy o anfodlonrwydd â'r gwasanaeth sy'n cael ei ddarparu gan y gwasanaeth iechyd.

Yn unol â phatrwm y blynyddoedd blaenorol, Tai a Chynllunio yw'r testunau mwyaf cyffredin i gwynion wedyn. Fodd bynnag, am y tro cyntaf ers sefydlu'r swyddfa hon, mae nifer y cwynion ynghylch Cynllunio yn sylweddol is na'r nifer am faterion tai. Mae'n debygol bod modd priodoli'r newid hwn i gyflwr presennol yr economi.

Cwynion yn ôl testun 2012/13

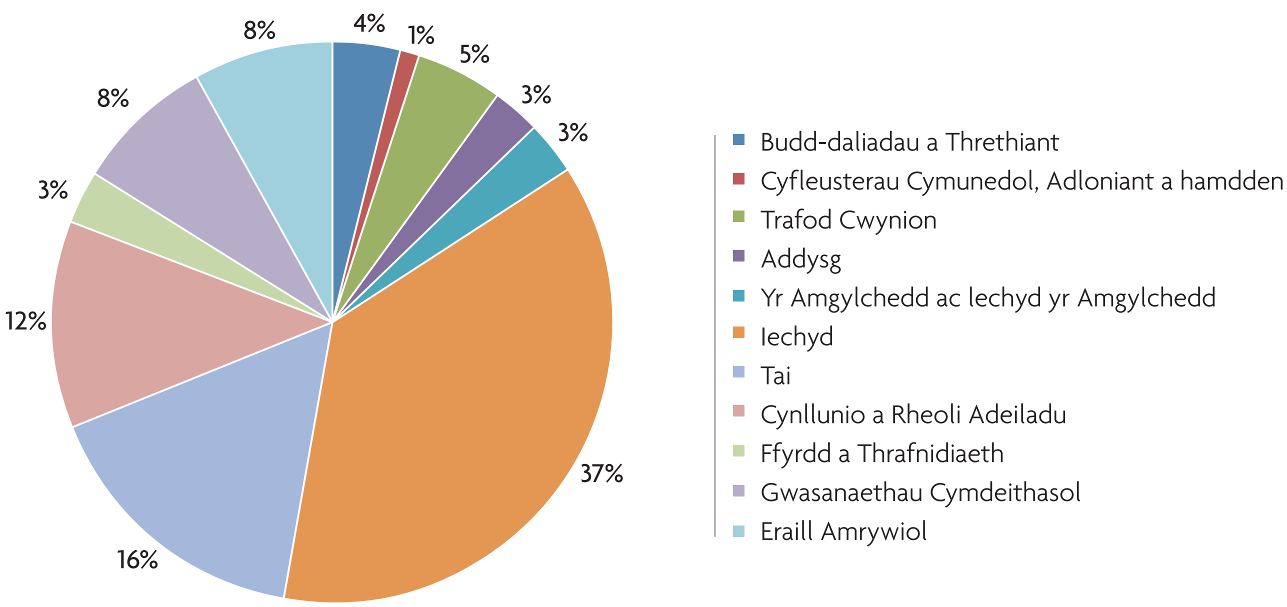

[Sylwer: Mae cwynion wedi'u dosbarthu yn ôl prif destun y gŵyn. Fodd bynnag, gall cwynion gynnwys materion eraill sy'n achosi anfodlonrwydd hefyd – er enghraifft, gall cwyn 'Iechyd' gynnwys anghydfod ynghylch 'Trafod Cwynion' hefyd.]

Canlyniadau'r cwynion a ystyriwyd

Yn y tabl isod mae crynodeb cyffredinol o ganlyniadau'r achosion a gaewyd yn ystod y flwyddyn a aeth heibio, a chymhariaeth â'r sefyllfa y flwyddyn ddiwethaf. Mae cwynion yn y categori 'Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol' yn cynnwys y rheini a gafwyd a oedd:

- y tu allan i'm hawdurdodaeth,
- wedi'u gwneud cyn pryd (hynny yw, nid oedd yr achwynydd wedi gwneud cwyn i'r darparwr gwasanaethau cyhoeddus yn gyntaf, i roi cyfle iddo unioni pethau)
- heb unrhyw dystiolaeth o gamweinyddu neu fethiant mewn gwasanaeth
- heb dystiolaeth i ddangos bod yr achwynydd wedi dioddef caledi neu anghyfiawnder
- syn dangos mai ychydig y gellid ei gyflawni drwy fynd â'r mater ymhellach (er enghraifft, am fod corff cyhoeddus wedi cydnabod eisoes ei fod wedi darparu gwasanaeth gwael, ac wedi ymddiheuro).

(Mae dadansoddiad ar sail rhestr o awdurdodau o'r canlyniadau i gwynion yr ymchwiliwyd iddynt yn ystod 2012/13 yn Atodiad B).

Cwyn am Gorff Cyhoeddus	**2012/13**	**2011/12**
Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	1,260	1,168
Tynnu'r gŵyn yn ôl	26	14
Setlo'r gŵyn yn wirfoddol (yn cynnwys "ateb sydyn" mewn 150 o achosion)	177	176
Terfynu'r ymchwiliad	21	19
Ymchwilio: cwyn heb ei chadarnhau	68	60
Ymchwilio: cwyn wedi'i chadarnhau'n llawn neu'n rhannol	163	106
Ymchwilio: cwyn wedi'i chadarnhau'n llawn neu'n rhannol – adroddiad budd cyhoeddus	10	14
Cyfanswm y Canlyniadau – Cwynion	**1,725**	**1,548**

Cyfnodau penderfynu

Mae dwy siart isod sy'n dangos canlyniadau ar sail y targedau yr ydym wedi'u gosod ar gyfer cyfnodau penderfynu. Ein nod yw dweud wrth achwynwyr o fewn 4 wythnos a fyddwn yn ymchwilio i'w cwyn, o'r dyddiad yr ydym yn cael digon o wybodaeth am y gŵyn. Mae'r perfformiad ar y targed hwn wedi parhau i wella. Ar gyfer 2012/13 gosodwyd y nod yn uwch a phennwyd targed mwy ymestynnol ar gyfer bodloni'r terfyn amser o bedair wythnos mewn 90% o'r penderfyniadau (o'i gymharu â 85% yn 2011/12). Rhagorwyd ar y targed o 90% a hysbyswyd 96% o achwynwyr am ein penderfyniad o fewn y cyfnod hwn.

Yr ail darged a osodwyd yw cwblhau achosion o fewn 12 mis ar ôl penderfynu ymchwilio i gŵyn. Mae braidd yn siomedig na chawsom lwyddiant llwyr yn y maes hwn, fel y mae'r ail siart yn dangos. Roedd pedwar achos wedi parhau ar ôl y targed o 12 mis ar gyfer cwblhau ymchwiliadau. Un o'r rhain oedd achos iechyd lle'r oedd angen cael cyngor gan nifer o gynghorwyr clinigol drwy gydol y broses – er bod yr ymchwiliad yn hir roedd yr achwynydd wedi diolch bod yr ymchwiliad wedi dangos beth oedd wedi digwydd yng nghyswllt marwolaeth ei mam. Roedd dau achos arall yn cynnwys trafodaethau hir â'r cynghorau perthnasol am y canfyddiadau yn fy adroddiadau ac i ddod i gytundeb ynghylch gweithredu fy argymhellion. Yn olaf, cafwyd oedi yn y pedwerydd achos oherwydd cafwyd oedi cyn cyhoeddi'r adroddiad drafft ac, yn anffodus, nid oedd modd cwblhau'r trafodaethau â'r Cyngor ar yr argymhellion o fewn y cyfnod penodedig. Caewyd yr achos hwn un diwrnod yn brin o'r targed o 12 mis.

Cyfnodau penderfynu ar gyfer hysbysu achwynwyr a fyddwn yn ymchwilio i'w cwyn

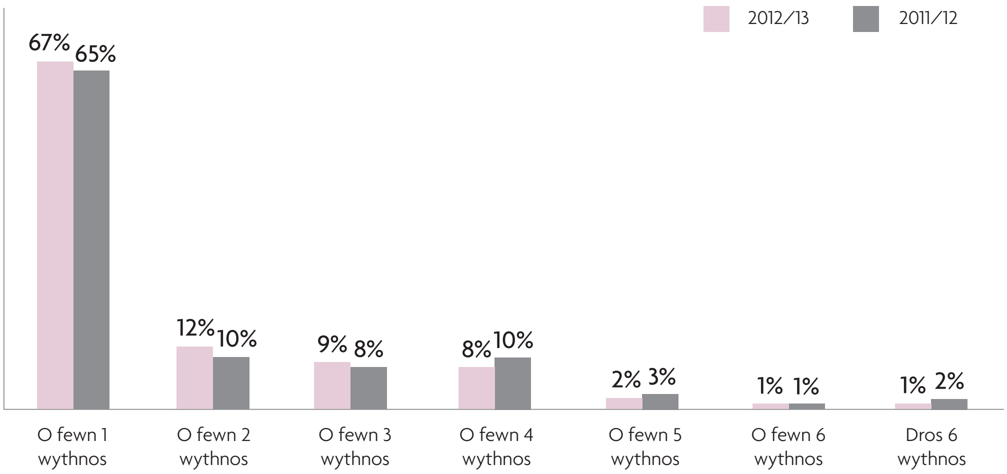

Cyfnodau penderfynu ar gyfer cwblhau ymchwiliadau i gwynion yn erbyn cyrff cyhoeddus

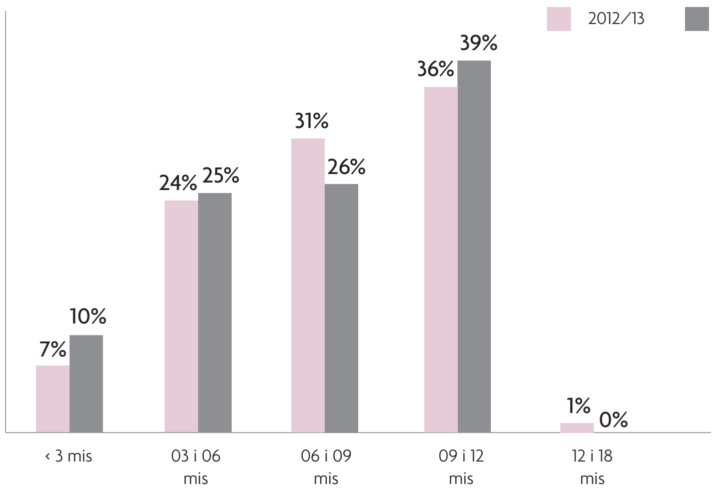

Tîm Cyngor ar Gwynion

Y Tîm Cyngor ar Gwynion sy'n darparu ein gwasanaeth rheng flaen ac yn ymateb i ymholiadau i'r swyddfa. Ymholiadau yw cysylltiadau gan achwynwyr posibl sy'n holi am y gwasanaeth sydd ar gael, nad ydynt yn arwain yn y pen draw at gyflwyno cwyn ffurfiol i mi. Wrth ddod i gysylltiad am y tro cyntaf fel hyn, byddwn yn cymryd amryw o gamau, gan gynnwys:

- cynghori pobl ar sut i ddod â chwyn ataf
- os yw'n briodol, ceisio datrys y broblem heb fynd â'r mater ymlaen at gam y gŵyn ffurfiol
- os nad yw rhywun wedi gwneud cwyn i'r corff cyhoeddus perthnasol yn barod, byddwn yn rhoi cyngor priodol iddo, ac yn anfon ei gŵyn yn uniongyrchol i'r corff hwnnw ar ei ran os yw'n dymuno
- os yw'r mater y tu allan i'm hawdurdodaeth, cyfeirio'r ymholydd at y corff priodol sy'n gallu ei helpu.

Rwyf yn falch ein bod wedi darparu gwasanaeth prydlon yn y rheng flaen, er gwaethaf y cynnydd yn nifer yr ymholiadau i'm swyddfa. Ein targed oedd ateb 95% o'r galwadau ar brif linell y dderbynfa o fewn 30 eiliad. Cyflawniad eithriadol yw ein bod wedi ateb 100% o'r galwadau ar ein prif linell yn 2012/13 o fewn yr amser hwn.

Fodd bynnag, yn ogystal â delio ag ymholiadau, mae'r Tîm Cyngor ar Gwynion hefyd yn gyfrifol am chwilio am ffyrdd effeithiol, cyflym ac arloesol o ddatrys cwynion pan fyddant yn cyrraedd y cam ffurfiol. Byddant yn ceisio gweld a oes modd ymateb i bryderon yr achwynydd, heb orfod mynd ymlaen i gynnal ymchwiliad manwl. Mae'n amlwg na allwn reoli nifer y cwynion sy'n cyrraedd y swyddfa sy'n addas i'w datrys fel hyn. Er hynny, rwyf yn falch ein bod wedi gallu datrys 150 o gwynion drwy 'ateb sydyn'. Bellach rydym yn cynnwys crynodeb o'r cwynion yr ydym yn eu datrys drwy 'ateb sydyn' yng Nghoflyfr yr Ombwdsmon (mae mwy o fanylion ar dudalen 22).

Ymchwiliadau ar y cyd

O dan Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, rwyf yn gallu cydweithredu ag Ombwdsmyn eraill a byddaf yn tynnu sylw yn fy Adroddiadau Blynyddol at unrhyw ymchwiliadau ar y cyd o'r fath. Fodd bynnag, nid wyf fi nac Ombwdsmyn sy'n gymheiriaid i mi mewn rhannau eraill o'r Deyrnas Unedig wedi cael unrhyw gwynion sydd wedi peri angen am ymchwiliad ar y cyd o'r fath yn ystod y flwyddyn a aeth heibio.

4. Cwynion Cod Ymddygiad

Y prif ffigurau

- Cawsom 291 o gwynion newydd, **29% yn llai** nag yn 2011/12
- Cyfeiriasom 20 o adroddiadau ar ymchwiliadau un ai at bwyllgor safonau neu at Banel Dyfarnu Cymru, **5% yn fwy** nag yn 2011/12
- Caeasom 371 o achosion, **8% yn fwy** nag yn 2011/12
- Nid oedd unrhyw ymchwiliadau a oedd yn agored ers mwy na 9 mis ar 31 Mawrth 2013

Cwynion a gafwyd

Mae dadansoddiad yn y tabl isod o'r cwynion a gafwyd o dan y Cod Ymddygiad yn ôl y math o awdurdod. Rwy'n falch bod y nifer o gwynion cod ymddygiad a dderbyniwyd yn fy swyddfa wedi gostwng 29% dros y flwyddyn ddiwethaf. I raddau helaeth mae hyn oherwydd i 2011/12 fod yn flwyddyn etholiad a bod y drefn cod ymddygiad wedi ei ddefnyddio yn amrhiodol fel arf ar gyfer creu drygioni gwleidyddol. Er hynny, credaf hefyd bod y gostyngiad hyn yn gallu cael ei briodoli i ryw raddau hefyd yn sgil llwyddiant y trefniadau datrysiad lleol newydd a gyflwynyd yn ddiweddar, sydd yn cael sylw pellach nes ymlaen yn yr adran hon.

	2012/13	**2011/12**
Cyngor Cymuned	140	205
Cyngor Sir/Bwrdeistref Sirol	150	178
Awdurdod Parc Cenedlaethol	0	28
Awdurdod Heddlu	1	1
Cyfanswm	**291**	**412**

Natur y cwynion Cod Ymddygiad

Fel y mae'r siart isod yn dangos, roedd y rhan fwyaf o'r cwynion a gafwyd yn 2012/13 yn ymwneud â materion 'cydraddoldeb a pharch' (35% o'i gymharu â 39% yn 2011/12). Ar ôl y cynnydd yn nifer y cwynion am 'wrthrychedd a phriodoldeb' a gafwyd yn 2011/12 at 25% (o'i gymharu â 10% yn 2010/11), mae'r nifer wedi dychwelyd at y lefel is o 8% o'r llwyth achosion Cod Ymddygiad yn ystod y flwyddyn a aeth heibio.

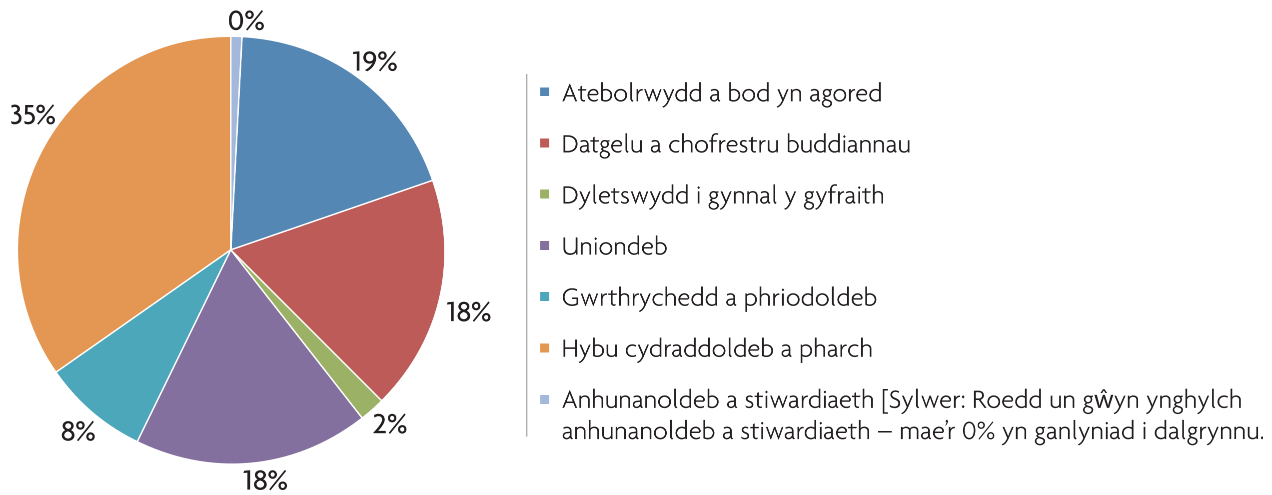

Crynodeb o'r canlyniadau i ymchwiliadau i gwynion Cod Ymddygiad

O'r achosion ynghylch cwynion o dan y Cod Ymddygiad a ystyriwyd yn 2012/13, roedd y rhan fwyaf ohonynt wedi'u cau dan y categori 'Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol' sydd wedi'i ddangos isod. Mae hyn yn cynnwys penderfyniadau fel y rhain:

- nad oedd tystiolaeth olwg gyntaf bod y Cod wedi'i dorri
- nad oedd y toriad honedig yn ddigon difrifol i gyfiawnhau cynnal ymchwiliad (ac nad oedd yn debygol o arwain at sancsiwn)
- bod y gŵyn am ddigwyddiad a gafwyd cyn ethol yr aelod (cyn iddo gael ei rwymo gan y Cod).

Nifer yr achosion lle y penderfynais gyfeirio'r gŵyn un ai at bwyllgor safonau'r awdurdod neu at Banel Dyfarnu Cymru oedd 20 o'i gymharu â 19 yn 2011/12.

Cwyn am gorff cyhoeddus	**2012/13**	**2011/12**
Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	283	280
Tynnu'r gŵyn yn ôl	12	0
Terfynu'r ymchwiliad	18	9
Cwblhau'r ymchwiliad: Dim tystiolaeth o doriad	23	7
Cwblhau'r ymchwiliad: Dim angen cymryd camau	15	29
Cwblhau'r ymchwiliad: Cyfeirio at Bwyllgor Safonau	15	15
Cwblhau'r ymchwiliad: Cyfeirio at y Panel Dyfarnu	5	4
Cyfanswm y Canlyniadau – cwynion Cod Ymddygiad	**371**	**344**

(Mae dadansoddiad manwl o'r canlyniadau i ymchwiliadau i gwynion Cod Ymddygiad, fesul awdurdod lleol, yn ystod 2011/12 yn Atodiad C.)

Cyfnodau penderfynu

Mae'r cyfnodau penderfynu ar gyfer cwynion Cod Ymddygiad wedi'u dangos isod. Mae'r targedau amser sydd wedi'u gosod ar gyfer cwynion Cod Ymddygiad yn debyg i'r rheini ar gyfer cwynion am gyrff cyhoeddus, h.y.

- dweud wrth achwynwyr a fyddwn yn ymchwilio i'w cwyn o fewn 4 wythnos o'r dyddiad y cawn wybodaeth ddigonol am y gŵyn
- cwblhau achosion o fewn 12 mis ar ôl y penderfyniad i drafod y gŵyn (hynny yw, cychwyn ymchwiliad i gŵyn).

Ar gyfer y targed cyntaf, ac yn debyg i hwnnw ar gyfer cwynion am gyrff cyhoeddus, gosodwyd y nod yn uwch ar gyfer 2012/13 a cheisiwyd cyflawni hyn wrth ymateb i 90% o'r cwynion. Cyrhaeddwyd y targed yn achos 92% o'r cwynion. Mae hyn yn destun boddhad mawr o gofio ein bod yn gorfod delio â chwynion Cod Ymddygiad mewn ffordd wahanol i gwynion am gyrff cyhoeddus yn y camau cyntaf ac mai 82% oedd y ganran a gafwyd yn 2011/12.

Cyfnodau penderfynu ar gyfer hysbysu achwynwyr y byddwn yn ymchwilio i'w cwyn

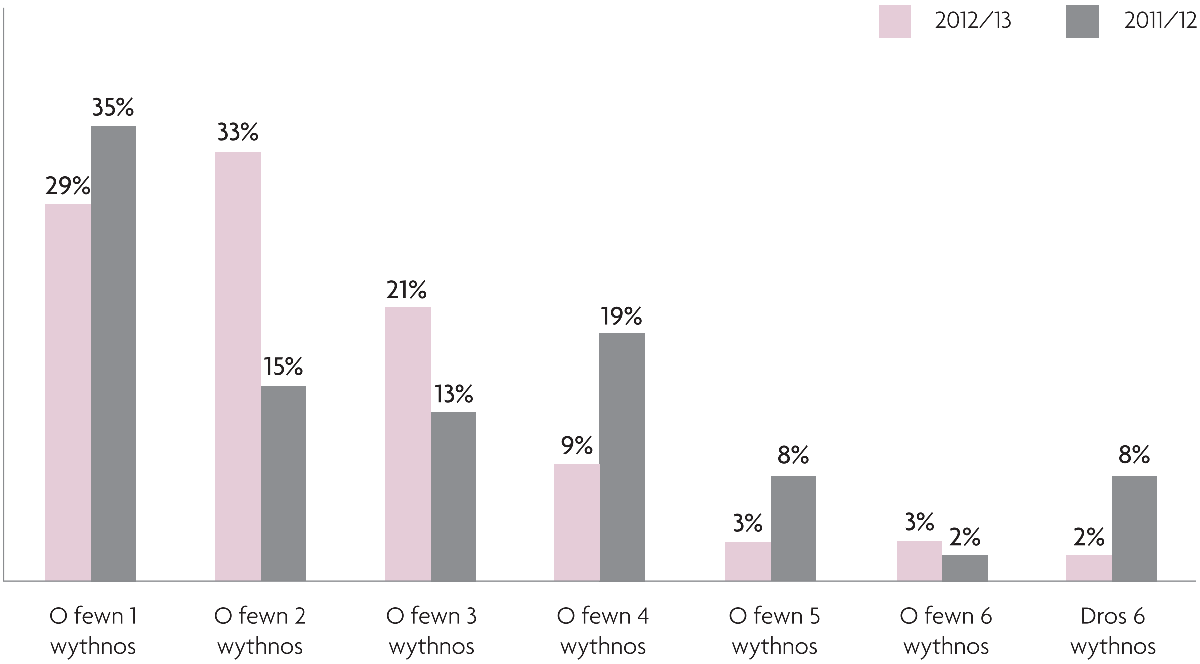

Cyfnodau penderfynu ar gyfer cwblhau ymchwiliadau i gwynion Cod Ymddygiad

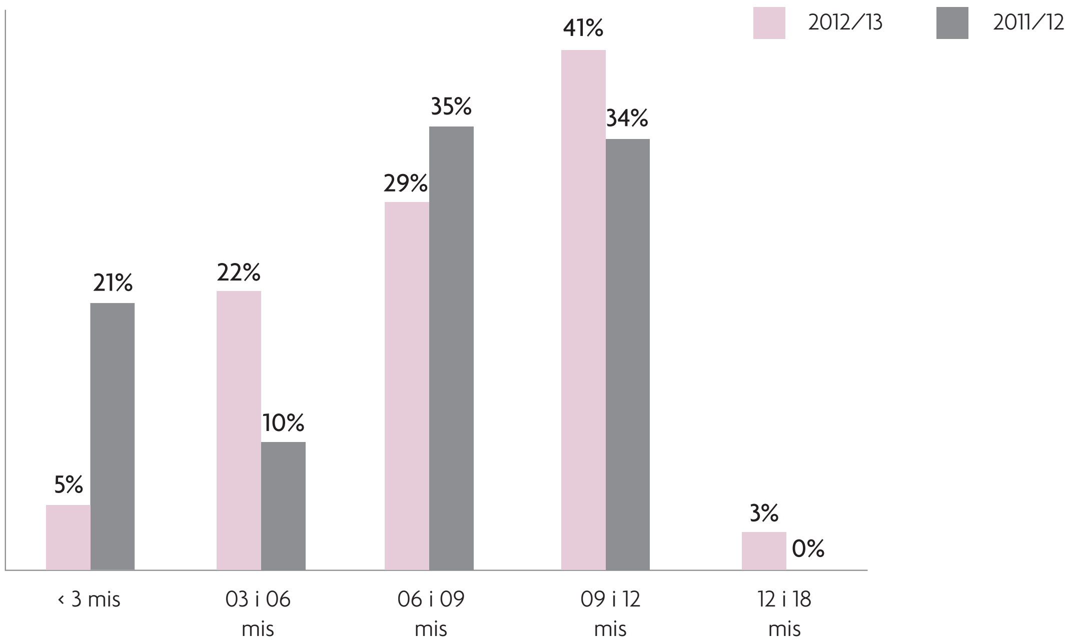

Rwyf wedi cyfeirio mewn Adroddiadau Blynyddol blaenorol at y camau yr ydym wedi'u cymryd i gwblhau ymchwiliadau i gwynion Cod Ymddygiad yn gynt ac at y ffaith bod y defnydd cynyddol o gynrychiolwyr cyfreithiol gan aelodau'n effeithio ar hyn yn aml. Er ei bod braidd yn siomedig nad ydym wedi sicrhau cyfnodau ymchwilio cystal â'r rheini a gafwyd yn 2011/12, rydym yn cwblhau ymchwiliadau'n fwy amserol o lawer nag yn y blynyddoedd cynt (er enghraifft, yn 2010/11 cymerwyd mwy na 12 mis i gwblhau 37% o achosion Cod Ymddygiad). Mae'r 3% o ymchwiliadau y cymerwyd mwy na 12 mis i'w cwblhau yn 2011/12 yn cyfateb i ddau achos. Yn yr achos cyntaf, cafwyd cais hwyr gan yr aelod a gyhuddwyd am wneud trefniadau penodol ar gyfer ei gyfweliad. O ganlyniad i hyn, methwyd y targed o 12 diwrnod. Yn yr ail achos, roedd adolygiad mewnol o adroddiad drafft ar yr ymchwiliad wedi dod i'r casgliad y dylid cyfeirio'r achos at Banel Dyfarnu Cymru yn hytrach na Phwyllgor Safonau. Oherwydd hyn roedd angen rhywfaint o waith ychwanegol, gan gynnwys rhai cyfweliadau pellach (y bu yna'n rhaid eu gohirio a'u haildrefnu oherwydd tywydd drwg).

Cod Ymddygiad i aelodau awdurdodau lleol – newidiadau mewn ymarfer

Fel y nodais y llynedd, oherwydd pryderon ynghylch agweddau penodol ar y Cod a'r defnydd o gwynion at ddibenion gwleidyddol, cychwynnais drafodaethau â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Cymdeithas Ysgrifenyddion y Cynghorau a Chyfreithwyr a Llywodraeth Cymru ynghylch amryw o fesurau i ddiwygio system bresennol y Cod Ymddygiad na fyddent yn galw am ddeddfu. Amcan y mesurau hyn oedd cyflwyno proses ddatrys leol ledled Cymru a ddylai arwain at ostyngiad sylweddol yn nifer y cwynion gan gynghorwyr yn erbyn cynghorwyr eraill i'w hystyried gan fy swyddfa i.

Er nad yw dull 'Cymru gyfan' wedi'i fabwysiadu eto, mae rhai cynghorau sir wedi cyflwyno trefniadau o'r fath. Bydd y rhan fwyaf o'r cwynion hyn yn ymwneud â pharagraff 4(b) yn y Cod sy'n ymwneud â'r gofyniad i ddangos parch ac ystyriaeth a pharagraff 6(1)d sy'n nodi'r disgwyliad na fydd aelodau'n gwneud cwynion disylwedd neu faleisus. Lle y mae trefniadau o'r fath wedi'u gwneud, byddaf yn cyfeirio cwynion yn ôl i'w datrys yn lleol os yw hynny'n briodol. Mae llawer o'r materion sy'n achosi cwynion o'r fath yn rhai y mae'n well delio â nhw'n lleol, a gall hyn atal problemau rhag cynyddu a gwneud drwg i berthnasoedd gwaith. Mae'r adborth anecdotaidd gan y cynghorau sydd wedi cyflwyno trefniadau o'r fath yn awgrymu eu bod yn llwyddo ac yn cael yr effaith a fwriadwyd. Mae'n ymddangos bod y gostyngiad yn nifer y cwynion i'm swyddfa yn ategu hyn (gweler tudalen 16), er fy mod yn cydnabod bod 2011/12 yn flwyddyn etholiadol ac y byddai hyn wedi effeithio ar nifer y cwynion a gafwyd.

Mae'r agwedd arall ar y dull newydd o weithredu'n ymwneud ag aelodau cynghorau sir/bwrdeistref sirol a chynghorau tref/cymuned. Pan fyddaf yn penderfynu peidio ag ymchwilio i gŵyn neu, ar ôl dechrau ymchwiliad, yn penderfynu ei derfynu, byddaf yn ysgrifennu at y Swyddog Monitro lleol. Bydd hyn yn digwydd pan fyddaf o'r farn ei bod yn annhebygol, hyd yn oed pe byddai'r Pwyllgor Safonau yn cael bod y Cod wedi'i dorri, y byddai'n gosod sancsiwn. Bydd hyn wedyn yn fater i'w

ystyried gan y Swyddog Monitro. Os bydd ganddo farn wahanol am y tebygolrwydd o osod sancsiwn gan y Pwyllgor Safonau ar ôl penderfynu bod y Cod wedi'i dorri, byddaf yn trosglwyddo'r ymchwiliad iddo ef i'w ystyried yn lleol. Y flwyddyn 2012/13 oedd y flwyddyn lawn gyntaf o weithredu'r dull newydd hwn. Yn ystod y flwyddyn cyfeiriais 37 o gwynion o'r fath at Swyddogion Monitro, ac roedd 2 o'r rhain wedi'u galw i mewn ar gyfer ymchwiliad lleol.

Canllawiau ar y Cod Ymddygiad i Aelodau Awdurdodau Lleol

Cyhoeddais Ganllawiau ar y Cod Ymddygiad yn gyntaf yn Ebrill 2010. Y bwriad erioed oedd y byddai'r Canllawiau'n ddogfen fyw a fyddai'n cael ei diweddaru'n unol ag effaith penderfyniadau gan bwyllgorau safonau a thriwbiwnlysoedd Panel Dyfarnu Cymru. Cafodd y Canllawiau eu hadolygu'n helaeth a'u cyhoeddi ym Medi 2012, pan fanteisiais ar y cyfle i lunio fersiynau ar wahân i adlewyrchu amgylchiadau gwahanol yr aelodau o'r prif gynghorau ac aelodau o gynghorau cymuned. Rwyf wedi cael adborth cadarnhaol iawn ar y datblygiad hwn ac mae cynghorau cymuned yn benodol wedi bod yn falch o gael dogfen ganllaw sydd wedi'i haddasu yn ôl eu hamgylchiadau eu hunain.

Un achos penodol yn ystod y flwyddyn a oedd wedi fy arwain i newid y canllawiau oedd achos Calver. Roedd dyfarniad gan yr Uchel Lys ar yr achos hwn wedi effeithio ar y defnydd o baragraff 4(b) yn y Cod ynghylch dangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill. Roeddwn wedi credu erioed fod dadlau gwleidyddol miniog yn rhan annatod o'r broses ddemocrataidd ac mae'r dyfarniad yn gymorth i bennu'r terfynau'n gliriach. Roedd y Cynghorydd Calver wedi'i gyhuddo o fethu dangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill drwy bostio sylwadau ar-lein am gynghorwyr eraill a'r dull o redeg y Cyngor. Ar ôl ymchwilio, deuthum i'r casgliad bod ei ymddygiad yn debygol o fod yn groes i'r Cod. Roedd y Pwyllgor Safonau yn cytuno ac wedi rhoi cerydd iddo. Apeliodd y Cynghorydd Calver yn erbyn y penderfyniad hwn i un o dribiwnlysoedd y Panel Dyfarnu. Roedd y tribiwnlys wedi cadarnhau penderfyniad y Pwyllgor Safonau ac aeth y Cynghorydd Calver ymlaen i geisio adolygiad barnwrol o'r penderfyniad hwn. Yn ôl y Llys, er bod y sylwadau a bostiwyd yn sarcastig a gwawdlyd a'u bod yn gwneud hwyl am ben ei gyd-aelodau, roedd y rhan fwyaf ohonynt yn ymwneud â'r dull o redeg y Cyngor a chofnodi ei benderfyniadau a gallu'r cynghorwyr, ac felly roeddent yn fynegiant gwleidyddol. Yn y dyfarniad, dywedwyd nad oedd yr angen i wleidyddion fod â "chroen tewach" wedi'i ystyried. O ystyried rhyddid mynegiant yr aelod a'r ffaith bod y rhan fwyaf o'r sylwadau wedi'u cyfeirio at ei gyd-aelodau, roedd y penderfyniad bod y Cod wedi'i dorri yn yr achos hwn yn ymyrraeth anghymesur â hawliau'r Aelod dan Erthygl 10 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Felly roedd penderfyniad y Pwyllgor Safonau i geryddu'r aelod wedi'i roi o'r neilltu.

Roedd Mr Ustus Beatson yn glir iawn wrth ddweud bod mwy o amddiffyniad i ryddid mynegiant aelod o gyngor dan y ddeddfwriaeth Hawliau Dynol pan fydd ei sylwadau o natur wleidyddol. Nid yw'r diffiniad o sylwadau 'gwleidyddol' yn cynnwys y rheini a wneir yn siambr y Cyngor yn unig ac mae'n cwmpasu, er enghraifft, sylwadau gan aelodau am bolisïau eu hawdurdod neu am eu gwrthwynebwyr gwleidyddol. O ganlyniad i'r dyfarniad hwn, rwyf wedi'i gwneud yn glir ei

bod yn annhebygol iawn y byddaf yn ymchwilio i gwynion am aelodau sy'n beirniadu polisïau neu berfformiad eu cyngor neu, yn wir, eu gwrthwynebwyr gwleidyddol. Datganodd Mr Ustus Beatson fod angen i gynghorwyr fod â "chroen tewach" wrth ddelio â sylwadau a wneir am resymau gwleidyddol, ac wrth ymateb iddynt. Rwyf hefyd wedi gorfod ystyried yn ofalus beth yw'r goblygiadau o ran sylwadau am swyddogion. Os bydd aelodau'n codi materion y gellid eu hystyried yn wleidyddol gyda swyddogion, yn enwedig y rheini mewn swyddi uwch fel prif weithredwyr neu gyfarwyddwyr strategol, yna mae'n glir bod rhywfaint o amddiffyniad i aelodau. Mae'n amlwg y bydd angen "croen tewach" ar uwch swyddogion hefyd wrth ymateb i faterion o'r fath ac y dylent ddisgwyl cael trafodaethau cadarn ag aelodau. Er hynny, mae'n glir y bydd angen i swyddogion is gael eu hamddiffyn o hyd gan y Cod a hyd yn oed yn achos swyddogion uwch y bydd yn rhaid cael terfyn ar yr amdiffyniad cyfreithiol sydd gan aelodau. Felly, byddaf yn parhau i ystyried pob achos yn ôl ei rinweddau. Dylwn ychwanegu hefyd nad yr un peth o reidrwydd yw'r hyn y gellir ei ganiatáu dan y gyfraith a'r hyn sy'n ddymunol ac rwyf yn annog pob aelod i ymddwyn mewn ffordd sy'n dangos parch ac yn adlewyrchu'n dda ar lywodraeth leol.

Gwrandawiadau Pwyllgorau Safonau a Phanel Dyfarnu Cymru – Terfyn Indemnio

Rwyf wedi'i gwneud yn glir o'r blaen fy mod yn credu bod angen delio â lefel yr indemniad sydd ar gael i aelodau sydd wedi'u cyhuddo o dorri'r Cod. Mae hyn yn neilltuol o berthnasol yng nghyd-destun yr hinsawdd economaidd anodd sy'n effeithio ar bawb. O gael indemniad diderfyn, gall achosion o flaen tribiwnlysoedd barhau am fisoedd neu'n hirach byth, wrth dalu'n ddrud iawn am wasanaeth cwnsler. Credaf yn gryf y dylai aelodau allu eu hamddiffyn eu hunain, ond bod rhaid i'r gwariant cyhoeddus ar hyn fod yn gymesur. Cynigiais derfyn uchaf o £10,000, i adlewyrchu'r terfyn costau mewn tribiwlysoedd cyflogaeth. Wrth drafod â swyddogion monitro a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, codwyd y terfyn hwn i £20,000, ac roeddwn yn barod i gefnogi hyn. Fodd bynnag, er bod rhai cynghorau wedi gosod terfyn o'r fath eisoes, neu'n barod i gyflwyno terfyn o'r fath, mae eraill wedi dweud nad ydynt yn bwriadu gwneud hynny. Y rheswm am hyn mewn rhai achosion yw bod yr indemniad wedi'i seilio ar yswiriant. Dywedodd y Gweinidog blaenorol dros lywodraeth leol y byddai'n delio â'r mater drwy ddeddfu os na ellid sicrhau cytundeb gwirfoddol. Nodaf fod Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wedi adrodd fod Arweinwyr Cynghorau yn cefnogi cyflwyniad cap ar indemniad a gobeithiaf y ceir cytundeb gwirfoddol. Er hynny, buaswn yn cefnogi deddfu yn niffyg hynny.

5. Cyflenwi Gwasanaethau Cyhoeddus yn well

Y brif swyddogaeth sydd gennyf fel Ombwdsmon yw ystyried cwynion unigol a gwneud iawn am gamweddau i unigolion. Er hynny, byddaf yn rhoi pwys mawr ar sicrhau ein bod yn dysgu'r gwersi o ganlyniad i gwynion er mwyn gwella gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Adroddiadau budd cyhoeddus

Mae'r gallu sydd gennyf i gyhoeddi adroddiadau budd cyhoeddus, o dan adran 16 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, yn ffordd allweddol o rannu'r gwersi o'r ymchwiliadau yr wyf yn eu cynnal. Mae'n golygu bod modd sicrhau buddion ehangach yn ogystal â gwneud iawn am y cam a gafodd yr unigolyn, a gwneud argymhellion i sicrhau bod y corff dan sylw'n delio â'r problemau systemig sydd wedi'u nodi. Mae'n galluogi cyrff cyhoeddus tebyg i ddysgu'r gwersi ehangach, ac yn eu cymell a'u hannog i sicrhau nad oes problemau systemig tebyg yn eu sefydliad eu hunain. Mae adroddiadau budd cyhoeddus hefyd yn tynnu sylw aelodau'r cyhoedd at y materion sydd wedi'u nodi ac yn eu helpu nhw i benderfynu a fyddant yn gwneud cwyn os ydynt wedi dioddef oherwydd diffygion tebyg.

Cyhoeddais 10 o adroddiadau budd cyhoeddus yn 2012/13. Mae crynodebau o'r rhain yn Atodiad A ac mae'r adroddiadau cyfan ar gael ar fy ngwefan yn www.ombwdsmon-cymru.uk

Adroddiadau Adran 21 a 'Coflyfr yr Ombwdsmon'

Ni fyddaf yn trefnu cyhoeddusrwydd ffurfiol am y rhan helaethaf o'r adroddiadau ar fy ymchwiliadau am nad yw'r materion yn yr achosion unigol yn rhai y credir eu bod yn ymwneud â budd cyhoeddus ar eu pen eu hunain. Er hynny, os bydd y gŵyn wedi'i chadarnhau, bydd yr ymchwiliadau hyn yn aml yn dangos diffygion yn y corff dan sylw, y bydd yn cytuno i'w hunioni drwy ddilyn argymhellion gennyf fi. Gall wneud hynny, er enghraifft, drwy gynnig hyfforddiant gwell, newid arferion rheoli neu wella gweithdrefnau.

Cyflwynwyd 'Coflyfr yr Ombwdsmon' yn gyntaf yn 2010 ac mae wedi ennill ei le bellach. Datblygwyd y coflyfr am fod nifer o achosion unigol o'r math hwn nad ydynt 'er budd y cyhoedd' o reidrwydd, ond sydd, er hynny, yn cynnig gwersi i gyrff cyhoeddus, o'u hystyried yng nghyd-destun cwynion a chanlyniadau tebyg. Caiff y Coflyfr ei gyhoeddi'n chwarterol a'i gylchredeg yn eang ymysg cyrff sydd o dan fy awdurdodaeth, Aelodau Cynulliad a sefydliadau gwirfoddol, yn ogystal ag unigolion sydd wedi gwneud cais am gopi. Rwyf wedi cael adborth cadarnhaol iawn o bob cyfeiriad am y cyhoeddiad hwn, cymaint felly fel fy mod hefyd wedi cynnwys crynodebau o'r 'atebion sydyn' a gawsom yn ystod y flwyddyn a aeth heibio fel y gellir rhoi gwybod hefyd am y gwersi a ddysgwyd wrth ddatrys achosion yn anffurfiol.

Mae'r pynciau a drafodwyd yn y pedwar crynhoad a gyhoeddwyd yn 2012/13 wedi'u nodi isod. Y prif feysydd a nodwyd lle y gellid dysgu gwersi oedd:

- Iechyd – Cydsyniad
- Iechyd – Asesu Risg
- Cynllunio – Camau Gorfodi
- Apelau Derbyn i Ysgolion
- Cyfathrebu'n effeithiol ag achwynwyr.

Llythyrau blynyddol

Am y drydedd flwyddyn anfonais Lythyrau Blynyddol i gynghorau sir/bwrdeistref sirol a byrddau iechyd, ac mae'r rhain wedi'u cyhoeddi ar fy ngwefan hefyd. Rwyf wedi parhau i anfon llythyrau o'r fath i'r cyrff hyn yn unig, gan nad yw nifer y cwynion a gaf am gyrff eraill yn fy ngalluogi i wneud cymariaethau ystyrlon ar sail Cymru gyfan a nodi tueddiadau. Y flwyddyn hon, yn benodol, roeddent yn fan cychwyn defnyddiol i'r trafodaethau rhyngof fi a Chadeiryddion/Prif Weithredwyr y byrddau iechyd lleol.

Trafod cwynion gan ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus

Rhoddais adroddiad y flwyddyn ddiwethaf am y polisi cwynion enghreifftiol a'r canllawiau y mae Llywodraeth Cymru wedi'u rhoi i ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus. A minnau wedi cadeirio'r grŵp a ddatblygodd y Model hwn, rwyf yn ymddiddori'n fawr yn y ffordd y mae darparwyr gwasanaethau cyhoeddus yn ei weithredu. Mae'r adborth a gefais wedi bod yn galonogol iawn. Bellach mae bron pob un o'r cynghorau sir/bwrdeistref sirol wedi mabwysiadu'r Model, yn ogystal â Llywodraeth Cymru. Byddaf yn dilyn y cynnydd a wnaiff darparwyr gwasanaethau cyhoeddus eraill, fel cymdeithasau tai, yn y flwyddyn nesaf.

O ganlyniad i gyflwyno'r Model uchod a'r trefniadau 'Gweithio i Wella' i drafod cwynion ym maes gofal iechyd, mae'r weithdrefn trafod cwynion ar gyfer Gofal Cymdeithasol yn anghyson bellach â gweddill y gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru ac rwyf wedi dadlau o blaid moderneiddio'r weithdrefn statudol bresennol hefyd i'w chysoni â'r prosesau cwynion eraill. Rwyf wedi cynnal trafodaethau â Llywodraeth Cymru ar y mater hwn ac yn deall bod bwriad i gyflwyno dull dau gam symlach ar gyfer gofal cymdeithasol drwy reoleiddio yn hytrach na thrwy Fil Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru). Mae'r gweithdrefnau ar gyfer trafod cwynion am wasanaethau iechyd a gwasanaethau cyhoeddus eraill a ddatganolwyd i Gymru'n darparu ar gyfer defnyddio un trefniant arweiniol mewn achosion sy'n cynnwys mwy nag un asiantaeth. Fodd bynnag, gan fod y weithdrefn bresennol ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol yn anghyson â'r gweithdrefnau eraill, mae'n anodd cyflawni hynny ar hyn o bryd. Felly edrychaf ymlaen at drafod hyn ymhellach â Llywodraeth Cymru a phartïon eraill sy'n gysylltiedig yn y flwyddyn nesaf gan obeithio y gellir cymryd camau buan i unioni'r trefniadau i ddelio â chwynion ynghylch gofal cymdeithasol.

Roeddwn hefyd yn falch o gael cyfle ym Mai 2012 i gydweithio â Chymdeithas yr Ombwdsmyn a Phrifysgol y Frenhines Margaret yng Nghaeredin, ar gynnal cwrs hyfforddi achrededig ar gyfer y Dyfarniad Proffesiynol Ymarfer Ombwdsmyn a Thrafod Cwynion sydd wedi'i gymeradwyo gan Gymdeithas yr Ombwdsmyn. Roedd staff trafod cwynion o nifer o awdurdodau lleol, o Lywodraeth Cymru ac o swyddfa Comisiynydd y Gymraeg yn bresennol ar y cwrs, yn ogystal â staff o'm swyddfa i.

6. Llywodraethu ac Atebolrwydd

Yr Ombwdsmon

Mae Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) yn sefydlu swydd yr Ombwdsmon yn 'gorfforaeth unigol'. Rwyf yn atebol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru drwy broses yr adroddiad blynyddol hwn a hefyd am mai fi yw'r Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer yr arian cyhoeddus y mae'r Cynulliad Cenedlaethol yn ei ymddiried i mi i gyflawni fy swyddogaethau.

Roeddwn yn neilltuol o falch o weld cyflwyno trefniadau newydd yn 2011/12 lle'r oedd gennyf gyfle i drafod fy Adroddiad Blynyddol â'r Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol. Drwy hynny roeddwn yn gallu trafod gwaith fy swyddfa a thynnu sylw at y gwersi i'w dysgu o'm hymchwiliadau er mwyn darparu gwasanaethau cyhoeddus gwell yng Nghymru.

Trefniadau llywodraethu

Panel Cynghori

Yn ystod 2011/12, roeddwn wedi adolygu trefniadau llywodraethu fy swyddfa, gan fod yn ymwybodol o sefyllfa gyfansoddiadol y gorfforaeth unigol a'r ffaith bod y cyfrifoldeb a'r atebolrwydd dros weithgareddau'r swyddfa yn fater i'r Ombwdsmon yn unig. Penderfynais ffurfio Panel Cynghori, yn ychwanegol i'r Pwyllgor Archwilio cynghorol sydd eisoes ar waith, i wneud gwaith y swyddfa'n fwy agored a thryloyw.

Ar ôl cynnal proses recriwtio agored, gyhoeddus roeddwn yn ffodus iawn o allu ffurfio Panel o aelodau amrywiol a galluog iawn. Rôl y Panel wrth hybu llywodraethu rhagorol yw cynnig cymorth a her i mi fel Ombwdsmon.

Adelodau sydd wedi'u penodi i'r Panel yw:

- Ceri Stradling (sydd hefyd yn Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Risg) – cyn Uwch Bartner yn Swyddfa Archwilio Cymru
- Margaret Griffiths – Athro Emeritws a chyn Bennaeth Ysgol y Gyfraith ym Mhrifysgol Morgannwg
- Bill Richardson – cyn Ddirprwy Brif Weithredwr yn swyddfa'r Ombwdsmon Seneddol a Gwasanaeth Iechyd
- Jan Williams – cyn Brif Weithredwr Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
- John Williams – cyn Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy.

Cyfarfu'r Panel Cynghori bedair gwaith yn ystod 2012/13 ac mae eisoes yn dangos ei werth drwy edrych ar waith y swyddfa o'r tu allan a chynnig arbenigedd ychwanegol ar faterion llywodraethu ehangach.

Rhes gefn (chwith i'r dde):
John Williams,
Peter Tyndall,
Ceri Stradling,
Bill Richardson.

Rheng flaen (chwith i'r dde):
Margaret Griffiths,
Jan Williams.

Pwyllgor Archwilio a Risg

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn craffu ar y defnydd o'r adnoddau sydd ar gael i mi, a hi sy'n gyfrifol am archwilio fy nghyfrifon. Gosodwyd y gwaith hwn yn allanol i Grant Thornton UK LLP gan Swyddfa Archwilio Cymru yn 2008/09. Er hynny, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn parhau'n gyfrifol yn y pen draw am y swyddogaeth archwilio allanol.

Er bod y swydd yn 'gorfforaeth unigol', mae gennyf Bwyllgor Archwilio a Risg sy'n gyfrifol am fy nghynghori ynghylch cyflawni fy nyletswyddau fel Swyddog Cyfrifyddu. Penodwyd Mr Ceri Stradling yn Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Risg, wedi i gyfnod Mr Laurie Pavelin yn y swydd ddod i ben ar 31 Mawrth 2012. Mae'r Athro Margaret Griffiths yn parhau'n Aelod annibynnol, gan gyfrannu o'i harbenigedd helaeth ym maes y gyfraith, yn enwedig yng nghyd-destun Cymru, ac mae'r aelodaeth wedi'i chryfhau hefyd wedi i Mr Bill Richardson ymuno â'r Pwyllgor. Rwyf fi hefyd yn aelod o'r Pwyllgor yn rhinwedd fy swydd yn Swyddog Cyfrifyddu.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn ystyried materion fel cyfrifon blynyddol, adroddiadau archwilio allanol a mewnol, a materion rheoli risg. Cyfarfu'r Pwyllgor bedair gwaith yn ystod 2012/13 ac rwyf yn falch o ddweud na chodwyd unrhyw faterion a oedd yn peri pryder sylweddol yn ystod y flwyddyn.

Ar ôl cynnal proses tendro a chyfweld, dechreuodd Deloitte ar eu gwaith yn archwilwyr mewnol o 1 Ebrill 2011. Mae eu rhaglen waith yn cael ei llywio a'i goruchwylio gan y Pwyllgor Archwilio a Risg ac mae perthynas dda ac adeiladol wedi datblygu.

Y Tîm Rheoli

Er fy mod yn llwyr atebol am benderfyniadau a gweithrediadau fy swyddfa, caf gyngor a chymorth gan grŵp ffurfiol y Tîm Rheoli.

Mae ganddo gyfrifoldeb penodol dros fy nghynghori ar ddatblygu'r Cynllun Strategol tair blynedd a'r Cynllun Busnes blynyddol; ar anghenion cyllidebol blynyddol; ar sicrhau'r defnydd gorau o'r arian cyhoeddus a gafwyd; ac ar osod fframwaith priodol ar gyfer monitro perfformiad.

Mae hefyd yn gyfrifol am gyflawni a monitro nodau strategol; monitro perfformiad yn fisol ar sail amcanion; sicrhau bod risgiau wedi'u pennu a'u bod yn cael sylw; cytuno ar bolisïau corfforaethol (e.e. gweithdrefnau i drafod cwynion, polisïau adnoddau dynol) a monitro eu heffeithiolrwydd; a datblygu strategaeth allgymorth y swyddfa a monitro'r gweithredu arni.

Cynllun Strategol Tair Blynedd a Chynllun Busnes

Y flwyddyn a aeth heibio oedd y gyntaf yn y cynllun tair blynedd newydd a ddatblygwyd ar gyfer 2012/13 i 2014/15. Mae'r weledigaeth, gwerthoedd, dibenion a nodau strategol diwygiedig yn Atodiad D. Er bod y Cynllun yn ymwneud yn bennaf â symud ymlaen ar y mentrau newydd a gyflwynwyd yn ystod y ddwy flynedd diwethaf, mae hefyd yn canolbwyntio ar baratoi ar gyfer y meysydd newydd sy'n debygol o ddod o dan awdurdodaeth fy swyddfa o ganlyniad i Fil Gwasanaethau Cymdeithasol (Cymru). Hefyd cyhoeddais y Cynllun Busnes blynyddol ar gyfer 2012/13 ar ddiwedd Mawrth. Mae'r cynllun hwn yn deillio o'r Cynllun Strategol ac mae'n gosod targedau penodol a dangosyddion perfformiad ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Cynllun Cydraddoldeb Strategol

Yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010 a Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 a osodwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru, cyhoeddais fy Nghynllun Cydraddoldeb Strategol ar ddiwedd Mawrth 2012 (yn unol â'r gofyniad i gyhoeddi'r Cynllun cyn 2 Ebrill 2012). O dan y dyletswyddau penodol, mae'n ofynnol i mi roi adroddiad blynyddol am faterion cydraddoldeb perthnasol. Rwyf yn gwneud hynny yn Adran 8 o'r Adroddiad Blynyddol hwn.

Gwasanaeth cyfeirio Cwynion Cymru

Mae gwasanaeth Cwynion Cymru yn cael ei ddarparu gan y Tîm Cyngor ar Gwynion. Maent yn cynghori pobl ynghylch pa ddarparwr gwasanaethau cyhoeddus y dylent fynd â'u cwyn ato a hefyd yn cofnodi hanfod y gŵyn ac (os bydd yr achwynydd yn cydsynio) yn anfon y manylion ymlaen i'r corff cyhoeddus perthnasol ar ei ran. Bydd y gwasanaeth yn cyfeirio cwynion nid yn unig am wasanaethau cyhoeddus sydd wedi'u datganoli i Gymru ond hefyd am wasanaethau cyhoeddus sydd heb eu datganoli – er enghraifft, budd-daliadau a phensiynau. Bydd hefyd yn rhoi cymorth mewn cysylltiad â sefydliadau fel y cwmnïau cyfleustodau, sy'n cael eu hystyried yn 'wasanaethau cyhoeddus' o hyd gan lawer o bobl, er bod dadreoleiddio wedi digwydd flynyddoedd yn ôl. Hefyd, os yw pobl eisoes wedi mynd â'u cwyn yn uniongyrchol at y darparwr gwasanaethau, bydd yn eu cyfeirio at yr ombwdsmon perthnasol neu gorff arall sy'n delio â chwynion.

Rydym wedi parhau i ddatblygu'r gwasanaeth yn y flwyddyn a aeth heibio gan gymryd camau, yn benodol, i gasglu mwy o ddata am sefydliadau cynghori ac eirioli a rhoi manylion ar ein gwefan am y math o wasanaeth y mae'r cyrff hyn yn ei gynnig.

Rydym hefyd wedi cymryd mwy o gamau i hybu ymwybyddiaeth o'r gwasanaeth. Ar ôl dosbarthu taflenni i gartrefi yng Nghymru, dechreuwyd ymgyrch hysbysebu ar y radio yn 2012/13. Bydd yr hysbysebion yn cael eu darlledu'n achlysurol eto yn 2013/14 ac rydym yn bwriadu gwneud gwaith hyrwyddo arall i ategu hyn yn y flwyddyn i ddod.

Mae'r datblygiad hwn wedi denu llawer o sylw oddi wrth gynlluniau ombwdsmon eraill yn y DU ac mewn gwledydd tramor.

Ymchwil i fodlonrwydd achwynwyr

Mae ymchwil drwy arolygon o fodlonrwydd achwynwyr wedi bod yn ffordd bwysig o ddysgu am farn achwynwyr am y gwasanaeth yr ydym yn ei ddarparu.

Rydym wedi parhau â'n harolwg o gysylltiadau cyntaf ac rydym yn falch o weld yr adborth a gafwyd. Y canlyniad cyffredinol o'r ymatebion yn ystod 2012/13, ar ôl holi defnyddwyr gwasanaethau a oeddent yn cytuno neu'n anghytuno â'r datganiadau isod, oedd:

	% yr ymatebwyr a oedd yn 'cytuno'n gryf' neu'n 'cytuno'
Roedd yn hawdd cael gwybod sut i gysylltu â swyddfa'r Ombwdsmon	82%
Mae'r gwasanaeth yr wyf wedi'i gael hyd yma wedi bod yn sensitif ac o gymorth	82%
Roedd staff yn deall fy nghwyn / Roedd y person a ddeliodd â'r ymholiad yn gwybod digon i ateb fy nghwestiynau	87%
Cefais esboniad clir o'r hyn fyddai'n digwydd nesaf i'm cwyn	85%
Roedd y gwasanaeth yn cwrdd â'm disgwyliadau	82%

Yn ystod y flwyddyn rydym hefyd wedi datblygu dull o gyfuno'r canlyniadau i'n harolwg o fodlonrwydd â'n data monitro cydraddoldeb a'u cynnwys yn ein cronfa ddata ar gwynion. Bydd y data yn cael eu cadw'n gyfrinachol ac ni fydd ar gael i'r staff sy'n delio â chwynion. Fe wnawn ddefnyddio'r data i fonitro unrhyw gydberthynas rhwng canlyniadau cwynion a statws cydraddoldeb.

Rydym hefyd wedi comisiynu Beaufort Research i gynnwys nifer o gwestiynau yn un o'u harolygon Omnibws Cymru er mwyn dysgu am brofiad pobl wrth fynd â chŵyn at gyrff cyhoeddus a'u hymwybyddiaeth o wahanol gynlluniau ombwdsmon. Roedd y sampl wedi'i chynllunio fel ei bod yn cynrychioli'r boblogaeth o oedolion sy'n preswylio yng Nghymru sy'n 16 oed neu'n hŷn. Y tair prif neges o'r ymchwil hon oedd:

- bod llai na chwarter yr ymatebwyr wedi mynd â chwyn at gorff cyhoeddus
- a bod ychydig mwy na'u hanner yn anfodlon ar ganlyniad eu cwyn
- hefyd, bod yr ymwybyddiaeth leiaf o Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ymhlith y grŵp economaidd-gymdeithasol DE (e.e. gweithwyr llaw lled-grefftus/heb sgiliau, rhai di-waith) ac rydym yn bwriadu cymryd i ystyriaeth y wybodaeth hon wrth ddatblygu ein rhaglen allgymorth ar gyfer 2013/14.

Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)

Rydym yn dal ein trefniadau technoleg gwybodaeth dan sylw'n barhaus i sicrhau bod ein systemau'n addas i'w diben ar adeg o gynnydd sylweddol yn ein llwyth achosion ac mewn cyfnod o ddatblygu cyflym ym maes TGCh. Yn ystod 2012/13 cyflwynwyd cynllun tair blynedd i wella effeithlonrwydd drwy ddileu'r angen am gofnodion achos ar bapur a hefyd i integreiddio ffonau'n well â'n systemau technoleg gwybodaeth eraill.

Cyfathrebu allanol

Cyfryngau Cymdeithasol: Gan gydnabod ei bod yn bwysig cael presenoldeb yn y cyfryngau cymdeithasol yn y byd sydd ohoni, mentrodd y swyddfa i'r maes hwn ar ddechrau 2012/13 drwy sefydlu cyfrif Twitter. Hyd yn hyn mae'r 'trydar' wedi bod am newyddion fel cyhoeddi adroddiadau budd cyhoeddus a Choflyfr yr Ombwdsmon.

Cyfryngau Traddodiadol: Rwyf yn falch ein bod wedi cael sylw eang eto y flwyddyn hon ar y teledu a'r radio (yn Gymraeg a Saesneg), yn bennaf o ganlyniad i'r adroddiadau budd cyhoeddus yr wyf wedi'u cyhoeddi. Cafwyd sylw helaeth yn y wasg hefyd lle'r oedd 177 o erthyglau'n crybwyll Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Allgymorth: Rydym hefyd wedi parhau â'n harfer o gyflwyno sgyrsiau mewn cyfarfodydd o wahanol sefydliadau gwirfoddol. Yn benodol, rydym wedi siarad â gweithwyr cynghori'r canolfannau Cyngor ar Bopeth yn eu seminarau rhanbarthol. Credaf ei bod yn neilltuol o bwysig ein bod yn trafod gwaith fy swyddfa'n uniongyrchol â'r rheini sydd yn y rheng flaen wrth gynghori aelodau o'r cyhoedd a'u helpu i gyflwyno cwynion i mi.

Drwy gydweithredu ag Age Cymru a'r Comisiynydd Pobl Hŷn, cynhaliwyd cynhadledd Sicrhau Urddas yn Llandrindod ar Ddiwrnod Rhyngwladol Pobl Hŷn y Cenhedloedd Unedig a Diwrnod Pobl Hŷn y DU.

Rhoddwyd hwb i waith allgymorth y swyddfa drwy'r sylw helaeth yn y cyfryngau i'm hadroddiadau ar ymchwiliadau, sydd wedi'u crybwyll uchod. Mae hyn yn helpu i hybu ymwybyddiaeth o faterion yn yr adroddiadau sy'n peri pryder a hefyd o rôl yr Ombwdsmon. Gwelwyd hynny yn y cynnydd yn nifer y galwadau i'r Tîm Cyngor ar Gwynion a'r ymweliadau â'm gwefan ar ôl ymddangos ar y teledu a'r radio yn benodol.

Hefyd cynhaliwyd tri seminar rhanbarthol yn y gogledd, y canolbarth a'r de ar gyfer swyddogion cwynion awdurdodau lleol, cymdeithasau tai, Llywodraeth Cymru a Chyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru. Roedd hyn yn gyfle i drafod datblygiadau yng ngwasanaethau fy swyddfa, i gael adborth am farn swyddogion cwynion ar weithrediadau fy swyddfa ac i ymchwilio i'r graddau y mae'r Polisi Enghreifftiol a Chanllawiau ar Bryderon a Chwynion i ddarparwyr gwasanaethau yng Nghymru wedi cael eu mabwysiadu a'u gweithredu..

Adnoddau dynol

Er bod nifer y cwynion a gafwyd wedi cynyddu, ni chafwyd unrhyw newidiadau yn y flwyddyn a aeth heibio yn nifer y staff na strwythur y swyddfa. Felly, yr un yw'r strwythur trefniadol (gweler tudalen 32) ar gyfer 31 Mawrth 2013 â'r un ar gyfer y flwyddyn ddiwethaf.

Er hynny, roedd yn rhaid ystyried goblygiadau'r cynigion ym Mil Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn ystod y flwyddyn. Ar ôl asesu'r cynnydd tebygol yn nifer y cwynion o ganlyniad i ymestyn fy awdurdodaeth, penderfynais fod angen cynnwys swydd ymchwilydd ychwanegol yn fy nghynlluniau ar gyfer 2013/14 (rwyf hefyd wedi cadw'r dewis o ychwanegu un swydd at y staff yn 2014/15).

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a Byd yr Ombwdsmyn

Fel yr wyf wedi dweud mewn Adroddiadau Blynyddol blaenorol, credaf fod gwaith Cymdeithas yr Ombwdsmyn yn bwysig. Rhaid i gynlluniau ombwdsmon fod yn wrthrychol a bod ar bellter priodol oddi wrth y cyrff sydd o fewn eu hawdurdodaeth. Felly mae'n hanfodol ein bod yn dysgu am yr arferion gorau mewn cynlluniau ombwdsmon tebyg. Mae Cymdeithas yr Ombwdsmyn yn cynnig cyfle i rannu'r arferion gorau, dysgu oddi wrth ein gilydd a thrafod materion cyffredin sy'n peri pryder. Mae aelodau o'm staff yn fy nghynrychioli ar nifer o Grwpiau Buddiant y Gymdeithas.

Y llynedd cyfeiriais at y ffaith bod y swyddfa'n dod yn fwyfwy adnabyddus mewn gwledydd tramor. Rwyf yn neilltuol o falch bod Cymru wedi'i gwahodd i gynnal Cynhadledd Ombwdsmyn Rhanbarthol Ewrop yn 2014. Dim ond unwaith o'r blaen y mae'r gynhadledd wedi'i chynnal yn y Deyrnas Unedig a braint yw cael gwneud hynny. Byddwn yn cydweithio â'r Ombwdsmon Ewropeaidd i gynnal y digwyddiad. Roeddwn yn falch o groesawu'r Athro Diamandouros, yr Ombwdsmon Ewropeaidd presennol (ar y chwith), ac aelodau o'i dîm cyfathrebu i'r swyddfa ym mis Chwefror. Roedd hyn yn gyfle i ddechrau ar y trefniadau a hefyd i drafod gwaith fy swyddfa.

Ym mis Mawrth, roeddwn hefyd yn falch o groesawu i'r swyddfa Dr Peter Kostelka, Ombwdsmon Awstria, sydd yn Ysgrifennydd Cyffredinol Sefydliad Rhyngwladol yr Ombwdsmyn. Roedd hyn yn gyfle i drafod materion ombwdsmyn ar lefelau Cymru, Prydain, Ewrop a'r byd ac roedd yn gyfarfod buddiol ac adeiladol.

Roedd hefyd yn bleser croesawu cynrychiolwyr o swyddfeydd ombwdsmyn yn ne a gorllewin Affrica i'm swyddfa. Daeth yr ymwelwyr i ddysgu am fy rôl a'm cyfrifoldebau ac am ein ffordd o weithio. Trefnwyd yr ymweliad hwn gan GMSI, sefydliad sy'n gweithio'n bennaf mewn gwledydd sy'n datblygu'n. Roeddwn yn falch iawn bod GMSI wedi gofyn wedyn i aelod o'm staff gynnig hyfforddiant i ymchwilwyr yn swyddfa'r Ombwdsmon yn Lesotho, ar sail ein gwaith. Roedd y gwahoddiad yn taro tant yn enwedig o gofio'r cysylltiadau hirsefydlog rhwng Cymru a Lesotho. Cefais adborth cadarnhaol iawn am lwyddiant y digwyddiad hyfforddi a gwnaethom ni ddysgu llawer o'r achlysur o ran deall yr heriau sy'n wynebu Ombwdsmon Lesotho a'i staff.

Cwynion am wasanaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Gellir defnyddio'r weithdrefn 'Cwynion amdanom ni' os yw rhywun yn anfodlon ar ein gwasanaeth. Er enghraifft, gallai achwynydd ddymuno cwyno am oedi gormodol wrth ymateb i ohebiaeth; neu deimlo bod aelod o staff wedi bod yn anghwrtais neu'n amharod i helpu; neu ein bod heb weithredu fel yr oeddem wedi dweud. Mae gweithdrefn ar wahân ar gyfer achwynwyr sy'n dymuno apelio yn erbyn penderfyniad ynghylch eu cwyn. Mae mwy o fanylion am y ddwy weithdrefn hyn ar fy ngwefan: www.ombwdsmon-cymru.org.uk.

Mae'r tabl isod yn dangos nifer y cwynion a gafwyd yn ystod 2012/13 a'r canlyniadau iddynt, ynghyd â chymhariaeth â'r sefyllfa yn 2011/12.

Manylion y 'cwynion amdanom ni' a gafwyd	**2012/13**	**2011/12**
Heb ei chadarnhau	32	24
Ei chadarnhau'n llawn neu'n rhannol	12	5
Ei chyfeirio at Reolwr Ymchwiliadau/Swyddog Ymchwilio (mewn cysylltiad â phenderfyniad ar ôl ymchwiliad)	10	6
Tynnu'r gŵyn yn ôl neu wybodaeth annigonol	3	1
Yn dal yn agored ar 31 Mawrth	2	2
Cyfanswm y cwynion a gafwyd	**59**	**38**

Natur y cwynion a oedd wedi'u cadarnhau'n llawn neu'n rhannol oedd:

Cywirdeb gohebiaeth (e.e. camsillafu enw'r achwynydd)	3
Methu cydnabod derbyn gohebiaeth/gweithredu ar ohebiaeth	3
Diffyg sylw i'r manylion mewn gohebiaeth	2
Problemau ynghylch cyfathrebu electronig/data	4
Cyfanswm	**12**

Rhoddwyd ymddiheuriad am bob un o'r 12 achos uchod a hefyd:

- mewn 3 achos atgoffwyd staff am brosesau a gweithdrefnau
- mewn 1 achos adolygwyd y weithdrefn berthnasol er mwyn osgoi'r broblem yn y dyfodol
- mewn 4 achos cymerwyd camau cywirol.

Siart Sefydliadol (sefyllfa ar 31 Mawrth 2013)

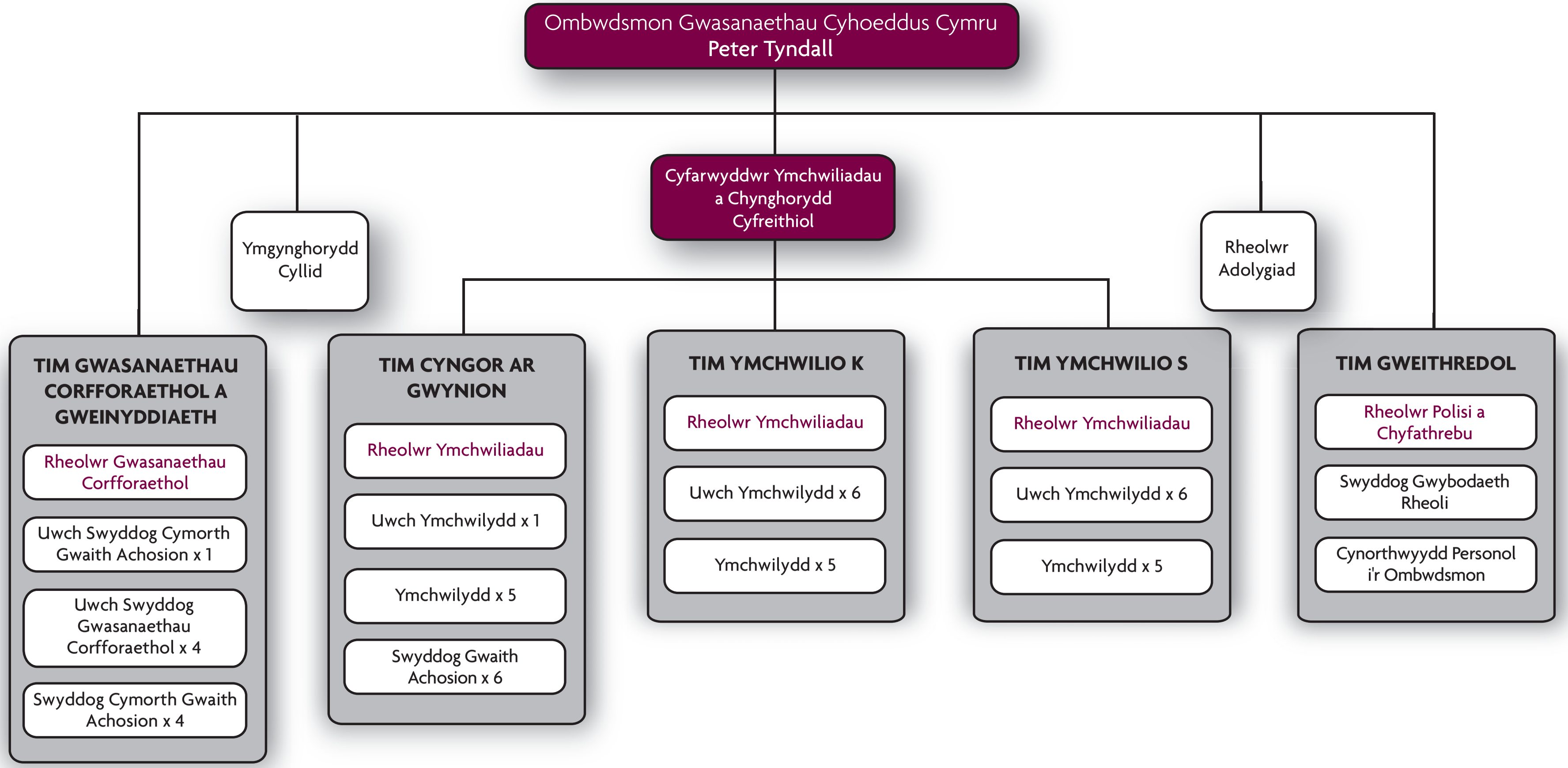

8. Cydraddoldeb

Mae ymrwymiad i drin pobl yn deg yn rhan ganolog o rôl ombwdsmyn. Fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, rwyf wedi ymrwymo i ddarparu cyfle cyfartal i'r staff yr wyf yn eu cyflogi ac yn y gwasanaeth yr ydym yn ei ddarparu ar y cyd i achwynwyr. Ni fydd unrhyw ymgeisydd am swydd, aelod staff neu berson sy'n cael gwasanaeth gan yr Ombwdsmon yn cael ei aflonyddu, ei erlid neu ei wneud yn destun gwahaniaethu oherwydd nodweddion personol fel oed, anabledd, ethnigrwydd, rhyw, ailbennu rhywedd, beichiogrwydd neu famolaeth, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd neu gred, pa un a yw'n briod neu mewn partneriaeth sifil, neu ar sail unrhyw ystyriaeth amherthnasol arall. Rwyf yn disgwyl i'm staff rannu fy ngwrthwynebiad llwyr i wahaniaethu anghyfreithlon ac annheg a'm hymrwymiad i gynnal busnes mewn modd sy'n deg â phob aelod o gymdeithas.

O dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 a osodwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru, mae'n ddyletswydd arnaf gyhoeddi Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac amcanion cydraddoldeb. Cyhoeddwyd y Cynllun cyntaf o'r fath, sy'n cynnwys fy amcanion cydraddoldeb, ar ddiwedd Mawrth 2012 ac roedd yn unol â'r gofyniad statudol i'w gyhoeddi cyn 2 Ebrill 2012. (Mae'r Cynllun ar gael ar fy ngwefan yn www.ombwdsmon-cymru.org.uk). Hefyd o dan y dyletswyddau penodol, mae'n ofynnol i mi gyflwyno adroddiad blynyddol am faterion cydraddoldeb. Fel y nodwyd yn fy Nghynllun Cydraddoldeb Strategol, mae nifer o'n harferion yn rhan annatod o'n dull o weithredu ers sefydlu'r swydd yn 2006. Felly, os yw'r rhain yn berthnasol, byddant yn parhau'n rhan o'm hadroddiad blynyddol ar faterion cydraddoldeb sydd wedi'i gynnwys isod.

Hygyrchedd

Fel rhan o'n proses, byddwn yn gwneud ein gorau glas mor fuan â phosibl i ganfod unrhyw anghenion penodol y gallai fod angen eu bodloni er mwyn galluogi defnyddiwr gwasanaethau i ddefnyddio ein gwasanaethau'n llawn. Yn benodol, byddwn yn gofyn i bobl ddweud wrthym beth yw eu dewis dull o gyfathrebu â ni. Byddwn bob amser yn ceisio gwneud addasiadau rhesymol os byddant yn helpu pobl i wneud eu cwyn a'i chyflwyno i ni. Rhai enghreifftiau yw: darparu gohebiaeth Hawdd ei Darllen; defnyddio Llinell Iaith i gyfieithu, os nad yw achwynydd yn fodlon gwneud ei gŵyn yn Gymraeg neu Saesneg; cael cymorth arbenigol i ddeall anghenion penodol achwynwyr sydd â chyflyrau penodol fel syndrom Asperger, ac ymweld ag achwynwyr yn eu cartrefi.

Rydym yn cynhyrchu dogfennau allweddol mewn fformatau gwahanol, fel crynoddisg/tâp a Braille, ac yn eu cyfieithu i'r wyth prif iaith leiafrifol ethnig a siaredir yng Nghymru; ac rydym wedi gwella safon hygyrchedd ein gwefan o A i AA ac wedi cyflwyno BrowseAloud sy'n caniatáu i'r wefan 'siarad' â'r defnyddiwr.

Pan fyddwn yn cyflwyno fersiwn o'm gwefannau ar gyfer dyfeisiau symudol, rydym hefyd yn bwriadu cyflwyno fersiwn bwrpasol o BrowseAloud ar gyfer llechi a ffonau clyfar.

Rydym hefyd yn cydnabod y bydd angen cymorth ar rai defnyddwyr gwasanaethau i gyflwyno eu cwyn i ni ac rydym hefyd wedi ymdrechu i gasglu gwybodaeth am sefydliadau cynghori ac eirioli i'w helpu yn hyn o beth. Mae hon yn ffynhonnell wybodaeth allweddol hefyd yng nghyswllt ein gwasanaeth cyfeirio

Cwynion Cymru os bydd angen help ar aelodau o'r cyhoedd wrth gyflwyno cwyn i gorff cyhoeddus neu gorff arall sy'n delio â chwynion.

Casglu/Monitro Data Cydraddoldeb – Defnyddwyr Gwasanaethau

Rydym wedi monitro cydraddoldeb bob amser mewn cysylltiad â defnyddwyr gwasanaethau, ac mae hyn wedi cyfrannu at ein strategaeth allgymorth flynyddol. Mae canlyniadau o waith monitro cydraddoldeb a gyflawnwyd ers 2005/06 mewn cysylltiad â defnyddwyr gwasanaethau wedi'u cyhoeddi yn y Cynllun Cydraddoldeb Strategol. Fodd bynnag, mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa ddiweddaraf ar gyfer 2012/13 (ynghyd â chymhariaeth â'r ddwy flwyddyn flaenorol).

	2012/13	2011/12	2010/11
Rhyw: Dynion Menywod	50% 50%	46% 54%	55% 45%
Oed: Dan 18 Dros 65	0% 26%	0% 20%	5% 26%
Grwpiau Ethnig Lleiafrifol	1%	2%	3%
Pobl ag Anableddau	38%	34%	27%

Byddwn yn ystyried y canlyniadau o'r gwaith monitro hwn wrth ddatblygu ein rhaglenni allgymorth. Byddwn yn rhoi mwy o sylw i hybu ymwybyddiaeth o'm gwasanaeth ymysg pobl mewn grwpiau ethnig lleiafrifol yn ystod 2013/14.

Mae ein gwaith ar fonitro cydraddoldeb wedi'i ategu yn y gorffennol drwy ofyn cwestiynau i fonitro cydraddoldeb yn yr arolygon o fodlonrwydd cwsmeriaid a gynhaliwyd ar ein rhan gan Opinion Research Services. Rydym wedi defnyddio'r dystiolaeth o'r arolygon hyn i wella ein gwasanaeth. Er enghraifft, drwy ddileu rhwystrau wrth beidio â mynnu bob amser fod cwynion yn cael eu gwneud mewn ysgrifen, a chaniatáu iddynt gael eu gwneud dros y ffôn neu drwy'r e-bost neu ein gwefan. Rwyf wedi cyfeirio ar dudalen 28 at y gwaith a gafwyd yn y flwyddyn a aeth heibio i fonitro cydraddoldeb yn well. Byddwn yn defnyddio'r wybodaeth hon i bennu unrhyw feysydd lle y gellid gwella ein gwasanaeth i gwsmeriaid, gan gynnwys ystyriaethau o ran cydraddoldeb.

Hyfforddiant

Mae fy staff wedi cael hyfforddiant mewn cydraddoldeb ac amrywiaeth dros y blynyddoedd. Rydym yn parhau i ddarparu hyfforddiant perthnasol yn y meysydd hyn. Mae hyn yn bwysig i ni am ddau reswm. Yn gyntaf, i sicrhau bod ein gwasanaeth yn gallu ymateb i anghenion a gofynion cyfnewidiol y bobl yr ydym yn rhyngweithio a chyfathrebu â nhw. Er enghraifft, yn ystod 2012/13 roedd nifer o aelodau fy staff wedi cymryd rhan mewn sesiynau hyfforddi i'w galluogi i greu fersiynau Hawdd eu Darllen o ddogfennau. Yn ail, i sicrhau bod gennym ddigon o wybodaeth i ganfod unrhyw fethiannau yng nghyswllt dyletswyddau cydraddoldeb gan ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus yn ystod ein hymchwiliadau.

Allgymorth

Byddwn yn cwrdd yn rheolaidd â chyrff y trydydd sector, gan gynnal seminarau ffurfiol bob dwy flynedd o leiaf a chyflwyno sgyrsiau ac anerchiadau yn eu cynadleddau, ac mae gennym raglen barhaol o gyfarfodydd â chyrff unigol. Mae manylion am weithgarwch y flwyddyn hon yn Adran 7 o'r Adroddiad Blynyddol hwn. Mae hyn yn hwyluso trafodaethau rhwng y ddwy ochr am waith y swyddfa, fel y gallwn gael eu barn nhw am ein gwasanaeth, ac mae'n rhoi cyfle i ni egluro sut y gallant helpu unigolion sydd ag angen cymorth i gyflwyno cwyn i ni.

Rydym hefyd wedi datblygu Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth â'r Comisiynydd Pobl Hŷn a'r Comisiynydd Plant ar gydweithredu, cydweithio a chyfnewid gwybodaeth. Yn ogystal â hyn rydym ar ganol datblygu Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth â Chomisiynydd y Gymraeg.

Asesiadau o Effaith ar Gydraddoldeb

Wrth baratoi'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol, rydym wedi datblygu pecyn cymorth ar asesiadau o effaith ar gydraddoldeb. Bellach mae Asesiadau o Effaith ar Gydraddoldeb yn rhan o'n harferion wrth adolygu polisïau a gweithdrefnau presennol neu ddatblygu rhai newydd. Er enghraifft, cynhaliwyd adolygiadau o'n holl bolisïau a gweithdrefnau mewnol yn ystod y flwyddyn, ac roedd Asesiadau o Effaith ar Gydraddoldeb yn rhan o bob un o'r rhain.

Casglu/Monitro Data Cydraddoldeb Staff

Hyd at 31 Mawrth 2012, roedd y data a'r wybodaeth yr oeddem yn eu dal am staff yn gyfyngedig. Yn y flwyddyn a aeth heibio, rydym wedi adolygu ein trefniadau ar gyfer casglu gwybodaeth am gyflogaeth a gwahaniaethau rhwng cyflogau er mwyn cael cofnod canolog. Gofynnwyd i staff lenwi a dychwelyd ffurflen monitro a oedd yn ceisio gwybodaeth am bob un o'r nodweddion gwarchodedig. Wrth gwrs, roedd y staff yn datgelu gwybodaeth o'r fath ar sail wirfoddol. Ar ôl cwblhau'r gwaith monitro, rydym yn dal y data canlynol:

Oed	Cyfansoddiad oedrannau'r staff oedd: 21 i 30: 13% 31 i 40: 32% 41 i 50: 33% 51 i 65: 22%
Anabledd	Dywedodd 83% o staff nad oeddent yn anabl, ni ddywedodd unrhyw aelod staff ei fod yn berson anabl (roedd 17% nad oeddent am ddweud) Fodd bynnag, wrth ateb cwestiwn ynghylch a oedd eu gweithgareddau o ddydd i ddydd yn gyfyngedig oherwydd problem iechyd neu anabledd a oedd wedi para, neu yr oedd disgwyl iddo bara, o leiaf 12 mis, dywedodd 2% eu bod wedi'u cyfyngu i raddau helaeth, 2% eu bod wedi'u cyfyngu ychydig, a 79% nad oedd eu gweithgareddau o ddydd i ddydd wedi'u cyfyngu (roedd 17% nad oeddent am ddweud)

Cenedligrwydd	Wrth ddisgrifio eu cenedligrwydd, dywedodd 50% eu bod yn Gymreig; 24% eu bod yn Brydeinig, 11% eu bod yn Seisnig, a dywedodd 2% eu bod yn 'Arall' (roedd 13% nad oeddent am ddweud)
Grŵp ethnig	Ethnigrwydd y staff yw: 81% Gwyn (Cymreig, Seisnig, Albanaidd, Gogledd Iwerddon, Prydeinig); 2% Gwyn/Gwyddelig 4% Du (Affricanaidd, Caribïaidd, neu Du Prydeinig/Caribïaidd 2% Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig/Bangladeshaidd (roedd 11% nad oeddent am ddweud)
Iaith	Wrth ateb cwestiwn am brif iaith eu haelwyd, dywedodd 78% o staff mai Saesneg oedd honno; 9% mai Cymraeg oedd, a dywedodd 2% ei bod yn 'Arall'
Crefydd neu Gred	Cafwyd yr ymatebion canlynol i gwestiwn am grefydd y staff: Dim crefydd: 39%; Cristnogol: 39%; Mwslimaidd: 2%; Arall: 2% (roedd 18% nad oeddent am ddweud)
Priodas/ Partneriaeth Sifil	Wrth ateb cwestiwn ynghylch a oeddent wedi priodi neu mewn partneriaeth sifil o'r un rhyw, dywedodd 50% o staff eu bod; dywedodd 33% nad oeddent (roedd 17% nad oeddent am ddweud)
Cyfeiriadedd Rhywiol	Wrth ateb cwestiwn ar hyn, dywedodd 78% eu bod yn Heterorywiol, dywedodd 2% eu bod yn Hoyw neu'n Lesbiaidd (roedd 20% nad oeddent am ddweud)

O dan y dyletswyddau penodol, mae'n ofynnol i mi osod amcan cydraddoldeb ar gyfer rhywedd a chyflogau; os na wnaf hynny, rhaid i mi roi rheswm. Nid oes amcan penodol ar gyfer hyn yn fy Nghynllun Cydraddoldeb Strategol ar hyn o bryd oherwydd, ar adeg ei ddatblygu, roedd nifer da iawn o fenywod ar y graddfeydd cyflog uwch yn fy swyddfa. Rwyf wedi ymrwymo i ddal y sefyllfa hon dan sylw ac adolygu fy amcanion cydraddoldeb os bydd angen. Fodd bynnag, fel y mae'r tabl isod yn dangos, mae'r sefyllfa'n parhau'n foddhaol ar hyn o bryd.

Tâl a Rhywedd - data ar 31/03/2013

Tâl (cyfwerth ag amser llawn)	Dynion	Menywod
Up i £20,000	0	14
£20,001 i £30,000	0	2
£30,001 i £40,000	5	11
£40,001 i £50,000	7	10
£50,001 i £60,000	1	3
£60,001 +	0	1
Is-gyfanswm	**13**	**41**
Cyfanswm	**54**	

O ran patrymau gweithio'r staff uchod, mae pob un yn gweithio'n amser llawn ac eithrio chwech (pedair menyw, dau ddyn) sy'n gweithio'n rhan-amser.

Caffael

Rydym wedi adolygu ein polisi caffael hefyd yn ystod y flwyddyn a aeth heibio ac mae bellach yn cynnwys cyfeiriadau at y gofynion perthnasol am gydraddoldeb yr ydym yn disgwyl i'n cyflenwyr eu bodloni.

Atodiad A

Cwynion am Gyrff Cyhoeddus

Adroddiadau Budd Cyhoeddus: Crynodebau o Achosion

Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg - Triniaeth glinigol mewn ysbyty Achos rhif 201201214 – Adroddiad a gyhoeddwyd Mawrth 2013

Cafodd Mr B lawdriniaeth gymhleth ar y coluddyn ym mis Gorffennaf 2011 er mwyn rheoli symptomau annifyr. Yn drist iawn, bu farw chwe diwrnod yn ddiweddarach. Ystyriwyd y cwynion canlynol fel rhan o'm hymchwiliad:

- ni chafodd maint na risgiau'r llawdriniaeth eu hegluro'n llawn i Mr B;
- nid oedd yr ymchwiliadau na'r gwaith i baratoi'r coluddyn cyn y llawdriniaeth yn ddigonol, ac nid oedd y llawdriniaeth ei hun yn briodol; ac
- ni roddwyd gwybod i bartner Mr B am ganlyniad y llawdriniaeth nes ei fod wedi dirywio.

Yn ôl y Bwrdd Iechyd, bu 'proses ganiatâd hir a manwl'. Fodd bynnag, nid oedd unrhyw dystiolaeth o hyn. Dyfarnais fod y gŵyn wedi'i chyfiawnhau, a chanfûm nad oedd Mr B yn gwbl ymwybodol o faint y llawdriniaeth tan ychydig cyn iddo fynd i'r theatr. Deuthum i'r casgliad nad oedd wedi cael gwybod am yr holl risgiau posib a oedd yn gysylltiedig â'r llawdriniaeth, a'i fod wedi mynd i gael y llawdriniaeth fawr – a arweiniodd at ei farwolaeth yn y pen draw – heb gael gwybodaeth lawn a heb fod mewn sefyllfa i roi caniatâd priodol.

Canfu fy ymchwiliad wahaniaeth barn ynghylch a oedd angen ymchwiliadau cyn llawdriniaeth. Ni chynhaliwyd ymchwiliadau o'r fath. Fodd bynnag, awgrymwyd y dylai achos Mr B fod wedi cael ei drafod mewn fforwm tîm amlddisgyblaeth cyn y llawdriniaeth, a gofynnais i'r Bwrdd Iechyd ystyried hyn.

Ar ôl ystyried yr holl dystiolaeth yn ofalus, deuthum i'r casgliad fod y llawdriniaeth yn ormod o risg dim ond i reoli symptomau, oni bai fod Mr B wedi dymuno bwrw ymlaen ar ôl cael y wybodaeth lawn. Canfûm fod y llawfeddyg yn gweithredu hyd eithaf ei sgiliau wrth gyflawni llawdriniaeth mor gymhleth. Dyfarnais fod y gŵyn hon wedi'i chyfiawnhau. Yn olaf, canfûm y byddai wedi bod yn arfer da petai partner Mr B wedi cael gwybod am ei ddirywiad yn gynt, a dyfarnais fod y gŵyn hon wedi'i chyfiawnhau hefyd.

Cyflwynais nifer o argymhellion i'r Bwrdd Iechyd, a chytunodd i weithredu'r argymhellion hynny. Roedd hyn yn cynnwys talu £5000 i bartner Mr B am y poen meddwl a achoswyd gan y diffygion a nodwyd, ac i gydnabod yr ansicrwydd y mae hi'n ei wynebu o ran a fyddai Mr B wedi byw.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg Triniaeth glinigol mewn ysbyty Achos rhif 201200787 - Adroddiad a gyhoeddwyd Mawrth 2013

Cafodd Mr O ddiagnosis bod ganddo ddementia. Fe'i derbyniwyd i ysbyty Cefn Coed yn 2009, ac yno y bu tan ei farwolaeth bedwar mis yn ddiweddarach. Cwynodd ei ferch, Miss O, ynglŷn ag agweddau o'i ofal tua diwedd ei oes.

Aseswyd Mr O i fod 'mewn perygl' o ddatblygu briw pwyso. Er gwaethaf hyn, ni chafodd ei ail-asesu hyd nes iddo ddatblygu briw pwyso arwyddocaol ddau fis yn ddiweddarach. Pe bai asesiad a

mesurau atal pellach wedi cael eu cymryd, mae'n bosib na fyddai'r briw pwyso wedi digwydd. Roedd diffyg asesiad maethol, ac ni chyfeiriwyd Mr O ar ddietegydd. Ymhellach, dylid bod wedi'i gyfeirio at Therapydd Lleferydd ac Iaith i gael asesiad llyncu. Heb asesiadau maethol rheolaidd a heb fewnbwn dietegydd Therapydd Lleferydd ac Iaith, mae'n rhesymol casglu nad oedd y bwyd a'r ddiod a ddarperid ar gyfer Mr O gystal ag y gallasai fod.

Nid oedd unrhyw lwybr gofal diwedd oes yn ei le adeg marwolaeth Mr O, ac nid oedd ei ofal diwedd oes yn cydymffurfio ag egwyddorion gofal lliniarol. Ymhellach, nid oedd ei reolaeth poen nac yn rhesymol nac yn gyson â chanllawiau. Ymddengys felly ei bod hi'n debygol bod ei reolaeth poen yn annigonol ar adegau.

Dynododd fy ymchwiliad batrymau o fethiannau i asesu (gofal briwiau pwyso, maeth), cyfeirio (at Therapydd Lleferydd ac Iaith, at ddietegydd, at ofal lliniarol), a chynllunio (gofal diwedd oes). Mae fy swyddfa wedi anfon dau adroddiad arall at y Bwrdd Iechyd eleni (achosion rhif 201100120 a 201101689) y naill a'r llall yn ymwneud â chleifion oedrannus, ac roedd y ddau yn cyfeirio at rai methiannau cyffelyb, er mewn ysbyty gwahanol, gyda'r achosion yn digwydd yn 2008 a 2011. O'r herwydd, yr wyf wedi cyfeirio'r adroddiad hwn at Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru, er mwyn iddo ei ystyried wrth gynllunio ei arolygiadau i'r dyfodol.

Cyflwynais ystod o argymhellion i'r Bwrdd Iechyd er mwyn atal methiannau cyffelyb rhag digwydd eto. Argymhellais hefyd fod y Bwrdd Iechyd yn ymddiheuro wrth Miss O a'i theulu, ac yn talu £2000 iddi am waethygu ei thrallod drwy fethiannau yn y gofal a roddwyd i'w thad yn wythnosau olaf ei fywyd. Cytunodd y Bwrdd Iechyd i weithredu fy holl argymhellion.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg - Triniaeth glinigol mewn ysbyty Achos rhif 201103324 - Adroddiad a gyhoeddwyd Chwefror 2013

Wedi adolygu'r holl wybodaeth, canfûm y bu oedi afresymol. Er eu bod yn ymwybodol o hanes meddygol Mrs A, a phryderon Mr A ei bod yn cael trawiad ar y galon, arhosodd Mrs A am o leiaf 35 munud cyn i brofion cychwynnol gael eu cynnal, gan gynnwys unrhyw fonitro ar y galon. Yn dilyn aros ymhellach, archwiliwyd Mrs A ac fe'i cyfeiriwyd at Gofrestrydd lle yr arhosodd am awr i gael ei gweld.

Mae'r nodiadau meddygol yn awgrymu, yn dilyn archwilio Mrs A bod y clinigwyr yn amau bod ganddi ddyraniad aortig, er nad oes tystiolaeth i awgrymu y rhannwyd y wybodaeth hon gyda Mr na Mrs A. Oherwydd natur ddifrifol y salwch hwn a'r gyfradd uchel o farwolaethau, byddai disgwyl i glinigwyr flaenoriaethu'r profion i ddiagnosio'r cyflwr hwn. Fodd bynnag, yn achos Mrs A methodd y clinigwyr â gwneud hyn, yn lle hynny gwnaed profion ar gyfer "profi" cyflyrau mwy cyffredin eraill yn hytrach na "gwrthbrofi" dyraniad aortig. Yn drist iawn, bu farw Mrs A yn fuan ar ôl cael diagnosis.

Yn olaf, canfûm fod y BIP wedi methu ag ymateb i lythyr cwyn Mr A yn unol â'i weithdrefn. Canfûm hefyd nad oedd tystiolaeth bod gwersi wedi eu dysgu ac y cymerwyd camau i atal hyn rhag digwydd eto.

Dyfarnais fod y gŵyn wedi'i chyfiawnhau, gan argymell y dylai'r BIP ymddiheuro a thalu'r swm o £5000 i Mr A, a phlant Mrs A. Argymhellais hefyd y dylid atgoffa'r staff perthnasol o bwysigrwydd cyfathrebu gyda chleifion a pherthnasau, ac y dylid atgoffa'r rhai sy'n ymdrin â chwynion o'r gofynion a nodir ym mholisïau a gweithdrefnau cwyno dros dro'r BIP. I derfynu, argymhellais fod y BIP yn rhoi llwybr ar waith ar gyfer trin cleifion sy'n dod i'r Uned Asesu Llawfeddygol gydag amheuaeth o ddyraniad aortig.

Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan & Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru - Gofal parhaus
Achos rhif 201100737 & 201103665 - Adroddiad a gyhoeddwyd Rhagfyr 2012

Cwynodd Ms A wrthyf am y driniaeth a'r gofal a gafodd ei mam, Mrs X, pan oedd yn byw mewn Cartref Gofal. Roedd Bwrdd Iechyd Lleol Aneurin Bevan ("y BILl") wedi contractio'r Cartref Gofal i ddarparu gofal i Mrs X ar ei ran.

Cwynodd Ms A am y camau a gymerodd AGGCC ar ôl ymchwilio i'w chwyn hefyd. Cwynodd yn benodol am fethiant AGGCC i gymryd camau gorfodi yn erbyn y Cartref Gofal, ac am iddynt ddweud bod cwyn Ms A wedi'i "datrys" yn yr adroddiad arolygu blynyddol, sylw a oedd yn gamarweiniol, ym marn Ms A.

Ar ôl adolygu'r holl wybodaeth a oedd ar gael, deuthum i'r casgliad fod Mrs X, a oedd yn glaf y BILl, wedi disgwyl derbyn pecyn gofal GIG a oedd yn bodloni ei holl anghenion mewn modd a fyddai'n hybu lles, annibyniaeth, ymreolaeth a hunan werth. Fodd bynnag, roedd y dystiolaeth a oedd ar gael yn awgrymu bod y gofal a ddarparwyd gan y Cartref Gofal ar ran y BILl wedi methu â bodloni'r disgwyliad hynny.

Roedd contract y BILl â'r Cartref Gofal yn nodi y byddai'n monitro'r contract, gan gynnwys arolygiad blynyddol gydag adroddiad. Yn fy marn i, nid oedd y monitro yn y Cartref Gofal yn effeithiol, ac nid oedd y darpariaethau yn y contract ynghylch ymdrin â chwynion yn bodloni gofynion Cwynion yn y GIG: Canllawiau ar Ymdrin â Chwynion yng Nghymru 2003. Cafodd cwyn Ms A am y BILl ei chyfiawnhau.

Mewn cysylltiad â chwynion Ms A am AGGCC, deuthum i'r casgliad bod y broses ymchwilio wedi bod mor gyfyngedig, fel na lwyddwyd i ganfod methiannau difrifol. Hefyd, deuthum i'r casgliad nad oedd proses gydymffurfio AGGCC yn ddigon cadarn yn yr achos hwn i sicrhau bod anghenion sylfaenol defnyddiwr gwasanaeth yn cael eu bodloni'n ddigonol. Yn ogystal, er gwaethaf y ffaith bod AGGCC wedi cydnabod ar adeg yr ymchwiliad ac ar adeg cyhoeddi adroddiad am yr ymchwiliad, nad oedd Ms A yn fodlon â'r canfyddiadau a'i bod yn bwriadu dilyn y mater ymhellach, defnyddiwyd y term "datrys" wrth ddisgrifio eich chwyn. Roedd hyn yn anonest. Rwy'n cyfiawnhau'r rhan hon o'r gŵyn yn rhannol. Argymhellais fod y BILl ac AGGCC yn talu £500 a £250 i Mrs A yn y drefn honno i gydnabod methiannau'r gwasanaethau a nodir yn yr adroddiad hwn. Hefyd, fe wneuthum nifer o argymhellion systemig gan gynnwys adolygu polisïau a gweithdrefnau gofal sy'n cael ei gontractio.

Bwrdd Iechyd Cwm Taf - Triniaeth glinigol mewn ysbyty
Achos rhif 201200624 - Adroddiad a gyhoeddwyd Tachwedd 2012

Cwynodd Mrs B am Fwrdd Iechyd Cwm Taf ("y Bwrdd Iechyd") mewn perthynas â'r driniaeth a gafodd hi yn Ysbyty'r Tywysog Siarl ym mis Gorffennaf 2011. Eglurodd Mrs B ei bod wedi syrthio i bwll ac wedi torri ei migwrn. Dywedodd y dylai'r Ysbyty fod wedi ei throsglwyddo ar frys i ganolfan arbenigol oherwydd yr amgylchiadau a difrifoldeb y torasgwrn. Ychwanegodd bod y driniaeth yr oedd hi wedi'i derbyn yn yr Ysbyty yn amhriodol ac wedi arwain at orfod torri rhan isaf ei choes i ffwrdd oherwydd yr oedi gyda'i throsglwyddo.

Deuthum i'r casgliad nad oedd trosglwyddo ar unwaith yn angenrheidiol. Fodd bynnag, oherwydd y posibilrwydd o haint o fath morol, daeth i'r casgliad y dylai'r Ysbyty fod wedi ceisio cyngor microbiolegol ar frys. Hefyd, canfûm y dylid bod wedi ei throsglwyddo ar frys i ganolfan arbenigol, unwaith yr oedd y clwyf wedi'i heintio. Roedd gennyf bryderon hefyd am yr oruchwyliaeth ar y llawfeddygon iau a roddodd lawdriniaeth i Mrs B ar ei migwrn.

Argymhellais fod y Bwrdd Iechyd yn talu £3000 i Mrs B fel cydnabyddiaeth o'r anghyfiawnder a ddioddefodd oherwydd methiannau'r Bwrdd Iechyd. Gwneuthum amrywiaeth o argymhellion systematig hefyd, gan gynnwys gweithgareddau dadfriffio, cadw cofnodion a goruchwylio llawfeddygon iau. Derbyniodd y Bwrdd Iechyd fy argymhellion.

Bwrdd Iechyd Cwn Taf - Triniaeth glinigol mewn ysbyty
Cyfeirnod yr achos 201101484 - Adroddiad a gyhoeddwyd Tachwedd 2012

Cwynodd Mrs J, merch y diweddar Mrs Y, i Fwrdd Iechyd Cwm Taf am yr ymchwiliadau clinigol a'r driniaeth a gafodd ei mam pan aeth i'r Adran Damweiniau ac Achosion Brys ar 13 Mai, a'r Uned Feddygol Dydd yn Ysbyty Brenhinol Morgannwg ar 14 Mai 2010. Yn anffodus, bu farw Mrs Y ar ôl iddi gael ei rhyddhau ar 16 Mai 2010. Cofnodwyd thrombo-emboledd ysgyfeiniol fel prif achos ei marwolaeth.

Cwynodd Mrs J nad oedd y clinigwyr a oedd yn trin ei mam wedi gweithredu'n amserol a phriodol mewn ymateb i ganlyniad prawf gwaed a oedd yn dangos thrombosis. Mae Mrs J yn credu pe bai camau brys wedi'u cymryd pan oedd y canlyniad ar gael ar 14 Mai 2010, y gellid bod wedi atal marwolaeth ei mam.

Canfu fy ymchwiliad fod nyrs wedi gweld y prawf cyn i Mrs Y gael ei rhyddhau ar 14 Mai. Roedd canlyniad prawf gwaed Mrs Y yn bositif. Gall canlyniad positif fod yn arwydd o thrombosis. Ymddengys na chafodd y canlyniad ei ystyried mewn modd priodol, os o gwbl, gan y meddyg a wnaeth y penderfyniad i ryddhau Mrs Y, na chan yr Ymgynghorydd oedd â chyfrifoldeb cyffredinol am ei gofal cyn ei rhyddhau.

Deuthum i'r casgliad bod y methiant i ystyried ac i weithredu ar y prawf gwaed positif cyn penderfynu anfon Mrs Y adref yn golygu bod safon y gofal a gafodd yn is na'r hyn sy'n dderbyniol. Roedd y methiant hwn yn golygu bod cyfle wedi'i golli i wneud diagnosis cywir ac i drin Mrs Y yn briodol. Mae'n bosibl y gallai'r driniaeth y dylid fod wedi'i rhoi iddi fod wedi atal ei marwolaeth. Canfum hefyd nifer o fethiannau ychwanegol ar ran y Bwrdd Iechyd.

Cadarnheais y gŵyn ac argymhellais y dylai'r Bwrdd Iechyd roi eglurhad am yr hyn a ddigwyddodd ac ymddiheuro i Mrs J a'i theulu ynghyd â thaliad o £5000.

Bwrdd Iechyd Hywel Dda - Triniaeth glinigol mewn ysbyty
Achos rhif 201102690 - Adroddiad a gyhoeddwyd Medi 2012

Cwynodd Mrs F am faterion yn ymwneud â thriniaeth ei merch yn un o ysbytai Bwrdd Iechyd Hywel Dda yn 2011. Eglurodd bod ei merch, Miss F, yn dioddef o ffurf ddifrifol ar endometriosis, sy'n gyflwr gynecolegol. Dywed Mrs F bod yr ysbyty wedi camreoli'i gofal meddygol, wedi methu â'i chyfeirio ymlaen at ysbyty mwy arbenigol mewn ardal arall ac wedi camdrafod ei chwyn.

Dyfarnais fod ei chwynion wedi'u cyfiawnhau. Nodais fod yr ysbyty wedi rhoi dwy lawdriniaeth i Miss F. Yr oedd yr ail lawdriniaeth wedi'i chynllunio'n wael ac roedd Miss F wedi cael ei pharatoi'n wael yn seicolegol ac yn gorfforol. Yn ogystal, dylai fod wedi cael ei chyfeirio at uned fwy arbenigol ar ôl y llawdriniaeth gyntaf. Fel y digwyddodd, rhoddwyd heibio'r ail lawdriniaeth heb lwyddiant a phenderfynodd clinigwyr ei chyfeirio at yr ysbyty arall. Casglais fod yr ysbyty wedi chwarae rhan ym methiant y cyfeiriad ar y dechrau. Yn ogystal, beirniadais y Bwrdd Iechyd ynghylch y modd yr ymdriniwyd â chwyn Mrs F.

Argymhellais y dylai'r Bwrdd Iechyd ymddiheuro i Miss F a thalu £3250 iddi fel cydnabyddiaeth o'r anghyfiawnder a ddioddefodd oherwydd y methiannau a ganfuwyd. Yr oedd hyn yn cynnwys llawdriniaeth ddiangen. Gwneuthum nifer o argymhellion pellach gan gynnwys gwaith i sicrhau bod cleifion yn cael eu paratoi'n briodol ar gyfer llawdriniaethau gynecolegol, camau i atal y methiannau cynllunio yn achos Miss F rhag digwydd eto a gwella llwybrau cyfeirio. Derbyniodd y Bwrdd Iechyd fy argymhellion.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr - Triniaeth glinigol mewn ysbyty
Achos rhif 201101271 - Adroddiad a gyhoeddwyd Awst 2012

Cwynodd Mrs A am y gofal a dderbyniodd ei diweddar dad, Mr Y, pan oedd yn glaf yn ysbyty Glan Clwyd yn 2009. Dywedodd y bu oedi wrth wneud diagnosis a'i drin. Yn anffodus, bu farw Mr Y ar 7 Tachwedd 2009 ar ôl llawdriniaeth sylweddol i ddraenio casgliad o amgylch yr anws a thrin yr haint difrifol iawn a oedd yn datblygu'n gyflym.

Dyfarnais fod cwyn Mr A wedi'i chyfiawnhau. Deuthum i'r canlyniad bod yr oedi wrth wneud diagnosis a rhoi llawdriniaeth yn ffactorau allweddol ym marwolaeth Mr Y. Dyma fy mhrif ganfyddiadau:

- diffyg adolygiad gan wrolegydd ymgynghorol;
- doctoriaid wedi methu â chofnodi'n gyson a gweithredu ar ganlyniadau profion pwysig er mwyn adolygu'r diagnosis cyntaf;
- cyfathrebu gwael rhwng staff meddygol a'r teulu. Collwyd cyfleoedd i gael gwybodaeth gan y teulu, gan fod Mr Y yn dioddef o glefyd Alzheimer ac roedd ganddo anawsterau cyfathrebu;
- dim cynllun gofal nyrsio cyffredinol ar gyfer Mr Y ac ni chafodd ei ailasesu wrth i'w gyflwr waethygu;
- beirniadaeth o'r penderfyniad i beidio â rhoi llawdriniaeth yn hwyr gyda'r nos a diffyg deialog uniongyrchol rhwng yr anesthetydd ymgynghorol a'r llawfeddyg ymgynghorol.

Cytunodd y Bwrdd Iechyd i dalu £3000 am y trawma a achoswyd i'r teulu o ganlyniad i'r modd trallodus y bu Mr Y farw a'r wybodaeth bod yr oedi wedi cyfrannu at y canlyniad trist. Gwneuthum nifer eang o argymhellion i adolygu'r gweithdrefnau, yr archwiliadau a'r hyfforddiant. Derbyniodd Bwrdd Iechyd y Brifysgol ei argymhellion.

Bwrdd Iechyd Hywel Dda – Triniaeth glinigol mewn ysbyty
Cyfeirnod yr achos 201100456 - Adroddiad a gyhoeddwyd Ebrill 2012

Cwynodd Ms R am Fwrdd Iechyd Hywel Dda ("y Bwrdd"). Roedd ei chŵyn yn ymwneud â'r driniaeth a gafodd ei thad yn Ysbyty Bronglais ("yr Ysbyty") ym mis Rhagfyr 2008 a'r digwyddiadau wedi hynny. Dywedodd Ms R fod ei thad wedi'i dderbyn i'r Ysbyty ar ôl cael ei daro'n wael ac yntau'n 80 oed. Ymhlith materion eraill, cwynodd Ms R nad oedd yr Ysbyty wedi cofnodi gwybodaeth bwysig am y driniaeth ar gyfer ei ddiabetes ac nad oedd wedi monitro siwgr y gwaed yn gywir. Ychwanegodd fod tystiolaeth i ddangos bod staff nyrsio wedi newid cofnodion siwgr gwaed ei thad i guddio eu ffaeleddau. Dywedodd Ms R fod ei thad, yn anffodus, wedi cael pwl hypoglycaemig yn ystod cyfnod y monitro gwael, a'i bod yn credu bod hynny wedi cyfrannu at ataliad y galon. Bu farw ei thad ychydig fisoedd yn ddiweddarach. Ychwanegodd Ms R nad oedd yr ymateb i'w chŵyn gan y corff a oedd yn rhagflaenydd y Bwrdd ac yn ddiweddarach gan y Bwrdd ei hun, yn gadarn.

Cadarnheais gŵyn Ms R. Deuthum i'r casgliad nad oedd yr Ysbyty wedi cofnodi ac felly nid oedd wedi gweithredu ar wybodaeth bwysig am gyfundrefn ddiabetig ei thad, ac nad oedd wedi monitro lefelau'r siwgr yn gywir. Canfûm fod y pwl hypoglycaemig, yr oedd methiannau'r Ysbyty wedi cyfrannu ato, wedi cael effaith achosol amhenodol ar ataliad calon y claf a'i ddirywiad wedi hynny. Deuthum i'r casgliad hefyd yr ymddengys fod ymgais fwriadol wedi'i gwneud i guddio'r diffyg monitro lefelau siwgr y gwaed. Canfûm fod yr ymchwiliadau mewnol i'r gŵyn, a gynhaliwyd cyn i'm swyddfa fod yn gysylltiedig â'r achos, yn annigonol.

Gwneuthum nifer o argymhellion i'r Bwrdd. Roedd y rhain yn cynnwys talu cyfanswm o £1700 i Ms R a'r teulu i gydnabod yr ansicrwydd a'r trallod o ganlyniad i'r modd y gallai'r methiannau fod wedi cyfrannu at farwolaeth ei thad a'r amser hir a dreuliwyd i fynd i wraidd y gŵyn. Hefyd, argymhellais adolygiadau systematig, archwiliadau a hyfforddiant. Cytunodd y Bwrdd i weithredu fy argymhellion.

Atodiad B

Cwynion am Gyrff Cyhoeddus:

Dadansoddiad Ystadegol o'r Canlyniadau i Ymchwiliadau i Gwynion am Gyrff Cyhoeddus

CYNGHORAU SIR/BWRDEISTREF SIROL

Cyngor Sir/Bwrdeistref Sirol	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Blaenau Gwent	3	4	6		1		1	1		**16**
Pen-y-bont ar Ogwr	6	9	10		1		1			**27**
Caerffili	6	9	15	1	2		3	1		**37**
Caerdydd	12	39	26		13		2		1	**93**
Sir Caerfyrddin	6	16	14	2	7		4	1	1	**51**
Ceredigion	4	5	14	1	2			2	1	**29**
Conwy	3	10	9		2		1	1		**26**
Sir Ddinbych	1	16	15		2		2	1	2	**39**
Sir y Fflint	5	14	12	1	8		1		1	**42**
Gwynedd	4	11	9		2		3		1	**30**
Ynys Môn	4	7	11				2	1		**25**
Merthyr Tudful	4	9	5		1					**19**
Sir Fynwy	4	7	8	1	2		1		1	**24**
Castell-nedd Port Talbot	3	17	13		1			1		**35**
Casnewydd	5	5	5		1				2	**18**
Sir Benfro	6	17	19		4		2	1		**49**
Powys	4	14	18	1	7		4		1	**49**
Rhondda Cynon Taf	5	22	17		1		2			**47**
Dinas a Sir Abertawe	5	14	20	1	7		1		2	**50**
Bro Morgannwg	5	11	13		2					**31**
Tor-faen	5	3	11					2	1	**22**
Wrecsam	6	15	13		3		2		1	**40**
CYFANSWM	**106**	**274**	**283**	**8**	**69**		**32**	**12**	**15**	**799**

AWDURDODAU LLEOL ERAILL

Awdurdodau Lleol Eraill	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Paneli Apelau Derbyn/ Gwahardd Ysgolion										
Panel Apelau Derbyn – Ysgol St Brigid				1						**1**
Panel Apelau Derbyn – Ysgol Uwchradd Caerdydd			1							**1**
Panel Apelau Derbyn – Ysgol Gynradd Glan Usk			1							**1**
Panel Apelau Derbyn – Ysgol Gynradd Parc Hendredenny			3							**3**
Panel Apelau Derbyn – Ysgol Gynradd Rhydypennau			1							**1**
Panel Apelau Derbyn – Ysgol fabanod Gatholig Sant Joseff							1			**1**
Panel Apelau Derbyn - Ysgol Bro Eirwg			1							**1**
Panel Apelau Derbyn - Ysgol Bryn Onnen								2		**2**
Panel Apelau Derbyn – Ysgol Gynradd Mount Pleasant									1	**1**
Panel Apelau Gwahardd, Ysgol John Beddoes					1					**1**
CYFANSWM			**7**	**1**	**1**		**1**	**2**	**1**	**13**

AWDURDODAU LLEOL ERAILL (PARHAD)

Awdurdodau Lleol Eraill	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Awdurdodau Parc Cenedlaethol										
Bannau Brycheiniog	2	3	3	1						**9**
Arfordir Sir Benfro	2	2								**4**
Eryri	1	2	1					1		**5**
CYFANSWM	**5**	**7**	**4**	**1**				**1**		**18**
Gwasanaeth Tân ac Achub										
Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru	1				1					**2**
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	1									**1**
CYFANSWM	**2**				**1**					**3**
Heddlu										
Dyfed-Powys	2									**2**
CYFANSWM	**2**									**2**

CYNGHORAU TREF/CYMUNED

Cynghorau Tref/Cymuned	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Cymuned Brymbo		1	1							**2**
Cymuned Caer-went									1	**1**
Cymuned Cefn		1								**1**
Cymuned Herbrandston			1							**1**
Cymuned Langstone			1							**1**
Cymuned Llanddowror							1			**1**
Cymuned Llanfynydd [Sir Gaerfyrddin]		1								**1**
Cymuned Llangoed a Phenmon			1							**1**
Cymuned Llantrisant			1		1					**2**
Tref Machynlleth			1							**1**
Cymuned Maenorbŷr			1							**1**
Cymuned Mawr	1									**1**
Tref Castell-nedd					1					**1**
Tref Pontardawe			1							**1**
Cymuned Tŷ-du			1							**1**
Cymuned Rogiet		1								**1**
Cymuned Llanelwy		1								**1**
Cymuned St Florence		1								**1**
Tref Tredegar		1								**1**
CYFANSWM	**1**	**7**	**9**		**2**		**1**		**1**	**21**

LANDLORDIAID CYMDEITHASOL COFRESTREDIG

Landlord Cymdeithasol Cofrestredig (Cymdeithas Dai)	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Cymdeithas Tai Bro Myrddin Cyf			2							**2**
Tai Cymunedol Bron Afon Cyf	1	4	3		1		1			**10**
Cymdeithas Tai Cadwyn Cyf			2							**2**
Cymdeithas Tai Cymuned Caerdydd Cyf		1	4							**5**
Cartrefi Conwy		3								**3**
Cartrefi Cymunedol Gwynedd		7	2		1					**10**
Charter Housing Association	1	4	2		1					**8**
Cymdeithas Tai Clwyd Alyn Cyf		1	2		2					**5**
Coastal Housing Group Cyf		1	2							**3**
Cymdeithas Tai Clwyd Cyf		2	1		1					**4**
Cymdeithas Tai Eryri		1					2			**3**
Grŵp Tai Cymunedol Cynon Taf		1								**1**
Family Housing Association (Wales) Cyf		2	1							**3**
Grŵp Gwalia Cyf		2	2		1					**5**
Gwalia Rest Bay (Co-ownership Equity Sharing) Housing Association Cyf		1								**1**
Cymdeithas Tai Hafod		3	1		1					**5**
Cymdeithas Dai Linc-Cymru		1	3		1					**5**
Melin Homes Cyf			1							**1**
Cartrefi Cymoedd Merthyr		5	3		2					**10**

LANDLORDIAID CYMDEITHASOL COFRESTREDIG (PARHAD)

Landlord Cymdeithasol Cofrestredig (Cymdeithas Dai)	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Tai Sir Fynwy		8	4		1					**13**
Newport City Homes	4	3	3		1					**11**
Newydd Housing Association		1	1		1					**3**
Tai Gogledd Cymru	1									**1**
Cartrefi NPT	1	8			1					**10**
Tai Sir Benfro Cyf		1	1		1					**3**
RCT Homes	1	3					1			**5**
Gofal a Thrwsio Rhondda Cynon Taf			1							**1**
Cymdeithas Tai Rhondda Cyf		2			1				1	**4**
Seren Group		2								**2**
Taff Housing Association		2	1		1					**4**
Tai Calon	1	3	2							**6**
Tai Ceredigion Cyf		3			1			1		**5**
United Welsh Housing Association	1	4			1				1	**7**
Cymoedd i'r Arfordir	1	3	1							**5**
Tai Wales and West		2	5		2					**9**
CYFANSWM	**12**	**84**	**50**		**22**		**4**	**1**	**2**	**175**

YMDDIRIEDOLAETHAU GIG A BYRDDAU IECHYD LLEOL

Bwrdd Iechyd Lleol/ Ymddiriedolaeth	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg	6	19	23		12	3	19	5	1	**88**
Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan	5	18	16		6	1	18	2		**66**
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	5	28	24	1	18	1	18	7	1	**103**
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	4	18	27	1	17		20	6	1	**94**
Bwrdd Iechyd Lleol Cwm Taf		16	17	4	2	2	10	5		**56**
Bwrdd Iechyd Lleol Hywel Dda	2	21	19		12	2	8	5	3	**72**
Bwrdd Addysgu Iechyd Lleol Powys		5	2	1	5		1			**14**
Iechyd Cyhoeddus Cymru	1		1							**2**
Ymddiriedolaeth GIG Felindre			1							**1**
Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru		2	6		3		3			**14**
CYFANSWM	**23**	**127**	**136**	**7**	**75**	**9**	**97**	**30**	**6**	**510**

CYRFF IECHYD ERAILL

Corff Iechyd	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Deintydd		4	6	1	2		4	2		**19**
Meddyg teulu	3	18	26	2	3		19	20		**91**
Cyngor Iechyd Cymuned Caerdydd a Bro Morgannwg			1							**1**
Cyngor Iechyd Cymuned Cwm Taf		1								**1**
Fferyllydd		1	2							**3**
CYFANSWM	**3**	**24**	**35**	**3**	**5**		**23**	**22**		**115**

DARPARWR GOFAL IECHYD ANNIBYNNOL

Corff Iechyd	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Primecare		1								**1**
Total		**1**								**1**

LLYWODRAETH CYMRU A CHYRFF A NODDIR GAN LYWODRAETH CYMRU

Llywodraeth Cymru a Chyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Llywodraeth Cymru										
CAFCASS Cymru	3	6	2		1		3			**15**
AGGCC		1	3		1	1				**6**
Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru									1	**1**
Ysgrifenyddiaeth Cwynion Annibynnol			1							**1**
Sefydliad Cenedlaethol ar gyfer Ymchwil Gofal Cymdeithasol ac Iechyd	1		1							**2**
Yr Arolygiaeth Gynllunio	1	1	5				1			**8**
Llywodraeth Cymru	4	6	8	1			1			**20**
CYFANSWM	**9**	**14**	**20**	**1**	**2**	**1**	**5**		**1**	**53**
Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru										
Cadw			1							**1**
Cyngor Gofal Cymru	1									**1**
Asiantaeth yr Amgylchedd	1	4	2							**7**
Tribiwnlys Prisio Gorllewin Cymru			1							**1**
CYFANSWM	**2**	**4**	**4**							**10**
CYFANSWM CYFFREDINOL LLYWODRAETH CYMRU A CHYRFF A NODDIR GANDDI	**11**	**18**	**24**	**1**	**2**	**1**	**5**		**1**	**63**

ERAILL

Eraill	Y tu allan i'r Awdurdod-aeth	Rhy gynnar	Achosion 'eraill' a gaewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Ateb Sydyn/ Setliad Gwirfoddol	Adroddiad A16 - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Cadarnhau - yn llawn neu'n rhannol	Adroddiad arall - Peidio â chadarnhau	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
ESTYN			2							**2**
Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru		1								**1**
Corff nad yw o fewn yr awdurdodaeth – heb ei benderfynu'n flaenorol	2									**2**
CYFANSWM	**2**	**1**	**2**							**5**

Atodiad C

Cwynion Cod Ymddygiad:

Dadansoddiad Ystadegol o'r Canlyniadau Fesul Awdurdod Lleol

CYNGHORAU SIR/BWRDEISTREF SIROL

Cyngor Sir/Bwrdeistref Sirol	Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Dim tystiolaeth o doriad	Dim angen cymryd camau	Cyfeirio i'r Pwyllgor Safonau	Cyfeirio i'r Panel Dyfarnu	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Blaenau Gwent	4		1	1				**6**
Pen-y-bont ar Ogwr	2		1					**3**
Caerffili	4		1				1	**6**
Caerdydd	2		1					**3**
Caerfyrddin	6	1	2	1				**10**
Ceredigion	1			2		1		**4**
Conwy	2							**2**
Dinbych	4							**4**
Sir y Fflint	4							**4**
Gwynedd	4	2			1			**7**
Ynys Môn	5						1	**6**
Merthyr Tudful	7		2			1		**10**
Sir Fynwy	2	1	1		1			**5**
Castell-nedd Port Talbot	2				1			**3**
Casnewydd	1						1	**2**
Penfro	3				1			**4**
Powys	4				1			**5**
Rhondda Cynon Taf	11		1				2	**14**
Abertawe	34	1	6				2	**43**
Bro Morgannwg	1							**1**
Tor-faen	4			3	1			**8**
Wrecsam	11	1						**12**
CYFANSWM	**118**	**6**	**16**	**7**	**6**	**2**	**7**	**162**

CYNGHORAU TREF/CYMUNED

Cyngor Tref/Cymuned	Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Dim tystiolaeth o doriad	Dim angen cymryd camau	Cyfeirio i'r Pwyllgor Safonau	Cyfeirio i'r Panel Dyfarnu	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Dinas Bangor	1							**1**
Cymuned Bugeildy	18							**18**
Cymuned Bodelwyddan	2							**2**
Tref Aberhonddu	1							**1**
Tref Bwcle	1							**1**
Tref Cil-y-coed	1	1						**2**
Tref Caerfyrddin	2							**2**
Cymuned Clydach	1	1						**2**
Cymuned Coed-poeth						2		**2**
Tref Crucywel	2							**2**
Cymuned Cwmbrân							1	**1**
Cymuned Diserth a Thre-coed	2							**2**
Cymuned Dyffryn Ardudwy a Thal-y-bont	2			1				**3**
Tref Gorseinon	2				1			**3**
Cymuned Herbrandston	2							**2**
Cymuned Johnston	1							**1**

CYNGHORAU TREF/CYMUNED

Cyngor Tref/Cymuned	Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Dim tystiolaeth o doriad	Dim angen cymryd camau	Cyfeirio i'r Pwyllgor Safonau	Cyfeirio i'r Panel Dyfarnu	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Cymuned Ceri	4							**4**
Tref Trefyclo	1							**1**
Cymuned Llandegla		4						**4**
Tref Llanymddyfri	2							**2**
Tref Llandrindod	2							**2**
Tref Llandudno					1			**1**
Cymuned Llanfair Mathafarn Eithaf	1							**1**
Cymuned Llan-gan	2							**2**
Cymuned Llangernyw	1							**1**
Cymuned Llangoed a Phenmon	1		1					**2**
Cymuned Llangynwyd Isaf	8	2						**10**
Cymuned Llangynwyd Ganol	1							**1**
Cymuned Llantrisant						1		**1**
Tref Llanilltud Fawr	6							**6**
Tref Maesteg	1				1			**2**
Tref Trefynwy	1							**1**
Cymuned y Mwmbwls	2						1	**3**

CYNGHORAU TREF/CYMUNED (PARHAD)

Community/ Town Councils	Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Dim tystiolaeth o doriad	Dim angen cymryd camau	Cyfeirio i'r Pwyllgor Safonau	Cyfeirio i'r Panel Dyfarnu	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Tref Nant-y-glo a'r Blaenau	1							**1**
Cymuned Pentref Llaneirwg	1							**1**
Tref Penmaen-mawr				1			2	**3**
Cymuned Penmynydd a Star					6			**6**
Cymuned Pennard	6							**6**
Tref Porthcawl	1		1					**2**
Tref Prestatyn	68	2						**70**
Cymuned y Pîl	3						1	**4**
Cymuned Resolfen		1						**1**
Cymuned Rogiet	5							**5**
Cymuned Blaendulais	1							**1**
Cymuned Sain Dunwyd	1							**1**
Cymuned Saint Harmon	2			1				**3**
Cymuned Tryleg Unedig	1	1						**2**
Tref Tywyn	1		1					**2**
Cymuned y Fan	1							**1**
Cymuned y Wig				1				**1**
Cymuned Ystalyfera	1							**1**
CYFANSWM	**164**	**12**	**3**	**4**	**9**	**3**	**5**	**200**

AWDURDODAU PARC CENEDLAETHOL

Awdurdod Parc Cenedlaethol	Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Dim tystiolaeth o doriad	Dim angen cymryd camau	Cyfeirio i'r Pwyllgor Safonau	Cyfeirio i'r Panel Dyfarnu	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Bannau Brycheiniog			3	4				**7**
CYFANSWM			**3**	**4**				**7**

AWDURDODAU HEDDLU

Awdurdod Heddlu	Cau'r achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	Terfynu	Dim tystiolaeth o doriad	Dim angen cymryd camau	Cyfeirio i'r Pwyllgor Safonau	Cyfeirio i'r Panel Dyfarnu	Tynnu'n ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Gwent			1					**1**
Gogledd Cymru	1							**1**
CYFANSWM	**1**		**1**					**2**

Atodiad D

Dyfyniad o'r Cynllun Strategol 2012/13 hyd 2014/15
Gweledigaeth, Gwerthoedd, Dibenion a Nodau Strategol

Ein Gweledigaeth

I unioni pethau ar gyfer pobl sy'n defnyddio gwasanaethau cyhoeddus ac i ysgogi gwelliannau yn y gwasanaethau hynny ac o ran safonau mewn bywyd cyhoeddus drwy ddefnyddio'r hyn a ddysgwyd o'r cwynion rydym yn eu hystyried.

Ein Gwerthoedd

Hygyrchedd – byddwn ar gael i bawb a byddwn yn mynd ati i sicrhau nad yw pobl sy'n wynebu anawsterau o ran mynediad yn cael eu heithrio. Byddwn yn ystyriol ac yn gwrtais, yn hawdd siarad â ni ac yn dangos parch tuag at bawb. Byddwn yn gwneud ein gorau i gyfathrebu ag achwynwyr yn y ffordd y maent wedi dweud wrthym y mae orau ganddynt.

Tegwch – byddwn yn diogelu ein hannibyniaeth ac yn dod i benderfyniadau mewn ffordd wrthrychol ar ôl ystyried y dystiolaeth yn ofalus.

Dysgu – byddwn yn gwella drwy ddysgu o'n profiadau, ac yn annog holl ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus i ddysgu o'u profiadau eu hunain ac o brofiadau eraill.

Effeithiolrwydd – byddwn yn sicrhau ein bod yn gweithio mewn ffyrdd sy'n gwneud y defnydd gorau posibl o'r cyllid cyhoeddus rydym yn ei gael.

Bod yn gyflogwr da – rydym wedi ymrwymo i ddarparu amgylchedd cadarnhaol i weithio ynddo ac i barhau i ddatblygu a chynorthwyo ein staff, i sicrhau ein bod yn parhau i fod yn broffesiynol ac yn awdurdodol ym mhopeth a wnawn.

Ein Dibenion

- I ystyried cwynion am gyrff cyhoeddus.
- I unioni pethau. Lle gallwn, byddwn yn ceisio adfer pobl i'r sefyllfa y byddent wedi bod ynddi pe na baent wedi dioddef anghyfiawnder, ac yn gweithio i sicrhau'r canlyniad gorau posibl pan fo anghyfiawnder wedi bod.
- I adnabod a rhannu arferion da er mwyn i gyrff cyhoeddus ddysgu'r gwersi a ddaeth i'r amlwg yn sgil ein hymchwiliadau ac i unioni unrhyw wendidau a ganfuwyd mewn systemau er mwyn parhau i wella safonau gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.
- I helpu pobl i anfon eu cwyn at y darparwr gwasanaethau cyhoeddus cywir neu at y gwasanaeth trin cwynion priodol.
- I ystyried cwynion bod aelodau o awdurdodau lleol wedi torri'r cod ymddygiad.
- I feithrin hyder mewn llywodraeth leol yng Nghymru, drwy hyrwyddo safonau uchel mewn bywyd cyhoeddus.

Nodau Strategol

Nod Strategol 1: Cynnig gwasanaeth sy'n rhoi lle blaenllaw i ofal cwsmeriaid ardderchog ym mhopeth a wnawn, lle rydym yn ymdrechu i godi ymwybyddiaeth o'n gwasanaeth a lle rydym yn gwneud ein gorau i sicrhau ei fod ar gael i bawb a'i fod yn hawdd ei ddefnyddio.

Nod Strategol 2: Darparu gwasanaeth o safon uchel ar gyfer ymdrin â chwynion, sy'n ystyried ac yn dod i benderfyniad ynghylch cwynion mewn modd trylwyr ond cymesur, ac yn cyfleu penderfyniadau'n glir.

Nod Strategol 3: Defnyddio'r wybodaeth a gawsom o'n hymchwiliadau i gyfrannu at ddarparu gwasanaeth cyhoeddus gwell ac i weithredu fel sail ar gyfer polisi cyhoeddus.

Nod Strategol 4: Parhau i ddadansoddi a gwella ein heffeithlonrwydd a'n heffeithiolrwydd o ran llywodraethu, prosesau busnes a swyddogaethau cymorth, er mwyn bod yn fwy tryloyw a sicrhau y defnyddir yr arian cyhoeddus sydd yn ein gofal yn y ffordd orau bosibl.

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
1 Ffordd yr Hen Gae
Pencoed
CF35 5LJ

Ffôn: 01656 641150
Ffacs: 01656 641199
E-bost: holwch@ombwdsmon-cymru.org.uk
Dilynwch ni ar Twitter: @ombwdsmon

Mae'r ddogfen hon wedi ei phrintio ar bapur wedi'i ailgychu.
Mae ar gael i'w lawrlwytho o'r wefan: www.ombwdsmon-cymru.org.uk

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Safonau**
Dyddiad y Cyfarfod:	**25 Hydref 2013**
Swyddog Arweiniol:	**Gary Williams, Swyddog Monitro**
Awdur yr Adroddiad:	**Gary Williams, Swyddog Monitro**
Teitl:	**Cap ar Indemniad Aelodau ar gyfer Cwynion Cod Ymddygiad**

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

1.1 Gofyn am gael argymell i'r Cyngor y dylid capio'r indemniad sydd ar gael i'r Aelodau sydd ynghlwm â gwrandawiadau Cod Ymddygiad ar uchafswm o £20,000.

2 CEFNDIR

2.1 Mae trafodaethau wedi bod ledled Cymru ynglŷn ag ystod yr indemniadau a ddarperir i Aelodau gan Awdurdodau Lleol, wrth iddynt eu hamddiffyn eu hunain yn erbyn achosion honedig o fynd yn groes i'r Cod Ymddygiad.

2.2 Mynegwyd pryderon ynglŷn â graddfa'r indemniad a ddarparwyd gan awdurdodau lleol i Aelodau mewn amgylchiadau o'r fath gan, ymysg eraill, CLILC, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon) a Chadeirydd Panel Dyfarnu Cymru.

2.3 Bydd yr Aelodau yn cofio yn gynharach eleni eu bod wedi trafod llythyr gan yr Aelod Llywodraeth Leol a Chymunedau ar y pryd ynglŷn a'r fframwaith moesol sy'n cynnwys cyfeiriad at gap gwirfoddol ar indemniad gan awdurdodau lleol. Rhoddodd y Pwyllgor eu cefnogaeth ar gyfer mesur o'r fath.

2.4 Roedd yr Ombwdsmon yn wreiddiol wedi cynnig cap o £10,000 ond mae Cyngor CLILC wedi cymeradwyo cap o £20,000 ar y sail bod y lefel a gynigiwyd gan yr Ombwdsmon yn annigonol oherwydd cymhlethdodau rhai achosion.

2.5 Cytunodd Cyngor CLILC hefyd y dylai awdurdodau lleol ystyried fesul achos a ddylid rhoi indemniad, ac i ba lefel, ond na ddylai unrhyw indemniad fod yn fwy na £20,000.

2.6 Y sefyllfa yn Sir Ddinbych yw bod gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol y pŵer i ystyried y lefel cynrychiolaeth proffesiynol i Aelod dan delerau'r math o indemniad i'r Aelodau a swyddogion a gymeradwywyd gan y Cyngor ar 23 Medi 2008.

2.7 Mae gan y lefel indemniad oblygiadau nid yn unig o ran rheoli'r potensial ar gyfer costau cyfreithiol sylweddol, ond hefyd yr effaith ar amser uwch swyddogion y Cyngor a gweision cyhoeddus eraill.

2.8 Mae hefyd y potensial, yn absenoldeb cap, y bydd 'ras arfau' cyfreithiol e.e. lle bydd un parti yn gofyn am gyngor arweiniol, bydd y llall yn teimlo'r angen i roi gwybod am sefyllfa gyfatebol a phrofiad sy'n arwain at gynnydd mewn costau.

2.9 Mae'r Ombwdsmon wedi cytuno, ym mhob achos, na fydd ei gostau cyfreithiol ei hun yn cael pasio'r lefel a nodwyd gan y cap arfaethedig.

2.10 Os yw'r Pwyllgor o blaid argymell y cap arfaethedig i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a'r Cyngor, bydd telerau'r math o indemniad yn cael eu diwygio trwy gynnwys y geiriau mewn italeg yn y ddogfen a atodwyd yn Atodiad 1 yr adroddiad hwn.

3 ARGYMHELLION

Dylai'r Aelodau argymell i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a'r Cyngor:-

3.1 Y dylai'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ystyried bob cais, fesul achos, ar gyfer indemniad costau er mwyn penderfynu a ddylid rhoi indemniad i bawb.

3.2 Os, mewn unrhyw achos unigol, y bydd indemniad yn cael ei roi mewn perthynas â materion yn ymwneud â mynd yn groes i God Ymddygiad yr Aelodau, dylai'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol benderfynu ar swm yr indemniad hyd at uchafswm o £20,000.

3.3 Diwygio Cyfansoddiad y Cyngor a'r math o indemniad yn ôl yr angen i adlewyrchu'r penderfyniadau hyn.

MATH O INDEMNIAD I AELODAU A SWYDDOGION CYNGOR SIR DDINBYCH

1 Gwneir yr indemniad hwn dan A.101 Deddf Llywodraeth Leol 2000 a Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Indemniad ar gyfer Aelodau a Swyddogion) (Cymru) 2006, ac mae'n atodol i ddarpariaethau A.265 Deddf Iechyd Cyhoeddus 1875 fel yr ymhelaethwyd yn A.39 ac A.44(1) Deddf Llywodraeth Leol (Darpariaethau Amrywiol) 1976.

2 Mae Cyngor Sir Ddinbych yn rhoi indemniad i bob aelod a swyddog o'r awdurdod yn erbyn unrhyw golled a/neu ddifrod mewn perthynas ag unrhyw gamau gweithredu neu fethiant i weithredu gan unrhyw aelod neu swyddog sydd:-

(a) wedi'i awdurdodi gan yr awdurdod; neu

(b) yn ffurfio rhan o, neu'n deillio o unrhyw bwerau a roddir, neu ddyletswyddau ar yr aelod neu swyddog o ganlyniad i unrhyw swyddogaeth a wneir gan yr aelod neu swyddog (dim ots a yw'r aelod neu swyddog yn gwneud y swyddogaeth hwnnw fel aelod neu swyddog o'r awdurdod)

(i) ar gais, neu gyda chymeradwyaeth yr awdurdod; neu

(ii) i bwrpasau'r awdurdod

Heb ragfarn i gyffredinolrwydd yr indemniad hwn (uchod), mae'r indemniad yn ymestyn i gamau a wneir:-

(a) dan bwerau wedi'u dirprwyo;

(b) yn bersonol dan unrhyw ddarpariaethau statudol penodol fel y Pennaeth Gwasanaethau Cyflogedig, y Prif Swyddog Cyllid, y Swyddog Canlyniadau, Deddf Llywodraeth Leol (Contractau) 1997.

(c) mewn partneriaeth, trefniadau gweithio anffurfiol ar y cyd, sefydliadau elusennol, cwmnïau (dim ots beth yw eu cyfansoddiad) pan fydd aelod neu swyddog yn gweithredu fel cynrychiolydd y Cyngor ar y cyrff hyn.

(i bwrpas yr indemniad hwn, mae "aelod" yn cynnwys unigolion annibynnol a chyfetholedig sydd ar Bwyllgor Safonau'r Cyngor).

3 <u>Amodau a Chyfyngiadau sy'n berthnasol i'r Indemniad</u>

A <u>Ymddiriedaeth</u>

Mae'n rhaid i aelod neu swyddog sy'n dibynnu ar yr indemniad:-

(i) gredu bod y cam gweithredu, neu fethiant i weithredu, o fewn pwerau'r awdurdod

neu

(ii) os yw’r cam gweithredu neu fethiant i weithredu yn cyfaddawdu rhoi neu awdurdodi unrhyw ddogfen sy’n cynnwys datganiad yn ymwneud â phwerau’r awdurdod perthnasol, neu unrhyw ddatganiad bod camau penodol wedi’u cymryd neu ofynion wedi’u cyflawni, yn credu bod cynnwys y datganiad yn wir;

ac

yn y naill achos a’r llall ei bod yn rhesymol i aelod neu swyddog gredu hynny pan fu i’r aelod neu swyddog weithredu neu fethu gweithredu

bydd y cyngor yn rhoi indemniad mewn perthynas â gweithredu neu fethiant i weithredu y canfyddir yn ddiweddarach sydd y tu hwnt i bwerau’r aelod neu swyddog dan sylw, ond dim ond i’r graddau y mae aelod neu swyddog yn credu bod gweithredu, neu fethiant i weithredu, o fewn pwerau’r aelod neu swyddog ar yr adeg pan fu i’r aelod neu swyddog weithredu neu fethu gweithredu.

B <u>Ad-dalu costau</u>

Os rhoddir indemniad i aelod neu swyddog mewn perthynas ag amddiffyn achosion troseddol neu achosion sy’n honni bod y cod ymddygiad wedi’i dorri:

(i) mewn perthynas ag achosion troseddol, os ceir yr aelod neu swyddog yn euog o drosedd bydd rhaid ad-dalu'r symiau a wariwyd gan yr awdurdod neu ei yswirwyr mewn perthynas â'r achosion hynny i'r awdurdod neu i'r yswirwyr;

(ii) os yw’r achosion yn ymwneud â honiad yn erbyn aelod neu dorri’r cod ymddygiad:-

(a) os canfyddir bod aelod wedi peidio cydymffurfio â’r cod ymddygiad (neu bod yr aelod wedi cyfaddef i’r methiant hwnnw) ac o ganlyniad bod yr aelod wedi’i wahardd, ei wahardd yn rhannol neu ei ddiarddel, mae'n rhaid iddo ad-dalu'r symiau a wariwyd gan yr awdurdod neu ei yswiriwr.

(b) Mewn achos lle bydd honiad o dorri’r cod ymddygiad ac y canfyddir nad yw’r aelod wedi cydymffurfio â’r cod ymddygiad (neu os yw'r aelod wedi cyfaddef i'r methiant hwnnw) ac o ganlyniad bod yr aelod wedi cael cerydd neu gosb ac eithrio gwaharddiad, gwaharddiad rhannol neu ei ddiarddel, os yw Pwyllgor Safonau’r Cyngor yn credu ei bod yn briodol bydd rhaid iddo ad-dalu’r symiau a wariwyd gan yr awdurdod neu ei yswirwyr.

DRAFT

C <u>Lefel cynrychiolaeth</u>

Yn achos cynrychiolaeth broffesiynol aelod neu swyddog dan delerau'r indemniad, mae'n rhaid i'r aelod neu swyddog gael cymeradwyaeth blaenorol yr awdurdod, trwy'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn achos aelod, gan y Prif Weithredwr yn achos swyddog, a gan y *Pennaeth Cyllid ac Asedau* yn achos y Prif Weithredwr, o natur ac ystod y gynrychiolaeth, cyn belled na fydd y penderfyniad ar lefel neu ystod y gynrychiolaeth yn cyfyngu yn afresymol ar hawl yr aelod neu swyddog unigol i amddiffyn yr achosion hynny. *Ni fydd lefel yr indemniad ar gyfer amddiffyn honiad o dorri rheolau Cod Ymddygiad yr Aelodau yn fwy na £20,000 mewn unrhyw achos.*

D <u>Difenwi</u>

Mae'r indemniad hwn wedi'i gyfyngu i <u>**amddiffyniad**</u> gan aelod neu swyddog o unrhyw honiad neu ddifenwi yn erbyn aelod neu swyddog ac nid yw'n ymestyn i unrhyw aelod neu swyddog <u>**yn hawlio**</u> mewn perthynas â difenwi honedig yn erbyn yr aelod neu swyddog hwnnw.

E <u>Gwrthdaro buddiannau</u>

Nid yw'r indemniad hwn yn ymestyn i aelod neu swyddog sydd ynghlwm ag achosion lle mae barn y Swyddog Monitro yn gwrthdaro â buddiannau'r awdurdod.

F <u>Egwyddorion Cyffredinol</u>

(i) Bydd yr awdurdod yn rhoi mynediad rhesymol a chyfatebol i'r aelod neu swyddog i weithwyr yr awdurdod ac adnoddau a chyfleusterau'r awdurdod i alluogi'r swyddog unigol i ymateb yn briodol i honiadau o atebolrwydd personol;

(ii) ni fydd yr awdurdod yn rhoi cynrychiolaeth gyfreithiol i aelod neu swyddog os oes cysylltiadau yn gwrthdaro, ym marn y Swyddog Monitro, rhwng aelod neu swyddog a'r awdurdod;

(iii) ni fydd yr awdurdod yn ceisio adennill unrhyw golledion a wneir gan yr awdurdod gan aelod neu swyddog unigol o ganlyniad i weithredu neu fethiant i weithredu gan yr aelod neu swyddog dan sylw, ac eithrio:-

(a) pan nad oedd yr aelod neu swyddog dan sylw yn credu bod y weithred neu'r methiant dan sylw o fewn ei bwerau ar y pryd, neu

(b) os oedd gweithredu neu fethu gweithredu yn drosedd.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Yn rhinwedd Paragraff(au) 12, 13 Rhan 4, Atodlen 12A
Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Document is Restricted

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag